

**ŞANLIURFA MÜZİK HAYATINDA İKİ USTA SANATÇI:
MUKİM TAHİR VE BAKIR YURTSEVER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Münevver ÖZDEMİR
405971007

107224

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 11 Haziran 2001
Tezin Savunulduğu Tarih : 23 Haziran 2001

Tez Danışmanı : Öğr.Gör. Süleyman ŞENEL
Diğer Jüri Üyeleri Yrd.Doç. Afşin EMİRALIOĞLU
Öğr.Gör.Cihangir TERZİ

[Handwritten signatures and initials]

HAZİRAN 2001

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

ÖNSÖZ

Şanlıurfa; tarihi MÖ. 8500'lere dayanan, çok eski bir yerleşim merkezidir. Bu güne kadar kurulan medeniyetlerin her biri, yörede ayrı bir kültürel iz bırakmıştır. Bu nedenle Şanlıurfa folkloru son derece zengindir. Yöre kültürünün en karakteristik ürünü, müziğidir. Tarih boyunca sınır komşularının müzikleriyle etkileşim içerisinde olan; bu yönüyle Türk Halk Müziği'nde ayrı bir tarz ve tavır özelliği gösteren Şanlıurfa müziği, dâimâ dikkat çekmiş ve beğenilmiştir.

Şanlıurfa müziğini farklı kılan bir başka önemli özelliği; bu müziği icrâ eden yöre sanatçılarının seslerinin, temiz, parlak ve geniş oluşudur. Tiz notalarda rahatlıkla hançere nağmeleri yapabilen, yanık hoyratları ve türküleri bir duygu seline dönüştürebilen bu usta sanatçıların hayatları yeterince araştırılamamıştır. Türk Halk Müziği'ne ömürlerini vermiş bu sanatçılardan birçoğu, hakettikleri ilgi ve önemi göremeden, sessizce aramızdan ayrılmışlardır.

Bu çalışmada; sözü edilen üstadlardan, "*Mukim Tahir*" lâkâbıyla bilinen "Tahir Oturan" ve "*Bekçi Bakır*" lâkâbıyla bilinen "Bakır Yurtsever" ile ilgili dağınık belge ve bilgiler bir araya getirilmiş ve sanatsal özellikleri incelenerek Şanlıurfa müzik hayatı içerisindeki yerleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmalarım sırasında bana rehberlik eden danışmanım Sayın Öğr. Gör. Süleyman Şenel'e, notasyon çalışmalarını birlikte yaptığımız TRT İstanbul Radyosu THM Ses Sanatçısı Sayın Ahmet Turan Şan'a, değerli katkılarından dolayı Bakır Yurtsever'in oğlu Sayın Mehmet Ramazan Yurtsever, Araştırmacı-Yazar Sayın Abuzer Akbıyık ve Sayın Sabri Kürkçüoğlu'na; arşivinden yararlandığımız Sayın Halil Binbaşoğlu'na; Mukim Tahir ve Bakır Yurtsever hakkında görüşlerini aldığımız Urfalı mahallî sanatçılara ve desteklerini esirgemeyen akrabalarım sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Eylül 2001

Münevver Özdemir

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iv
ÖZET.....	v
SUMMARY	vi
1. GİRİŞ.....	1
2. ŞANLIURFA TARİHİNE GENEL BİR BAKIŞ	4
2.1. Cumhuriyet Öncesi Dönemin Kısa Tarihi	4
2.2. Cumhuriyet Dönemi Kısa Tarihi.....	6
3. ŞANLIURFA MÜZİK HAYATINA GENEL BİR BAKIŞ.....	10
3.1. Şanlıurfa Halk Müziği'nde Makâm ve İcrâ Geleneği	10
3.1.2. Mahallî İcrâya Göre Makâm Seyri	13
3.2. Şanlıurfa'da Sıra Gecesi Geleneği	15
3.3. Şanlıurfa'da Dînî Müziğe Genel Bir Bakış	18
4. ŞANLIURFA MÜZİK HAYATINDA İKİ USTA SANATÇI:	
MUKİM TAHİR VE BAKIR YURTSEVER.....	20
4.1. Mukim Tahir	20
4.1.1. Mukim Tahir'in Hayatı-Sanat Hayatı.....	20
4.1.2. Türk Halk Müziğine Katkıları.....	32
4.1.3. Mukim Tahir'in Plaklara Okuduğu Ve/Veya Kendisinden Derlenen	
Eserler Listesi.....	35
4.1.4. Mukim Tahir'in Plaklara Okuduğu Ve/Veya Kendisinden Derlenen	
Eserlerin Bilgi Fişleri.....	36
4.1.5. Notalar	47
4.1.5.1 Hüsnün Senin Ey Dilber-i Nâdide Kamer mi [Nota No:1]	47
4.1.5.2. Yarasızlar [Nota No:2].....	49

4.1.5.3. Ayağında Kundura	[Nota No:3].....	51
4.1.5.4. Çay İçinde Adalar	[Nota No:4].....	53
4.1.5.5. Elleri Pamuk	[Nota No:5].....	54
4.1.5.6. Gele Gele Geldik Bir Kara Taşa	[Nota No:6].....	57
4.1.5.7. Güvercin Vurdum Kalkmaz	[Nota No:7]	59
4.1.5.8. Kapuyu Çalan Kimdir	[Nota No:8].....	60
4.1.5.9. Kırmızı Kurdele	[Nota No:9].....	62
4.1.5.10. Pınara Varmadın mı(Uy Gelin)	[Nota No:10].....	64
4.2.Bakır Yurtsever		65
4.2.1.Bakır Yurtseverin Hayatı-Sanat Hayatı		65
4.2.2.Türk Halk Müziğine Katkıları.....		76
4.2.3. Müezzinlik ve Mevlithânlık Yönü		77
4.2.4. Bakır Yurtsever'in Plaklara Okuduğu Ve/Veya Kendisinden		
Derlenen Eserler Listesi.....		79
4.2.5.Bakır Yurtsever'in Plaklara Okuduğu Ve/Veya Kendisinden		
Derlenen Eserlerin Bilgi Fişleri.....		80
4.2.6.Notalar		103
4.2.6.1. Ağlarım Gülenim Yok	[Nota No:11].....	103
4.2.6.2. Ben De Yetim	[Nota No:12]	104
4.2.6.3. Buradan Bir Atlı Geçti	[Nota No:13]	105
4.2.6.4. Çiftçiyem Harmanım Yok	[Nota No:14]	106
4.2.6.5 Güne Düştüm	[Nota No:15]	107
4.2.6.6 İsfahan'dır Aslı Bizim Elimiz.	[Nota No:16].....	108
4.2.6.7. Keman Ağlar	[Nota No:17].....	109
4.2.6.8. Kime Gidim	[Nota No:18].....	110
4.2.6.9. Mezarımı Derin Edin	[Nota No:19].....	111
4.2.6.10. Mezarımı Yol Üstüne Kazsınlar	[Nota No:20].....	112

4.2.6.11. Nar Gülüyem	[Nota No:21].....113
4.2.6.12. Seher Oldu Uyan Yâr	[Nota No:22]115
4.2.6.13. Su Çimende (Ah Demeden)	[Nota No:23]..... 116
4.2.6.14. Yaradan Var	[Nota No:24]..... 117
4.2.6.15. Yerde Yanım	[Nota No:25]..... 118
4.2.6.16. Adanalı Esmer Olur Yan Bakar	[Nota No:26]..... 119
4.2.6.17. Bu Dağlar Olmasaydı	[Nota No:27]..... 120
4.2.6.18. Bu Yoldan Hanım Geçer	[Nota No:28].....121
4.2.6.19. Dağlar Başı Kışladı	[Nota No:29].....122
4.2.6.20. Dön Beri Dön Beri De Yüzün Göreyim	[Nota No:30]..... 124
4.2.6.21. El Zanneder Ben Deliyem	[Nota No:31].....125
4.2.6.22. Garip Bir Kuştı Gönüm	[Nota No:32].....126
4.2.6.23. Ordumuz Gitti Muş'a Dayandı	[Nota No:33].....127
4.2.6.24. Tamburam Rebab Oldu	[Nota No:34].....129
4.2.6.25. Urfalıyam Dağlıyam	[Nota No:35]..... 130
4.2.6.26. Urfâ'nın Dağları (Emine'm)	[Nota No:36]..... 131

5. SONUÇ

KAYNAKLAR.....	135
-----------------------	------------

EKLER	137
--------------------	------------

MUKİM TAHİR VE BAKIR YURTSEVER HAKKINDA YAZILAN

YAZILAR VE GÖRÜŞLER.....	137
---------------------------------	------------

Ek.1. Mukim Tahir Hakkında Yazılar Ve Görüşler	137
---	------------

Ek.2. Bakır Yurtsever Hakkında Yazılar Ve Görüşler	144
---	------------

Ek.3. Fotoğraflar	160
--------------------------------	------------

ÖZGEÇMİŞ	
-----------------------	--

KISALTMALAR

a.g.e	: adı geçen eser
a.g.m	: adı geçen makale
bkz.	: bakınız
diğ.	: diğerleri
DSİ	: Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü
H.z.	: Hazret
km	: kilometre
MÖ.	: Milattan Önce
No.	: Numara
Rep.	: Repertuar
s.	: sayfa
S.	: Sayı
ŞURKAV	: Şanlıurfa İli Kültür Eğitim Sanat Ve Araştırma Vakfı
THM	: Türk Halk Müziği
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
vb	: ve benzeri
vs	: vesaire
YSE	: Yol Su Elektrik İşleri Genel Müdürlüğü

TABLO LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 4.1. Mukim Tahir’in Plaklara Okuduğu Ve/Veya Kendisinden Derlenen Eserler Listesi	
Tablo 4.2. Bakır Yurtsever’in Plaklara Okuduğu Ve/Veya Kendisinden Derlenen Eserler Listesi	

ÖZET

Şanlıurfa, birçok medeniyetin izlerini taşıyan, sosyo-kültürel yönden gelişmiş tarihi bir şehirdir. Bu kimlik içerisindeki sosyal yaşantı ve kültürel kimlik, bugün de varlığını devam ettirmektedir. Ve bu canlı sosyal yaşantının, vazgeçilmez unsurlarından biri de müziktir. Müzik yaşantısı içindeki en canlı öğeler ise, türküler, hoyratlar ve oyunlu ezgilerdir.

Şüphesiz ki türküler bir olay neticesinde meydana gelirler. Ve her birinin ayrı yaratıcıları vardır, ancak; zamanla anonimleşip toplumun ortak sesi haline gelirler. İşte, bu türkülerin kuşaktan kuşağa ve kulaktan kulağa taşınmasında mahallî halk sanatçıları önemli bir misyon yüklenmişlerdir.

Ülkemizde yapılan halk müziği çalışmalarının tarihi çok eski olmadığından, tüm yörelerdeki halk sanatçılarının ve onların geçmişe dayalı sanat birikimlerinin tespit edilebilmeleri pek de mümkün olamamıştır. Urfa şehrinin zengin ve canlı müzik yaşantısı içinde varlığı bilinen yüzlerce halk sanatçısının durumu da aynıdır. İşte Cumhuriyet dönemi müzik yaşantısı içerisindeki dikkat çekici şahsiyetlerden biri “*Mukim Tahir*” lâkabıyla tanınan “Tahir Oturan”; diğeri ise; “*Bekçi Bakır*” lâkabıyla tanınan “Bakır Yurtsever”dir.

Mukim Tahir ve Bakır Yurtsever, Urfa Ağzını ,Tavır Özelliğini Güzel Kullanabilen Bestecilik Yönleri Güçlü Halk Sanatçılarıdır. Ancak, Bu Ustalar Hakkında, bildiklerimiz son derece yetersizdir. Bu tezin hazırlanmasındaki asıl amaç da budur.

Her iki halk sanatçısı da, doğaçlama türküyü yakabilen, ritm sazla türkülerine eşlik edebilen, geniş ve parlak bir sesle akıcı ve yapmacıksız bir okuyuş üslubuna sahip olan ve en önemlisi zengin repertuarları ile örnek gösterilebilen usta şahsiyetlerdir.

Yakın tarihin bu önemli şahsiyetlerini ele alan bu tezde, her şeyden önce, dağınık matbu belge ve bilgilerle; gerek Urfa’da ve gerekse Urfa dışında yaşayan canlı tanıkların ve akrabalarının sağladığı bilgi ve belgeler bir araya getirilmiştir. Böylece bu iki sanatçının, Urfa müzik yaşantısı içindeki yeri belirlenmeye çalışılmış ve ayrıca ülke müzik hayatı içinde taşıdığı önem ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

SUMMARY

Şanlıurfa is a historical city developed in social- cultural manner that has the traces of many civilisation. The social- cultural life continues its entity within this identity. And, one of the most important elements of this alive social life is the music. The most alive elements in the music life are the folk songs, melodies and rustics.

It is evidently clear that folk songs are the result of a definite event, and they become anonymous and the common voice of the society in time. The local public signers have an important mission to transmit these folk songs from generation to generation and to carry them from ear to ear.

As the history of public music studies carried out in our country is not very old , the determination of the public artists in all the regions and their past art experiences has not been so easy. The status of hundreds of public artists included in the rich and alive music life of Urfa city is the same. Tahir Oturan known with his nickname of “Mukim Tahir” and Bakır Yurtsever known with his nickname of “Bekçi Bakır” are the important personalities in the music life of the Republic Period.

Mukim Tahir and Bakır Yurtsever are the public artists who can use the Urfa dialect and behaviour properties very good and whose composer qualities are very high. However, we do not know much about these skilled persons. The main purpose of this thesis is to give some information about them.

These two public artists are the skilled personalities who accompany their songs with their rhythm stringed instruments, sing their songs with their bright, clear and smooth voice and who have very rich repertoires.

In this thesis, the documents and knowledge provided by the witnesses and relatives who live either in Urfa or outside of Urfa were tried to be gathered. As a result of this, the place of these two important artists in the music life of Urfa was tried to be determined and besides, their significance in the music life of the country was investigated

1. GİRİŞ

Şanlıurfa ili, hoyratları, türküleri, gazelleri ile çok zengin bir müzik birikimine sahiptir. Bir sınır şehri olması ve kuruluşunun çok eski zamanlara dayanması gibi etkenlerle renklenen yöre kültürü, oldukça geniş bir yelpâzede etkilidir. Urfa'nın, çevre iller ve sınır komşusu ülkelerin halklarıyla olan etkileşimi, belirgin bir şekilde müziğine de yansımıştır.

Şanlıurfa müziği makâmsaldır. Kendine has melodik ve ritmik yapıya sahip olan yöre müziğinde, aynı zamanda çok değişik bir ağız özelliği vardır. Şanlıurfa müziğinde kullanılan sazlar, genellikle Türk Sanat Müziği sazlarıdır. Keman, kanun, ud, klarnet gibi sazlarla yapılan yöre müziği bu yönüyle Anadolu'dan biraz farklıdır. Aynı farklılığa Elazığ ve Diyarbakır yörelerinde de rastlanır. Bu yörelerde de makâmsal müzikler ağırlıktadır. Bu yüzden Şanlıurfa, Elazığ ve Diyarbakır müzikleri birbirine çok benzer.

Edebî açıdan da yurdun önemli bölgelerinden olan Şanlıurfa'da edebiyat dağarcığı hem Halk Edebiyatı, hem Divan Edebiyatı eserleri bakımından oldukça zengindir. Yörede yetişen Divan şairlerinin gazelleri halk tarafından çok benimsenmiştir ve bu gazeller bugün hâlâ farklı makâmlarda ezgilerle okunmaktadır.

Gazellerin yanı sıra, cinaslı ve düz manilerle okunan hoyratlar da yöre müziğinin karakteristik ürünlerindendir. Kimi zaman tiz seslerde şaha kalkan, kimi zaman son derece dingin ve huzurlu bir şekilde pes seslerde dolaşan hoyratlar, konularını halkın yaşadığı olaylardan alırlar.

Savaşlara gönderilen yiğitlerin arkasından yakılan ağıtlardır; yüreğe düşen köz, bir çift ela göz yüzünden atılan çılgıklardır hoyratlar¹... Serbest ritimli bu eserler, düğünlerde ve sıra gecelerinde, dağ yatılarında irticâlen söylenir. Halk müziğinin

¹ hoyrat: bir duygu ve düşüncüyü özlü yönleriyle dile getiren, yedi heceli, dört veya daha çok mısralı bir halk şiiri türüdür. İlk mısra genellikle eksik olup; daha sonraki mısralara ayak verir.

dinamik yapısı bu eserlerdeki kişisel izlerin zamanla silinmesine neden olur. İşte bu noktada; anonimleşen bu mükemmel eserlerin yaratıcılarının unutulmaması gerekir. Sanata ve sanatçıya saygı, ancak bu şekilde ifade edilebilir. Fakat ne yazık ki; yurdumuzda özellikle Türk Halk Müziği eserlerinin kaynak kişileriyle ilgili bilgiler kısıtlıdır. Derlemeciliğe hayatını adanmış kimseler dışında, bu sanatçılarla ilgilenen insan sayısı azdır. Oysa halk, aşka ve kavgaya bu sanatkârların türküleriyle, hoyratlarıyla gider. Tarih boyunca, halk bestekârlarının yarattığı ezgiler zulme ve baskıya direnişin simgeleri olmuşlardır. Böyle önemli bir misyonu üstlenen mahallî sanatkârların bu denli ilgisiz bırakılmaları, onlara yapılabilecek en büyük haksızlıktır. Hayatları boyunca müziğe hizmet vermiş olan halk bestekârlarının birçoğu, aramızdan ayrılırken, yarattıkları ve kendileri için bir evlât kadar değerli bu eserleri bize emanet etmişlerdir.

Şüphesiz, konusunu gerçek hayattan alan her eser insanlık varoldukça yaşayacaktır. Türkülerin ve hoyratların da özüne bakıldığında, hemen hepsinde bu özelliği görmek mümkündür. Halkın o günkü koşullar içerisinde yaşadığı acı-tatlı olaylar, doğal afetler, savaşlar, sevdalar ve ayrılıklarla işlendikleri için bugün hâlâ yaşayan türkü ve hoyratların yaratıcılarına, müziğe verdikleri bu büyük emeğin karşılığı olarak verilebilecek en güzel hediye, onları anmaktır. Sanatçılarımıza olan bu sorumluluk, bizi böyle bir araştırmaya yöneltmiştir.

Şanlıurfa müziğinin mihenk taşlarından olan Mukim Tahir ve Bakır Yurtsever'in hayatları, sanatçı kişilikleri ve Türk Halk Müziği'ne katkılarını konu alan bu tezle ilgili çalışmalar Şanlıurfa ve İstanbul'da gerçekleştirilmiştir. Sanatçıların aileleri, yakın arkadaşları ve diğer yöre sanatçılarıyla görüşmeler yapılarak kendileriyle ilgili yazılı ve sözlü belge ve bilgilere ulaşılmıştır. Şanlıurfa ve İstanbul'da yaşayan, özel plak ve arşiv sahibi kişilerden temin edilen söz konusu sanatçıların doldurmuş olduğu plak ve kasetlerdeki türkü ve hoyratlar tarafımızdan notaya alınmıştır. Beş bölüm halinde yazılan tez çalışmasında, giriş bölümünden sonra, Şanlıurfa'nın Cumhuriyet öncesi ve sonrası tarihine kısaca yer verilmiştir. Üçüncü bölümde ise; Şanlıurfa Halk Müziği'nin melodik, ritmik ve edebî yapısı genel olarak incelenmiş, yöre müziğinde mahallî icrâya göre makâm seyri, sıra gecesi geleneği ve dînî müziğe dair bilgiler verilmiştir.

Dördüncü bölümde, Şanlıurfa'nın yetiştirdiği, tavrı ve tarzıyla bir ekol olan “*Mukim Tahir*” lâkaplı mahallî sanatkâr Mukim Tahir Oturan'ın “Hayatı-Sanat Hayatı” başlığı altında, sanatçının sosyal yaşantısı, müziğe ilk adımı, müzik çalışmaları ve Türk Halk Müziği'ne katkıları incelenmiştir. Mukim Tahir'in plaklara okuduğu ve/veya kendisinden derlenen eserlerin listeleri, bilgi fişleri ve notaları verilmiştir. Basında Mukim Tahir ile ilgili çıkan yazılar, hakkındaki görüşler, merhumun fotoğrafları ise, ekler bölümünde yer almaktadır.

Aynı bölümde yine Şanlıurfa'da yetişen, sesinin sınırsız genişliğiyle, türkü ve hoyratlarıyla ünlü “*Bekçi Bakır*” lâkaplı mahallî sanatkâr Bakır Yurtsever konu edilmiştir. “Hayatı-Sanat Hayatı” başlığı altında sanatçının sosyal yaşantısı, müziğe ilk adımı, müzik çalışmaları ve Türk Halk Müziği'ne katkıları, mevlithân ve müezzinlik yönleri aktarılmaya çalışılmış, dinî müzikle olan ilgisine değinilmiştir. Bakır Yurtsever'in plaklara okuduğu ve kendisinden derlenen eserlerin notaları liste halinde yazılmıştır. Usta sanatçıyla ilgili basında çıkan yazılar, hakkındaki görüşler ve merhumun fotoğrafları ise ekler bölümünde verilmiştir.

Sonuç bölümünde ise, sanatçılarla ilgili yapılan bu araştırmada elde edilen veriler değerlendirilmiş, iki usta arasında yapılan mukayeselerle benzer ve farklı yönleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Sanatçıların, Şanlıurfa halk müziğine katkılarına işaret edilerek Şanlıurfa müzik yaşantısındaki yer ve önemleri belirtilmeye çalışılmıştır.

2. ŞANLIURFA TARİHİNE GENEL BİR BAKIŞ

2.1. Cumhuriyet Öncesi Dönemin Kısa Tarihi

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Orta Fırat Bölümü'nde bulunan Şanlıurfa; doğuda Mardin, kuzeydoğuda Diyarbakır, kuzeybatıda Adıyaman, batıda Gaziantep ve güneyde Suriye toprakları ile çevrelenmiş bir sınır şehridir².

Arkeolojik kazılardan, Şanlıurfa tarihinin Neolitik (Yontmataş) döneme kadar uzandığı bilinmektedir. Göbeklitepe mevkiinde devam eden kazılar sonucunda MÖ. 8500 yıllarına ait insan yerleşimleri ve tapınaklara rastlanmıştır. Şanlıurfa'da belgesel tarih MÖ. 2000 yıllarında Hurri-Mitanni ile başlar. Bu dönemde Şanlıurfa büyük bir kültür merkezi olmuştur. Daha sonra büyük tarihi göçlerle bu bölgeye Sümerler ve Sümer Uygarlığı hakim olmuştur. Sümer, Akad uygarlıklarına tanık olan Şanlıurfa ve çevresi Hurri-Mitanni, Hitit, Arami, Asur, Keldani, Med ve Pers Krallıkları'nın egemenliğinde kalmıştır. MÖ. 331'de Büyük İskender'in istilâsıyla birlikte Helen kültürüyle tanışmış; daha sonra Selevkoslar, Edessa Krallığı ve Roma İmparatorluğu arasında el değiştirmiştir. Uzun yıllar Roma hâkimiyetinde kalan kent, halîfe Hz. Ömer zamanında Bizanslılar'dan alınarak Arap topraklarına katılmıştır. 1087 yılında Büyük Selçuklular'ın egemenliğine giren Şanlıurfa, sırasıyla Latin Haçlı Kontluğu, (1098-1144) Zengiler, (1144-1182) ve Eyyûbi Devleti (1182-1242) arasında el değiştirmiştir. Eyyûbi Devletinin yıkılışıyla İlhanlılar'ın (1245 ve 1260) ve Timur'un istilâsına uğramıştır (1394). Daha sonra Osmanlı topraklarına katılmıştır.

² Hasan Duruer, Sabri Kürkçüoğlu, Hamit Çalış Ve diğ., Şanlıurfa Valiliği Yayınları, *Her Yönüyle Şanlıurfa 1997 İl Yıllığı*, Şanlıurfa, 1997, Güneydoğu Gazetecilik s.15.

Şanlıurfa 1908 yılında Halep vilayetine bağlı bir sancak iken 1919'da gerçekleştirilen idâri ve mülkî düzenlemeye göre bağımsız bir sancak haline getirilmiştir.

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra İngilizler, Mondros Mütarekesi'ne dayanarak 7 Mart 1919'da Şanlıurfa'yı işgal etmişler ve kısa bir süre sonra Fransızlar'a devretmişlerdir. Şanlıurfalıların oluşturduğu milis kuvvetleri "11 Nisan 1920" de Fransız işgaline son vermiştir.

Ankara Antlaşması'nın imzalanması sonucunda "21 Ekim 1921" tarihinde sınır çizgisinde Türkiye Cumhuriyeti sınırları içine alınan, Cumhuriyetin ilanından sonra 1924 yılında vilayet haline getirilen Urfa ilinin adı, "12 Haziran 1984" tarihinde Kurtuluş Savaşı'ndaki kahramanlığından dolayı, "Şanlıurfa" olarak değiştirilmiştir.

Şanlıurfa, kurulduğu günden bu yana coğrafi özelliği nedeniyle, üzerinde birçok bağımsız devlet ve beyliğin hüküm sürdüğü, değişik kültürlerin kaynaştığı bir yerleşim merkezi olmuştur. Gerek tarihin başladığı ilk çağlarda ve gerekse diğer devirlerde Şanlıurfa, hemen her zaman doğu ile batı arasında bir köprü görevi üstlenmiştir. Doğuyu batıya bağlayan ticari ve askeri yolların buradan geçmesi, Şanlıurfa'ya geçmiş dönemlerde büyük önem kazandırmıştır.

Şanlıurfa'nın, Nuh Tufanı'ndan sonra yeryüzünde kurulan ilk yedi yerleşim merkezinin ilki olduğu rivayet edilir. Hz. Adem'in çiftçilik yaptığı, Hz. İbrahim, Hz. Eyyub, Hz. Şuayp, Hz. Elyasa gibi peygamberlerin yaşadığı bu bölge bugün "Peygamberler Şehri" diye anılmaktadır. Hatta Hristiyanlar, Hz. İsa'nın mendilinin Şanlıurfa'da bulunmuş olmasından dolayı buraya, "Dir-Mesih" adını vermişlerdir.

Yüzlerce bilgin, şair ve sanatkâr yetiştiren Şanlıurfa, tarih boyunca gerçek bir bilim, ve sanat merkezi olmuştur. Urfa'da bugün hâlâ sayısını tam olarak bilemediğimiz birçok medresenin bulunması, bölgede bilime ve sanata verilen değer in göstergesidir. Dünyanın ilk üniversitesi olarak bilinen "Harran Üniversitesi" Şanlıurfa'ya 45 km uzaklıktaki Harran ilçesindedir.

Şanlıurfa'da eğitim, şehrin sosyal, kültürel ve ekonomik yapısını da olumlu yönde etkilemiştir. Verimli topraklara sahip olan ilde, geçim kaynakları önceleri

yalnız tarım ve hayvancılıktı. Bir sınır şehri olması itibariyle, zamanla ticaretin de gelişmeye başladığı yörede el sanatlarıyla geçinen insan sayısı bugün de oldukça fazladır. İlde, halıcılık, keçecilik, ağaç oymacılığı, bez dokumacılığı gibi el sanatları son derece gelişmiştir.

Şanlıurfa, topraklarının bereketi ve birçok medeniyetin ortak mirası olan kültür birikimi ile hem ekonomik sıkıntı çekmeden yaşamış, hem de sanatta zirveyi yakalamıştır. Bugün hâlâ ihtişamını koruyan çarşı ve camileri mimari alanda ulaşılan başarıya en önemli kanıtlardır. Safkan Arap atlarının, halayların, hoyratların yurdu Şanlıurfa'daki bu zengin kültür, yaşamın her boyutunda sınırsız başarıların elde edilmesini sağlamıştır.

2.2. Cumhuriyet Dönemi Kısa Tarihi

Şanlıurfa'da Cumhuriyetten önce eğitim çok gelişmiş durumdaydı. Cumhuriyetin ilanından sonra da, yörede eğitim-kültür etkinliklerine önem verildi. Cumhuriyetin ilk yıllarında Şanlıurfa il merkezine bağlı yerlerde 40 ilkokul, 1 köy yatılı okulu, 8 kız meslek okulu ve şehir merkezinde bir ortaokul açıldı.

1927 yılığında bu yıllarda İrfaniye, Nusretiye, Turan Mektepleri ve Merkez Anaokulu, Halk Gece Okulları'nın açıldığı yazılıdır³. Şanlıurfa'da eğitime bu denli önem verilmesi, folklorik araştırmaların yapılmaya başlanmasına ilk adım olarak düşünülebilir. Çevresindeki farklı kültürlerle sürekli etkileşim içerisinde olan Şanlıurfa'da sosyal hayat son derece hareketli ve dinamiktir.

Şehirde günlük yaşam; gelenekler, örf-adetler ve etik kurallarla düzenlenmiştir. Mesleki yaşantılar ve ilde meydana gelen çeşitli olaylar; halk oyunları, el sanatları, müzik ve edebiyatla ifade bulmuştur.

Urfa'da Cumhuriyetin kurulduğu yıllar her anlamda sancılı geçmiştir. Osmanlı Devleti'nin yaşadığı büyük sarsıntıların doğal sonucu olarak, hayat olumsuz

³ A. Hamdi Nayır, A. Cihat Kürkçüoğlu, Sabri Kürkçüoğlu, *Cumhuriyetin 75. Yılında Şanlıurfa*, Ankara 1999, Şanlıurfa Valiliği Yayınları, s.5.

etkilenmiş, Birinci Dünya Savaşı'nın getirdiği büyük acılar, şehir halkı üzerinde silinmez izler bırakmıştır.

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra İngilizler, Mondros Mütarekesi'ne istinaden “7 Mart 1919”da Şanlıurfa'yı işgal etmişler, kısa bir süre sonra da Fransızlar'a terk etmişlerdir. Sevr Antlaşması'na göre (10 Ağustos 1920) Şanlıurfa, Fransız mandası altına giren Suriye'ye terk edilmiştir. Fakat bu karar uygulanmamıştır. Şanlıurfa halkı, Milis kuvvetleri oluşturarak Fransız işgaline karşı koymuş ve 11 Nisan 1920'de şehri kurtarmıştır. Şanlıurfa, daha sonra İtilaf Devletleri ile imzalanan Ankara Antlaşmasıyla (21 Ekim 1921) Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde kalmıştır.

Kurtuluş Savaşı sırasında Fransızlar'a karşı düzensiz birliklerle memleketini savunmaya çalışan Şanlıurfa halkı, mücadele sırasında çok büyük kayıplar vermiştir. Bu korkunç savaş şehir üzerinde tüm ağırlığıyla hissedilmiş ve yansımaları da yine sanat üzerinde olmuştur. Her köşesinde savaşa gönderilen ve geri dönmeyen insanlara yakılan ağıtların yankılandığı şehirde halk, acıların üzerine ağıtlarla, hoyratlarla yürümüştür.

Şanlıurfa'da günlük yaşamda işler hep halkın dayanışmasıyla yürütülür. Bu paylaşımcı anlayışa en güzel örnek; herefene⁴ ve sahaniye⁵ gibi âdetlerdir.

Şanlıurfa Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren eski hareketli yapısına kavuşmaya başlamıştır. Savaşın yaraları sarıldıkça günlük yaşam, daha canlı hale gelmiştir.

Birçok peygamberin yaşamış olması nedeniyle, Şanlıurfa'da dinî inanışların etkisi oldukça yoğundur. Şehirde inşa edilen camilerle mimarîde; ilâhî⁶ ve nefeslerle⁷ müzik ve edebiyatta hissedilen bu etki, Cumhuriyet döneminde kapatılan tekke ve zaviyelerin sayısının fazlalığıyla da gözler önüne serilmektedir.

⁴ herefene: Tüm masrafları katılanlar tarafından karşılanan toplantı veya piknik.

⁵ sahaniye: Bir eğlence biçimidir. Samimi arkadaşlar arasında yapılır. Bir yerde toplanılır, herkes oraya evinde pişen yemekleri götürür.

⁶ ilâhî: Hece vezninin yedili, sekizli ve on birli kalıbıyla söylenmiş, Tekke Edebiyatı'nın önemli şiir türlerindendir.

⁷ nefes: İlâhînin Bektaşî tarikatında aldığı addır.

Dini inanışların bu denli yoğun oluşu, Şanlıurfa kültürünün din paralelinde gelişmesine neden olmuştur. Yörede yetişen musıkîşinasların birçoğu, çocukluklarından itibaren din eğitimi almış olmaları nedeniyle müzisyenliklerinin yanı sıra, mevlithân ve müezzin kimliklerine de sahiptirler.

Tarih boyunca birçok kültürün harmanlandığı Şanlıurfa, Cumhuriyetle birlikte kendini tanıtmaya olanağı bulmuştur. 1926 İstanbul Konservatuarı'nda, Rauf Yekta Bey'in başkanlığındaki bir heyetin Şanlıurfa'ya gelişi, bu muazzam kültürün yeni nesillere aktarılmasında ilk adım sayılabilir ⁸.

1940'lı yıllarda Şanlıurfa radyoyla tanışmıştır. Bu tanışma, Şanlıurfa'nın sahip olduğu zengin kültürün yeni etkileşimlere gireceğinin ve sınırları zorlayacağını işaretidir. İlk kez dinleyenlerin “*bunun içinde cin var*” diyerek şaşkınlıklarını dile getirmiş⁹ oldukları radyo, zamanla iletişimin önemini kavrayan halk tarafından benimsenmiş ve hayatın vazgeçilmezleri arasındaki yerini almıştır. Radyodan yapılan yayınlar sayesinde, yurdun diğer bölgelerine ait ezgileri yakından takip etme şansı bulan Şanlıurfalı musıkîşinaslar, zaman zaman bu ezgilerin çeşitlemelerini de söyleyerek, yöre müzik dağarcığını daha da zenginleştirmişlerdir.

Cumhuriyet öncesi Şanlıurfa'dan diğer illere seyahat çok zaman alırken, yollar yapıldıktan sonra bu durum değişmiş ve Şanlıurfalılar, çevre illerle daha yoğun bir diyaloga geçme olanağı bulmuşlardır. Bu kültürel alışveriş, Şanlıurfa sosyo-ekonomik yapısının dinamik kalmasını sağlamıştır. Diğer kentlere yapılan göçler de Şanlıurfa kültürünün çok geniş bir alanda tanınmasına neden olmuştur.

Şehirde ve şehre bağlı kasaba ve köylerin aile hayatında kadınlar; erkeklerin idare ve otoritesi altında bulunmakla beraber, giyim-kuşamlarında sosyal çevrenin etkisi ile hareket ederler. Kadınlar iş bölümü sisteminde yalnızca eve ait işleri üzerlerine almışlardır. Şehrin ekonomik temelini teşkil eden etkinliklerin sorumluluğu erkeğin üzerindedir. Buralarda kültürlü ve aydın, memur kadınlar

⁸ Mehmet Özbek, *Folklor ve Türkülerimiz*, İstanbul, 1975, Ötüken Neşriyat, s.21.

⁹ Abuzer Akbıyık, “Radyomu İstiyorum”, *Edessa Kültür Dergisi*, Şanlıurfa, 2000/2, Özener Matbaası, s.21.

dışında kalanlar toplumu ilgilendiren konularda söz sahibi kılınamamışlardır. Şehir ve kasabalarda görülen taassup, köylere gidildikçe artmaktadır.

Şanlıurfa geleneksel yapısındaki birtakım yanlış düzenlemelerin değişimi için zamana ve eğitim-öğretim kurumlarının çoğaltılmasına ihtiyaç vardır. Kadın-erkek eşitsizliğinin önüne geçebilmek ve kadını topluma üretken bir birey olarak kazandırabilmenin ilk koşulu budur. Yapılması gereken bu hizmet, Türkiye Cumhuriyeti'ne, Atatürk İlke ve Devrimleri'ne bağlı kalmayı başarmış, Kurtuluş Savaşı'nda yurdu kahramanca savunmuş ilimizin en doğal hakkıdır.

3. ŞANLIURFA MÜZİK HAYATINA GENEL BİR BAKIŞ

3.1.Şanlıurfa Halk Müziğinde Makâm Ve İcrâ Geleneği

Şanlıurfa'da müzik, âdeta gerçek yaşamın aynasıdır. Aşk, özlem gibi duygular, savaş, ölüm, doğal âfetler, dinî inanışlar, ve günlük yaşamdan kesitler, Şanlıurfa müziğinin temalarını oluşturur. Şanlıurfa hoyrat ve türkülerinin diğer yöre türkülerinden farklı bir yapı ve icrâ geleneği vardır. Yöre müzik eserlerinde hançere nağmeleri oldukça yoğun, ezgi yapıları son derece dinamiktir. Yörede yetişen sanatkarların sesleri de, bu dinamizmi doruğa çıkaracak genişlikte ve gürlüktedir¹⁰.

Şanlıurfa'da müzik âlemine *âhenk* denir¹¹. Sözcük, yöre müziğindeki uyum ve birlikteliğin ifadesidir. Uzun hava biçiminde söylenen divan havaları¹² ve gazeller, yüzyıllar boyu yaşayarak bugüne kadar gelmişlerdir. Aşağıdan yukarı basamak basamak yükselen ve tiz seslerde kıyamet koparan ve tekrar süzülerek kaynağına dönen bu ezgiler, her basamakta ayrı bir tat, ayrı bir heyecan verir dinleyenlere.

Şanlıurfalılar için yaşamın her anında mutlak surette müzik vardır. Düğünler, kına ve asbab geceleri¹³, bayramlar, dağ yatıları¹⁴ ve sıra geceleri¹⁵, cenazeler, tâziyeler, müziğin yoğun olarak bulunduğu geleneksel olaylardır.

¹⁰ Abuzer Akbıyık, Kubilay Dökmetaş, Osman Güzelgöz, Sabri Kürkcüoğlu, Salih Turhan, *Şanlıurfa Halk Müziği*, Ankara, 1999, Şanlıurfa Valiliği Kültür Yayınları, s. 35

¹¹ Mehmet Özbek, "Türkü Türkü Şanlıurfa", *Kültür ve Sanat Dergisi*, Şanlıurfa, 1992, s. 26

¹² *Divan*: Saz şairlerinin, aruzun "Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün kalıbıyla söyledikleri ve özel ezgiyle okunan şiirlerine verilen addır.

¹³ *Asbab Gecesi*: Şanlıurfa'da düğünler, Perşembe günü başlar. Gelinin, damadın evine gideceği günden bir gün önce (Cumartesi günü), damada damatlık elbiseleri giydirilir. Aynı günün akşamı damadın arkadaşları ve akrabalarının toplandığı yerde yapılan eğlenceye "*Asbab Gecesi*" denir.

¹⁴ *Dağ Yatısı*: Bahar aylarında Urfalı esnaf ve mahallî sanatkarlar müzik yapmak ve dağ havası almak üzere dört-beş günlüğüne dağlara yatıya giderler.Buna "*Dağ Yatısı*" denir.

¹⁵ bkz.: "Şanlıurfa'da Sıra Gecesi Geleneği", s. 23.

Şanlıurfa'da her meslek grubunun kendine ait bir hoyrat söyleyiş üslûbunun olması (bahçacı, keçeci, daşcı gibi), halkın, müzik toplantılarına katılarak şarkı, türkü, gazel, hoyrat söyleyebilmesi, yörede müziğin ne kadar önemli bir yere sahip olduğunun kanıtıdır. Şanlıurfa'da, erkekler kadar kadınlar da hayatın her anında müzikle iç içedirler. Bebeklerini uyutmak için ninniler söyleyen yöre kadınları arasında türkü ve hoyrat okuma geleneği de yaygındır. Yörede bu hoyrat tarzına “kadın ağzı hoyrat” denir¹⁶.

Şanlıurfalı sanatkârlar, müzik icrâ ederlerken, makâm geleneğini titizlikle uygularlar. Bir sanatçının değeri, makâm bilgisi, o makâmdaki eserleri icrâ yeteneği ve repertuarının zenginliği ile ölçülür. Yapılan toplantılarda müzik icrâ eden grupların başladıkları makâmda uzun süre değişik eserler okuyabilmeleri, ustalıklarının göstergesidir. Bir makâmdan diğer makâma çabuk geçen grupların makâm bilgilerinden şüphe edilir.

Şanlıurfa halk müziğinde türküler, makâm içinde birbirine bağlanarak bir fasıl şeklinde söylenir. Çeşitli meclislerde müzik icrâ eden gruplara yörede “takım” adı verilir. Her takım kendi ustasının veya kurucusunun adıyla anılır. Örneğin, Mukim Tahir'in Takımı, Kel Hamza'nın Takımı gibi¹⁷. Takımlar arasında müthiş bir sanatsal rekabet vardır¹⁸. Yeni duyulan eserleri diğer takımlardan önce icrâ etmek isteyen takım; eserleri gizlice dinleyip öğrenmenin yollarını arar. Bu iş yörede öyle önemlidir ki; bazı takımların, yeni plakları dinlerken diğer takımlara mensup kişilerin gelip gelmediğini haber alabilmek için kapıda nöbet tutturdukları bile söylenir.

Şanlıurfa halk müziği, makâmsal yapısı ile Türk halk ve sanat müzikleri arasında adeta bir köprü görevindedir. Bu durum, Şanlıurfa müziğinde kullanılan sazlara bakıldığında daha net bir şekilde görülebilmektedir. Şanlıurfa halk müziğinde, bağlama ailesinden olan cürre (cura), çöğür, bağlama, dambıra (tambura) gibi sazların yanı sıra, Türk Sanat Müziği'nde kullanılan kanun, ud, kudüm gibi sazlar da kullanılmaktadır¹⁹. Cümbüş, yöre müziğinin karakterine en çok yakışan

¹⁶ Urfalı mahallî sanatçı Mahmut Coşkunes ile evinde yapılan görüşme [İstanbul/05.10.2000]

¹⁷ Abuzer Akbıyık, Kubilay Dökmetaş ve diğ., *Şanlıurfa Halk Müziği*, Ankara, Ekim 1999, Şanlıurfa Valiliği Kültür Yayınları, s. 31

¹⁸ Urfalı mahallî sanatçı Çetin Özdemir ile evinde yapılan görüşme [İstanbul /10.09.2000]

¹⁹ Abuzer Akbıyık Ve diğ., *a.g.e.*, s.41.

sazlardandır. Yaylı halk çalgılarına şehirlerde pek rastlanmamakla beraber, ilçe ve köylerde “rubaba”²⁰ ve “kemanı”²¹ vardır. En yaygın nefesli sazlar “zurna” ve “kaval”dır. “Davul”, “tef”, “darbuka”, “kaşık”, “zilli maşa”, “çalpara”²² ve “leğen”, yörede kullanılan vurmalı sazlardır.

Yapımcı Yaşar Duru, araştırmacı Mehmet Kurdoğlu ile yaptığı bir sohbette, bağlama ve Şanlıurfa halk müziği ile ilgili şunları söylemiştir:

“Urfa’da bağlama, dolayısıyla türkü yenidir”²³. Bilemediniz, 1960’lardan sonradır. O da Nuri Sesigüzel’in şöhretinin yaygın olduğu dönemlerdir. O tarihlerden sonra Urfalılar bağlamayla tanıştı, eline sazını alan İstanbul’a gitti. Urfa müziği, içinde doğduğu coğrafi şartlarda oluşmuştur. Urfa müziği bugün Türk Sanat Müziği’nin türkü formundadır. Urfa’da şu anda okunanlar, türkü formunda bestelerdir. Bunlar ancak yüzyıl sonra türkü olur”²⁴.

Şanlıurfa halk müziğinde kullanılan makâmlar şunlardır: “Uşşak”, “Rast”, “Hicazkâr”, “Mâhur”, “Hüseynî”, “Hicâz”, “Segâh”, “Kürdî” ve “Nevrûz”. Bu makâmlar, Klâsik Türk Müziği’imizde aynı adlarla anılan makâmlara benzemezler. Püselik çeşnili makâm hiç kullanılmamaktadır.

Bu makâmlarda kullanılan çeşitli mertebelerin (basamakların) de adları vardır. Tecnis, Mahmûdiye, Mesnevi, İbrahimi (İbrahimiye), Beşiri, Elezber (Arazbâr), Acem gibi.

Şanlıurfa’da seslerin dik ve parlak oluşu, türkülerin icrâsını da etkilemiştir. Üç ilâ on iki ses arasında seyreden yöre türküleri, Şanlıurfalı sanatçılar tarafından, tiz akordlarda kolaylıkla söylenebilmektedir²⁵. Hançere nağmelerinin sıkça kullanılması, ezgi motiflerinin daha zengin, daha dinamik bir ifadeye kavuşmasını sağlamaktadır. Şanlıurfa sanatçılarının karakteristik bir başka özelliği, seslerinin mikrofonsuz da çok rahat bir şekilde duyulabilecek güçte olmasıdır. Ses ve nefes kullanma tekniğini

²⁰ rubaba [=rebab]

²¹ kemanı [=kemâne]

²² çalpara: Bir maşanın ucuna takılı iki zilden oluşan bir ritm çalgısıdır.

²³ Mehmet Kurdoğlu, “Urfa Müziği”, *Hafızasını Kaybeden Şehir*, Şanlıurfa, 2000, T.Y.B. Şanlıurfa Şubesi Yayınları, s. 24-25

²⁴ Bu düşünceye saygı duymakla beraber, 1940’lı yıllarda müzik icrâ eden saz ekiplerinin fotoğrafları ve ses kayıtlarından edindiğimiz bilgiler, çok yoğun şekilde kullanılmamakla birlikte, yöre müziğinin bağlama ailesiyle tanışmasının daha eski tarihlere dayandığını göstermektedir [M. Özdemir].

²⁵ Abuzer Akbıyık ve diğ., *a.g.e.*, s.21.

öğrenmeden, tamamen doğal yetenekleriyle söyleyen sanatkârların bu kadar güçlü bir rezonans yakalamış olmaları şaşırtıcı bir durumdur.

Şanlıurfa, Suriye'ye sınır teşkil etmesi, Osmanlı İmparatorluğu döneminde Halep vilayetinin sancağı olması dolayısıyla Arap dünyasıyla yoğun bir etkileşim içine girmiştir. Günlük yaşamdaki etkileşim, şüphesiz yöre müziğine de yansımıştır. Arap makâmlarının en yaygın biçimde kullanılanı, “Urfa” adı ile anılan makâmıdır. Bu, “Urfa Divan Makâmı”dır.

Şanlıurfa ayrıca yakın illerin müziklerinin şekillenmesinde de etkili olmuştur. Elazığ ve Kerkük türkü ve uzun havalarında isim, tema, tavır benzerlikleri dikkat çekici ölçüdedir. Bu yörelerin türküleri ritm ve ezgi motifleri yönünden de etkileşmiştir. Beşîri, Muhalif, Kesik, Elezber ve Kürdî bu yörelerde bilinen hoyrat türleridir.

Şanlıurfa müziğinde kullanılan sözler Diyarbakır, Elazığ, Kerkük yörelerinde de yer alır. Ud, kanun gibi klâsik sazların kullanılması, makâm esasına dayanan icrâ biçimi de bu yörelerin müzikleri arasındaki etkileşimi yansıtır. Divân, Rast, İbrâhimi, Nevrûz; Elazığ ve Şanlıurfa’da bilinen ve benzer ezgilerle okunan klâsik formlardır.

“Şark Bülbülü” sıfatıyla tanınan Celâl Güzelses; “*Böyle Bağlar*”, “*Garibem Bu Vatanı*”, “*Kalemi Kaşta Koydun*”, “*Coşkun Sular Ne Bulanık Akarsın*”, “*Abdo’nun Mezarı*” gibi Şanlıurfa uzun havalarını plâğa okumuş; bunların birer Şanlıurfa havası olduğunu özellikle belirtmiştir.

3.1.2. Mahallî İcrâya Göre Makâm Seyri²⁶

1.Divân Makâmı : Divân gezinti yapılır (sazlarla), divân açış²⁷ yapılır, divân türküler söylenir. Divânın 1. katı 2. katı ve 3. katı okunur, (kat; mertebe veya hane karşılığı kullanılmaktadır) sonra İbrâhimi gezinti yapılır²⁸.

²⁶ Abuzer Akbıyık ve diğ., a.g.e., s. 40

²⁷ Divân açış: Herhangi bir enstrümanla kulakları makâma hazırlamak amacıyla yapılan, serbest ritimli ve doğaçlama ezgiler demetidir.

²⁸ gezinti: Enstrümantal, usullü ezgidir.

2. Rast Makâmı : Rast açış yapılır, türkü ve şarkılar söylenir. Rast'ın 1. ve 2. katı okunur, türkü ve şarkılar söylenir, Rast'ın 3. katı okunur. Bu arada okuyucunun sesi müsâitse Mâhur makâmından bir ezgi okur, Mâhur'dan Sabâ'ya geçki yapılır, 2 hane Sabâ okunduktan sonra tekrar Rast'a geçilir ve öylece bitirilir.

3. Nevrûz Makâmı : Nevrûz açış yapılır, türkü ve şarkılar söylenir. Nevrûz'un 2. katı okunur, Nevrûz'un 3. katı (Hicaz makâmında) okunur. Nevrûz'un 4. katında Elezber okunur, türkü ve şarkıyla bitirilir.

4. İbrâhîmî Makâmı : İbrâhîmî açış yapılır, iki hane İbrâhîmî gazel okunur. Arada İbrâhîmî gezinti yapılır. Gazelhân usta ise çargah veya beşîri hoyrat okur. Sonra nevrûzun 3. katını okur, daha sonra 2. ve 1. katına dönerek bitirir.

5. Hicaz Makâmı : Hicaz açış yapılır, Hicaz gezinti yapılır. Türkü ve şarkılar okunur. Gazelhân, Hicaz'ın 1. katı ve 2. katını okur, türkü ve şarkı söylenir, Hicaz'ın 3. katı Muhayyer Makâmı'nda okunur. Sonra türküler söylenir, İsfahan Hoyrat okunur, ardından türkü, sonra Mesnevî Havası okunur. Hoyratçı, Hicaz makâmında Kalata Hoyratı'nı okur. Sonra yine Hicaz'a geçilir, 2. katı ve 1. katı okunduktan sonra bitirilir.

6. Uşşak Makâmı : Uşşak açış yapılır, şarkı ve türküler okunur. Gazelhân, 1. katında iki hane, 2. katında da iki hane okur. Sonra 3. katını okur ve tekrar 2. ve 1. katına iner, bitirir.

7. Acem Aşîran Makâmı : Acemaşîran açış yapılır, gazelhân iki hane 1. katında okur, sonra iki hanede 2. katında okur, daha sonra acemaşîran türkü ve şarkılar okunur, saz Sabâ Hüseyinî'ne geçki yapar. Gazelhân gazelini okur, bitirir. Sazlardan biri tekrar Uşşak'a geçki yapar. Gazelhân, Uşşak Makâmı'nın 1. 2. ve 3. katlarını okuyarak bitirir.

8. Segâh Makâmı : Segâh açış yapılır, Segâh şarkı ve türküler okunur, sonra gazelhân Segâh'ın 1. katından, 2. katından ve 3. katından okuyarak bitirir. Sonra Segâh bir türkü okunur, sazlardan biri Irak Makâmı'na geçki yapar. Irak hoyrat okunur, sonra gazelhân tekrar Segâh'ın 2. katında bir gazel, daha sonra 1. katında bir gazel okuyarak başlanılan perdede bitirir.

9. Sabâ Makâmı : Sabâ açış yapılır, Sabâ peşrevine geçilir. Sabâ Makâmı'nda iki türkû okunur. Gazelhân, Sabâ'nın 1. katından ve 2. katından gazelini okur, sonra türküler söylenir. Daha sonra Mahmûdiye'ye geçki yapılır ve Mahmûdiye Hoyrat okunarak bitirilir.

10. Acem Makâmı : Acem açış yapılır. Acem gezinti yapılır, acem türküler okunur. Gazelhân, Acem'in 1. katında iki hane, 2. katında 2 hane okur. Sonra Acem gezinti yapılır, türkû söylenir, ardından Acem hoyratı okunur, tekrar Sabâ'nın 1. katı ve 2. katı okunarak bitirilir.

11. Araban Makâmı : Araban açış yapılır, türkû ve şarkılar söylenir. Gazelhân, 1. katından ve 2. katından okur. 3. katından Mahmudiye yerinden okuyarak tekrar Araban makâmının 2. katında ve 1. katında okuyarak bitirir.

3.2.Şanlıurfa'da Sıra Gecesi Geleneği

Şanlıurfa ili, çok zengin bir folklorik birikime sahiptir. Düğünler, kına, asbap ve sıra geceleri, dağ yatıları, Şanlıurfa geleneksel yapısının en önemli resimleridir. Bu resimler içerisinde, gelenek görenek, örf-âdetlerin nesilden nesle aktarılması ve müziğin sürekli geliştirilmesinde bir okul görevi üstlenen “*Sıra Gecesi*” geleneği ayrı bir yer tutar.

Aynı veya birbirine yakın yaş grubunda olan genç ve orta yaşlı kişilerin, kış gecelerinde haftada bir arkadaşın evinde sıra ile yaptıkları toplantılara Şanlıurfa'da “*Sıra Gecesi*” denmektedir²⁹.

Eskiden cuma günleri tatil olduğu için cuma günleri yapılan sıra geceleri, resmi tatilin pazar günü olarak kabulünden sonra cumartesi geceleri yapılmağa başlanmıştır. Bu gelenek sadece Şanlıurfa'ya özgü değildir; Anadolu'nun bazı şehirlerinde de başka adlarla yapılmaktadır. Bunlardan en belirgin olanları hâlen

²⁹ Abuzer Akbıyık, “Sıra Gecelerinin Şanlıurfa Kültür Hayatındaki Yeri”, *Edessa Kültür Dergisi*, İstanbul, 1999, Melisa Matbaacılık, S. 7, s. 39

Afyon ve Kütahya’da devam eden ve “gezek” adı verilen gecelerdir. Bu geceler “cuma gezeği” diye de anılırlar³⁰.

Sıra gecesi bir halk okuludur. Büyüğe saygı, küçüğe sevgi, konuşma adabı, örf-âdet ve gelenek görenekler sıra gecelerinde öğrenilir³¹. Siyasal, sosyal, ekonomik gelişmeler bu gecede takip edilir. Zaman zaman çeşitli kitaplar okunur ve yorumlar yapılır. Şehrin sorunları burada konuşulur, bir takım kararlar alınır ve uygulanır. Hatta Şanlıurfa’nın düşman işgalinden kurtarılması ile ilgili planlar da, sıra gecesinde yapılmıştır.

Sıra gecesi, sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın yoğunlaşarak pratiğe dönüştüğü yerdir. Sıra gecesinde toplanan paralar hayır kurumlarına veya yoksullara dağıtılır. Sıra gecesi, aynı yaş veya aynı meslek mensubu kimseler arasında yapılır. Erkekler kendi aralarında, kadınlar kendi aralarında sıra gecesi düzenlerler. Sıra kışın ilk haftasında başlar, bahara kadar sürer.

Sıra geceleri sayesinde insanlar birbirleriyle tanışır ve böylece arkadaşlıklar yerini derin dostluklara bırakır. Yıllarca bu insanlar ölüm, düğün gibi olaylarda hep beraber olurlar ve zamanla aralarında akrabalıktan yakın bağlar oluşur. Şanlıurfa’da sıra gezenlerin her birine “sıra arkadaşı” denir.

Sıra gecesine gelenlere ilk olarak özel fincanlarla acı kahve (mırra) verilir. Acı kahve iki defa verilir, bir defa verilmesi karşı tarafa saygısızlık olarak nitelendirilir. Üç defa üst üste içen kimse ise kahveden anlamıyor demektir. Kahve içildikten sonra fincan, kahveyi dağıtana geri verilmelidir.

Kahveler içildikten sonra sohbet koyulaşmaya başlar. Kimi zaman, çeşitli konularda bilgi ve deneyimlerinden yararlanılmak üzere halk arasında sayılan kimseler konuk edilir. Gece biraz ilerlediğinde çaylar gelir, çay içildikten sonra artık müzik faslının zamanı gelmiştir.

³⁰ Abuzer Akbıyık, *a.g.m.*, s. 39

³¹ Hasan Duruer, Sabri Kürkçüoğlu, A. Cihat Kürkçüoğlu, Hamit Çalış ve diğ., “Şanlıurfa Folklorunda Sıra Gecesi Geleneği”, *Şanlıurfa’ 97 İl Yılı*, Şanlıurfa, 1997, Güneydoğu Matbaacılık, s. 146

Müzik faslı Rast veya Divân Makâmı'ndan başlar, Hicaz, Uşşak gibi makâmlar geçildikten sonra Kürdî Makâmı'nda son bulur. Bu şekilde şarkı, türkü, gazel ve hoyratın söylendiği, sırasıyla bir çok makâm geçilir. Geçilen makâmların sayısı gecenin durumuna göre değişebilir. Müzik faslında söylenen, şarkı, türkü, gazel ve hoyratlar, belli bir makâm seyrini takip eder, buna “Urfa Makâm Geleneği” denir. Eskiden makâm geleneğine çok önem verilir ve mutlaka o sıraya göre müzik icrâ edilirdi. Bu gün ancak bir-iki grup tarafından bu gelenek yaşatılmaya çalışılmaktadır.

Müzik faslı bitince, sıra oyun oynamaya gelir. Sıra gecelerinde genellikle “Yüzük fincan” ve “tolaka” adlı oyunlar oynanır.

Oyun bölümü de bitince gece bir hayli ilerlemiş olur. Arkadaşlardan biri sıra gecelerinin baş yemeği olan çiğköfteyi yoğurmak üzere hazırlıklara başlar. Elini güzelce yıkar, daha sonra kendisine yardımcı olmak üzere bir arkadaş alır ve çiğköftenin yoğrulacağı leğenin önüne oturarak malzemeleri kontrol eder. Malzemeler tamamsa yoğurmaya başlar. Yoğurma işlemi bitmek üzereyken, sofrayı kurma hazırlıkları da tamamlanır. Çiğköfte, mevsimine göre nane, hardal, marul ve lahana gibi sebzeler, bostana veya cacık gibi salata çeşitleri, ayrıca, ayran ve yufka ekmek ile ikram edilir. Çiğköfte hazır olunca servis yapılır, ev sahibi ve yoğuran kişinin sofraya gelmesi beklenir, onlar geldiğinde, yemeğe başlanır.

Çiğ köfte yendikten sonra tatlılar gelmeye başlar. Misâfirlere tatlı olarak dışarıda yaptırılan kadayıf veya evde yaptırılan katmer, cennet çamuru, şıllık, hırtlevik gibi mahallî tatlılar ikram edilir. Kadın sıra gecelerinde palıza, küncülü akıt, zingil, bastık, çekçek, sucuk ve kesme gibi mahallî tatlıların da verildiği olur. Tatlının yanında konuklara, çeşitli meyveler de ikram edilir.

Sıra gecelerinin en büyük özelliklerinden biri de sıranın başladığı ilk gece kararlaştırılan yemek ve tatlıdan başka herhangi bir çeşidin çıkarılmamasıdır. Mesela, ilk sırada çiğköfte ve kadayıf kararlaştırılmışsa bütün sıra arkadaşları bu kurala uymak zorundadırlar. Buna uymayıp bir çeşit daha fazla yapan kişinin sırası sayılmayarak cezalandırılır. Bu, gelir düzeyi farklı olan sıra arkadaşları arasında eşitlik sağlamak, sıra gezenleri yemek çeşidi çıkarma yarışına sokmamak için konulmuş bir kuraldır.

Yemekler yendikten sonra acı kahve içilir, kısa bir müddet daha oturulduktan sonra, konuklar, ev sahibinden izin alarak bir sonraki hafta başka bir arkadaşın evinde toplanmak üzere evden ayrılırlar.

Müziğin en güzel şekilde icrâ edildiği asbab ve kına geceleri, dağ âlemlerinin yanında sıra gecelerinin ayrı bir yeri vardır. Urfalı mahallî sanatkârlar makâm ve usul bilgilerini sıra gecelerinde alırlar. Bu yönüyle de sıra geceleri âdeta bir konservatuar niteliği taşır. Yeni yetişen müziğe yetenekli gençler, sıra gecelerinde ustaları dinleyerek eksiklerini giderirler ve sanat yolculuklarına ustaları örnek alarak başlarlar. Böylece yöre müziğinin özü bozulmadan nesilden nesile aktarılması sağlanmış olur. Sıra gecelerinden yetişen bazı Urfalı sanatçılar, yurt çapında ün kazanarak yörelerini en güzel şekilde temsil etmişlerdir.

Araştırma konumuz olan Mukim Tahir ve Bakır Yurtsever adlı halk bestekârları da, sıra gecelerinde tecrübelerini geliştirmişler, usta-çırak ilişkisi ile Urfa makâm geleneğini öğrenmişlerdir. Ustalık mertebesine eriştiklerinde ise; yine sıra gecelerinde kendilerinden sonra gelen musıkîşinasları yetiştirmişlerdir. Sıra geceleri ayrıca halk bestekârlarının yeni müzik eserlerini başkalarıyla ilk olarak paylaştıkları yerdir.

Şanlıurfa makâm geleneğini yaşatan ve yeni nesillere aktarılmasını sağlayan sıra gecesi geleneği bugün hâlâ yaşatılmaya çalışılmaktadır. Yöre müziğinin yok olmaması için, bu geleneğin sürdürülmesinde büyük yarar vardır.

3.3.Şanlıurfa’da Dînî Müziğe Genel Bir Bakış

Şanlıurfa’da din dışı müzik gibi dînî müzik de son derece gelişmiştir. Şanlıurfa müzik tarihine bakıldığında birçok ünlü okuyucunun ya hoca, ya hâfız olduğu görülür. Birçok yöremizde olduğu gibi Şanlıurfa’da da sünnet ve evlenme törenlerinde ve cenazelerde mevlit okuma geleneği vardır. Genellikle yatsı namazından sonra tertiplenen mevlit ve zikir gibi törenlerde de memleketin güzel sesli hâfızları ve makâmşinaslar, dînî menkıbe ve methiye formunda türküler

(tenzile-çifte) ³² ile ilâhiler, gazeller ve hoyratlar okurlar³³. Bilhassa genç yaşta ölen kimselerin ardından yapılan şivanlarda, kadınlar ölen kişiye methiyeler dizerek ağlar ve duygulu sözler ile orada bulunanları da ağlatırlar. Yine tasavvuf meclislerinde tef (bendir) eşliğinde ilâhi, gazel ve hoyrat okuma geleneği yaygındır.

Köklü dînî inançların bulunduğu bir yerleşim merkezi olan Şanlıurfa'da dînî, müziğe de etkisi olmuştur. Muskîşinaslar daha çocuk yaşlarında Kur'an-ı Kerim'i okumayı öğrenmişler, yetişkin çağa geldiklerinde de hem din dışı, hem dînî müzikle ilgilenmişlerdir. Sanatçılardan sesleri uygun olanlar müezzin ve mevlithân olarak görev yapmışlardır. Şanlıurfa'da dînî müzikle din dışı müziği birbirinden ayırmak zordur. Müzikle uğraşanların, dînî inançlarıyla müzik hayatları arasında kurdukları bu denge hayret vericidir.

Şanlıurfalı gazelhân Yusuf Bilgin; bu konuda şunları söylüyor:

“Şanlıurfa'da dînî müzik dâimâ din dışı müzikle iç içedir. Eskiden Urfa'da içkisiz müzik meclislerinde defle ilâhiler okurduk. Bizi köylere mevlit okumağa davet ederlerdi. Birgün yine, Bakır Yurtsever ile bir köye mevlit okumağa gitmiştik. Mevlit bitince yanımızda bulunan din adamı Buluntu Hoca “Yâr söyleyin” dedi. Bunun üzerine biz de tasavvuf musıkîsi okumaya başladık³⁴.

³² tenzile-çifte: Şekilce ister ilâhi olsun, ister olmasın ilâhi ezgi karakterinde bir ezgiyle söylenen dînî şiirlere Urfa'da “çifte”, Kerkük'te “tenzile” denir.

³³ Abuzer Akbıyık, Kubilay Dökmetaş, Osman Güzelgöz, Sabri Kürkçüoğlu, Salih Turhan, *Şanlıurfa Halk Müziği*, Şanlıurfa Valiliği Kültür Yayınları, Ankara, Ekim 1999, s. 32

³⁴ Urfalı gazelhân Yusuf Bilgin ile yapılan görüşme, [Şanlıurfa/02.02.2001].

4. ŞANLIURFA MÜZİK HAYATINDA İKİ USTA SANATÇI: MUKİM TAHİR VE BAKIR YURTSEVER

4.1.Mukim Tahir

4.1.1.Mukim Tahir'in Hayatı - Sanat Hayatı

1900 yılında Şanlıurfa'da doğdu. Nevai aşiretinden Büyükhatipoğlu sülalesine mensuptur³⁵.

Mukim³⁶ Tahir, Şanlıurfa'da çok sevilen, söz sahibi ve varlıklı bir ailenin çocuğudur. Aile, Harran ve Bozova yöresinde on iki köy, eski Kehzir Bahçesi, değirmen, birçok ev, verimli ve geniş topraklara sahiptir. Mukim Tahir'in çocukluk yılları varlık içinde geçmiştir.

Cüsseli, yakışıklı, tam bir Anadolu delikanlısı görünümünde olan Mukim Tahir, evlenmiş, ama bir çocuk sahibi olmamıştır. Eşinin ismi Fatma'dır³⁷.

Gözüpekliği ve cesaretiyle, cüsseli görünümüne uygun bir karakter çizmiştir. Aklının ve bileğinin gücüne sonsuz güveni olan sanatçının, atak ve cesur tavrı onun başına çok büyük dertler açmış, bir arazi anlaşmazlığı yüzünden bir arkadaşıyla birlikte amcasını öldürmüştür. Kendisi yüz bir yıl, arkadaşı ise yirmi dört yıl hapis cezası almıştır.

Mukim Tahir'i tanıyanlar, onun yüreğinin sanat ve insan aşkıyla dopdolu olduğunu söylemektedirler. Bu nedenle, çevresinde çok sevilen , saygı duyulan bir insan olan Mukim Tahir'in bu cinayeti işlediğine inanmak çok zordur. Hapiste

³⁵ Abuzer Akbıyık, "Mukim Tahir Oturan", *Bizim Şanlıurfa Dergisi*, Şanlıurfa, 1996, S. 12, s. 16-17

³⁶ mukim: s. Ar. (. -) (k kalın okunur) (Bir yerde, bir evde) Oturan, eğleşik, eğleşen

³⁷ Urfa'da görüştüğümüz amcamız Mithat Özdemir (eski terzilerdendir ve bugün tahminen 80 yaşlarındadır)'in bize verdiği bilgiye göre: Mukim Tahir'in eşinin adının Fatma imiş ve Mukim Tahir'den yaklaşık 5-10 yıl önce önce veremden ölmüş [Görüşme: 05.02.2001 / Şanlıurfa].

geçirdiği yıllar onun hayatında bir dönüm noktası olmuş, o debdebeli yaşam yerini yavaş yavaş yoksulluğa bırakmıştır.

Cumhuriyetin 10. yıldönümü münasebetiyle çıkarılan aftan yararlanarak hapisten çıkan Mukim Tahir, Urfa'daki evlerini satarak Urfa'nın ilçesi Akçakale'ye yerleşmiştir. Fakat özgürlüğüne kavuştuğu sıralarda eşi hastalanmış, vereme yakalandığı söylenen eşi öldükten sonra Mukim Tahir bir daha toparlanamamıştır. Ailesinden kalan arazileri, evleri birer birer satarak içki ve eğlenceye harcamıştır. İçkiye olan düşkünlüğü yüzünden evini ihmâl eden Mukim Tahir, eşini, tüm mal varlığını kaybedip bir de alkolün pençesine düşünce, hayat onun için anlamını yitirmiştir. O artık, yalnız, yoksul ve alkolik bir adamdır.

1930'larda üç yıl kadar Şanlıurfa'nın Suruç ilçesinde Şemsi Özdemir'in evinde kiracı olarak oturmuştur³⁸. Mukim Tahir, fırıncılık işinden anlarımış. Kesin bilgi olmamakla beraber tahminimiz, mal varlığını yitirdikten sonra Urfa'nın içinde fırıncılık yapmaktan çekindiği için önce Akçakale'ye, oradan da Suruç'a yerleşmiş olduğudur.

Suruç'ta kaldığı dönemde de müzikle iç içe olan sanatçıyla ilgili bir hatırıya göre:

Yine bir müzikli ve içkili toplantıda arkadaşlarıyla bir araya gelen Mukim Tahir, meşke başlamadan önce bağlamasını akord etmeye koyulur. O sırada orada bulunanlardan biri, Mukim Tahir'in akord yapmasını beklemekten sıkılarak, "hadi yahu, çalacaksan çal!" diye sert bir şekilde konuşur. Bir anda öfkeden deliye dönen Mukim Tahir, hızla elini şalvarının cebine götürür. Yanında ise, dokuz-on yaşlarında, sesi son derece güzel olan ve Mukim Tahir'in müzik meclislerinde bulunarak ondan makâm ve usul öğrenmeye çalışan dedemiz (1925-1968) Mustafa Özdemir oturmaktadır. Ustası elini cebine attığı an, ustasının elini tutar. Mukim Tahir'in cebinde çakı vardır ve ikisinin eli de cebin içindedir. Bir süre çırağının elinden kurtulmaya çalışan usta, sonunda sakinleşir ve küçük bir çocuğun atak davranışı sayesinde olası bir cinayet önlenmiş olur³⁹.

³⁸ İstanbul'da birlikte yaşadığımız babaannemiz Fikriye Özdemir (1927 doğumlu), Mukim Tahir'in Suruç'taki ev sahibi Şemsi Özdemir'in oğlu olan dedemiz Mustafa Özdemir'in eşidir. Bu bilgi kendisinden alınmıştır. [Görüşme: 15.08.2000].

³⁹ Fikriye Özdemir ile, *adı geçen görüşme*.

Bu olayda Mukim Tahir'in birdenbire çılgına dönmesindeki asıl neden, usta sanatçının sanata ve sanatkâra duyulmasını beklediği saygıdır. Sanat icrâsını son derece hassas bir konu olarak gören sanatçı için bu âdetâ bir namus ve haysiyet meselesidir.

Mukim Tahir bir süre bir grup arkadaşıyla mevlitlere katılmış, mevlithânlarâ zâkirlik⁴⁰ yapmıştır. Sanatçının, Mahmut Güzelgöz ile arkadaşlığı da bu döneme rastlar⁴¹. “Tenekeci” lâkaplı Mahmut Güzelgöz de, Mukim Tahir gibi sanat gücü yüksek bir insandır. Kendisiyle ilgili hazırlanan biyografide anlattığına göre, Mukim Tahir'in bulunduğu meclislere katılır, onun söylediği hoyrat ve gazelleri dinler ve oracıkta ezberlermiş⁴².

Şanlıurfa müzik yaşantısına Mahmut Güzelgöz gibi önemli bir sanatkârın kazandırılmasında etkili olan Mukim Tahir, güçlü yorumu ve zengin repertuarıyla, daha pek çok usta sanatkâra rehberlik etmiştir.

Mukim Tahir 1940 yılında Şanlıurfalı Mahmut Güzelgöz ile birlikte diğer arkadaşlarından ayrılarak ayrı bir takım kurmuştur⁴³. Takımda, Mahmut Güzelgöz mevlit okurken; Mukim Tahir de ona zâkirlik yapmıştır.

1941 yılında bir süre Şanlıurfa Halkevi'nin kahvesini çalıştıran Mukim Tahir, aynı zamanda Halkevi'ndeki Saz Ekibi'ni de çalıştırarak halk konserleri verdirtmiştir.

Anlatılanlara göre, Mukim Tahir, günlük yaşamda geleneksel giysiler giyen; iri yapılı, kaytan bıyıklı, uzun boylu ve çok yakışıklı bir insandır. 1943 yılında Ankara Radyosu'nda verdiği konserden sonra bir Ankara gazetesi Urfa gecesinden bahsederken:

“Mukim Tahir, Birinci Cihan Harbi'nde Çanakkale ve Galiçya'da gördüğümüz Urfalı amca ve dayıların ta kendisiydi”, demiştir.

⁴⁰ zâkir [=zikreden]: Mevlitlerde mevlithânın okuduğu mevlitin ara bölümlerinde ilâhi ve çifte okuyan kişi.

⁴¹ Abuzer Akbıyık, *Şanlıurfa Folklorunun Kaynak Kişisi (Tenekeci) Mahmut Güzelgöz*, Ankara, 1992, Şanlıurfa İli Kültür Eğitim Ve Sanat Vakfı Yayınları, No:5, Gaye Matbaası, s.21.

⁴² Abuzer Akbıyık, *a.g.e.*, s.17.

⁴³ Abuzer Akbıyık, *a.g.e.*, s.2.

Gerçekten de Tahir'in çok heybetli bir görüntüsü varmış. Girdiği her mecliste ayağa kalkılır, o uygun bir yere buyur edildikten sonra diğer insanlar oturmuş. Davet edildiği asbab gecelerine gelmesi için evine özel araç gönderilmiş.

Yoksulluğa düştükten sonra da, hiç kimsenin onurunu kırmasına izin vermemiş, ekmeğini alın teriyle kazanmak için, Haşimiye Çarşısı'ndaki dayısının fırınında çalışmıştır. Daha sonra Urfa'nın Anzelha Cumhuriyet Parkı'ndaki bir gazonoda bir süre hem okuyuculuk yapmış, hem bağlama ve darbuka çalmıştır.

Anlatılanlara göre, Urfalı mahallî sanatçı Kel Hamza (Hamza Şenses)'nin vefatıyla sonuçlanan olay; Anzelha Cumhuriyet Parkı'ndaki gazonoda Mukim Tahir ile Hamza Şenses'in birlikte sahneye çıktığı sıralarda meydana gelmiştir:

Mukim Tahir gibi Hamza Şenses de içki içmeyi çok sever. Sazda çalıştığı sürede de bu alışkanlığını devam ettirir. Sözü edilen olay ise, Hamza Şenses'in alkole düşkünlüğü nedeniyle meydana gelir. Alkollü olduğu bir gece programı biten Hamza Şenses, bir binanın çatısında olan gazonodan evine dönmek üzere merdivenlere yönelmiş iken, dengesini kaybedip terastan aşağı yuvarlanarak hayatını kaybeder. Ünü şehre sığmayan büyük üstad Hamza Şenses'in bu kazada vefat edişi, Mukim Tahir'i çok üzer. Bu vefat, Urfa müzik hayatı için de çok büyük kayıp olmuştur⁴⁴.

Yoksulluğun pençesinde yaşam mücadelesi vermekten yorulsa da, ne olursa olsun ayakta durmak gerektiğini bilen Mukim Tahir, müzikten güç alarak yeşerttiği umutlarını türkülerine, hoyratlarına nakış nakış işlemiştir.

Mukim Tahir, gazonodan ayrılınca bir müddet yine işsiz kalmış, bu dönemde arkadaşları onu ve ailesini zor durumda bırakmamaya çalışmışlardır. Harman zamanı Mukim Tahir'in evine un, yağ, bulgur, şeker gibi ihtiyaç malzemeleri göndermişler, fakat Mukim Tahir'in onurlu ve hassas yapısını bildiklerinden, yardımlarını, kimliklerini açıklamadan yapmışlardır⁴⁵.

Mukim Tahir'in ümitsizliğe kapıldığı bir anda, Zonguldak'a bağlı Yenice kazasında demiryolu inşaatı yapan Diyarbakırlı arkadaşı müteahhit Herremi Nuri'den

⁴⁴ Yusuf Bilgin ile *adı geçen görüşme*.

⁴⁵ Araştırmacı-Yazar Naci İpek ile, işyerinde yapılan görüşme [Şanlıurfa/04.02.2001]

aldığı iş teklifi imdadına yetişmiştir⁴⁶. Yapacağı iş, şantiyedeki işçilere fırından ekmek çıkarmaktır. Tahir bu teklifi tereddüt etmeden kabul etmiştir. Kendisini uğurlamaya gelen dostlarıyla helalleşmiş ve onlara :

“Bir daha dönmeyeceğim” diyerek, yeni bir hayata başlamak üzere; doğduğu, yaşadığı ve eşsiz güzellikteki türkülerini ve hoyratlarını söylediği memleketinden ayrılmıştır.

Giderken gözü arkada kalan usta sanatçının bir daha dönmeyeceğini söylemesi, Urfa’ya olan kırgınlığının ifadesi gibidir. Kimi Urfalılar, memleketine ölümsüz eserler vermiş olan böyle büyük bir sanatkârın yoksullukla kıvrınmasına seyirci kaldığını ve doğduğu topraklara küstürüldüğünü düşünmektedir.

Hem amca katili olmanın korkunç ağırlığıyla hapiste yatmış, hem eşini kaybetmiş, hem yoksulluğa düşmüş olan o ince ruhlu insanı hiç kimse anlamaya çalışmamıştır. Yapılan yardımlar da, arada bir evine ihtiyaç malzemeleri göndermeyle sınırlı kalmıştır. Tahir, bütün bu acıların üzerine alkolle gidebileceğini düşünerek bir de sağlığından olmuştur.

Yüzlerce medeniyete beşiklik etmiş Urfa’nın bu büyük emektârının, yaşama ve doğduğu topraklara olan bağıını koparmasının önüne geçilememiştir. Oysa Tahir, o kısacık ömre, sınırsız bir aşkla meydana getirdiği eserleri sığdırarak Urfa’ya çok değerli hizmetlerde bulunmuştur.

Arkadaşlarıyla vedalaşarak Zonguldak Yenice’ye giden Mukim Tahir gerçekten de bir daha Urfa’ya dönmemiştir.

Halil Binbaşıoğlu’nun, Mukim Tahir ile ilgili yaptırdığı bir video kasette, Hacı Mustafa Nacar, onun Yenice’ye gidişini şöyle anlatır:

“Zonguldak’ın Yenice Kazası’nın Cebeci Mevkii’nde bulunan bir köyde tren yolu işçilerine fırından ekmek çıkarmak üzere bizimle Zonguldak Yenice’ye gelen Mukim Tahir orayı çok beğendi. Üç gün orada işe başlamayı bekledi, canının sıkıldığını söylüyor, ne zaman işe başlayacağını soruyordu. Bir ara bahçeye, soğan ekmek istedi, rahatsızlandı. Biraz dinlendikten

⁴⁶ Eski Urfa Belediye Başkan Yardımcısı Halil Binbaşıoğlu ile evinde yapılan görüşme [Şanlıurfa/03.02.2001]

sonra yine soğan ekmeğe gitti, fakat hastalık yakasına yapışmış ve kısa süre de onu yatağa düşürmüştü. Hastalığına kininin iyi geldiğini, kendisine kinin alıp alınamayacağını sordu. Yerimiz ilçeye yayan bir saat uzaklıktaydı. İlaç almak üzere gitmeye hazırlanırken vefat etti (1945)⁴⁷.

Hacı Mustafa, Mukim Tahir'i anlatırken:

“Onun yaşantısı kadar, ölümü de hüzün oldu”, dedi. Mukim Tahir vefat edince gerekli hazırlıkları yaptık. Gömmek üzere yakınımızda bulunan köyün mezarlığına götürdük. Mezarlık yeri zemini bulamadık ve açtığımız toprak çukura gömdük. Etrafına bir iki tahta koyduysak da toprak atınca üzerine yıkıldı ve öylece üzerini kapattık. Çok üzüldük, memleketimizden yüzlerce kilometre uzakta bir köyde, mezar bile olmayan bir çukura gömdük. Mukim Tahir'in ölümüne üzüldük moralimiz bozulduğu için biz de dayanamayıp birkaç gün sonra Urfa'ya döndük. Öldüğünde şalvarından on para çıktı.

Birçok sanatçıyı yetiştiren, söylediği eserlerle bugün hâlâ aramızda olan usta sanatçının gömüldüğü yer bugün için bilinmemektedir. Mezar yerinin bulunması için araştırmacı Halil Binbaşoğlu'nun Şanlıurfa Belediye Başkan Yardımcısı iken Zonguldak'a yaptığı yazılı başvurudan da bir sonuç çıkmamıştır.

Yine anlatılanlara göre, Mukim Tahir çok güzel fıkralar ve hikâyeler anlatırmış. Küçük yaşlardan beri sıra gecelerine, dağ yatılarına katıldığı, ustalarla oturup kalktığı için genel kültürü de gelişmiştir. Taklit yeteneği mükemmeldir. Onun bu özelliğiyle ilgili olarak Halil Binbaşoğlu'nun yaptığı video-kaset kaydındaki röportajda Halil İşçi şu anıyı anlatıyor:

“Mukim Tahir'le bir eğlenceye gitmiştik. Oradan kalkıp; bahçeye arkadaşların yanına giderken bahçecılara ait köpeklerin havladıklarını duyduk. Sesler gitgide yaklaşıyordu. Köpeklerden birinin bize doğru geldiği sırada Tahir: “Korkma Halil” diyerek elindeki tamburu bana verdi. Üzerindeki abayı çıkarıp ikiye katladı, yere koydu. Ayağının birini havaya kaldırıp havlamağa başladı. Öyle tok bir sesle taklit ediyordu ki köpeği, köpek korkup kaçtı”.

Şanlıurfa da görüştüğümüz Araştırmacı-Yazar Naci İpek'in aktardığı bir hatıra, O'nun, duyduğu her sesi taklit edebilmesinin yanı sıra irticâlen hoyrat ve türkü yakabildiğini de ortaya koyuyor:

⁴⁷ Abuzer Akbıyık, “Mukim Tahir Oturan”, *Bizim Şanlıurfa Dergisi*, Şanlıurfa, 1996, S. 12, s.16-17.

“Mukim Tahir’in işsiz olduğu dönemlerde bir arkadaşı ismini gizli tutarak Tahir’in evine erzak göndermektedir. Bir gün bu arkadaş vefat eder. Oğlu; babasının emaneti olarak gördüğü Mukim Tahir’e erzak gönderir. Yalnız babasından farklı olarak, hamala, “erzakı benim gönderdiğimi söyle”, diye tembihler. Mukim Tahir’in eşi kapıyı açar; hamal erzakı kimin gönderdiğini söyleyince, “biz isimle gelen hayrı istemeyiz”, diyerek kabul etmek istemez; çünkü daha önce böyle bir davranışla karşılaşmamıştır. Hamal yine de malzemeleri bırakıp gider. Durumu eşinden öğrenen Mukim Tahir çok üzülür, o arkadaşının bulunduğu meclise uzun süre uğramaz. Bunu fark eden arkadaşları onu ısrarla davet ederler; Mukim Tahir’in niçin böyle davrandığını anlamak isterler. O, daveti kabul eder ve kurnazlığını belli etmemeye çalışır. Yine de durgun davranışları, kendisini ele vermektedir. Evdeki diğer misafirler gidince arkadaşları Mukim Tahir’e derdinin ne olduğunu sormaya hazırlanırlar. Tahir buna fırsat vermeden eline sazını alır ve şu dördlüğü oracıkta irticâlen söyler:

Has adamlar
Gül yağı hasa damlar
Meclis o meclis ama
Nerede o has adamlar

Arkadaşları arasında bu dördüğün kim için söylendiğini anlayanlar kendisine hiçbir şey sormaz. Ertesi gün erzak gönderen genci sorguladıklarında erzakı kendisinin gönderdiğini söylettiğini öğrenirler. Ve ona: “Ya bir daha bu meclise gelme, ya da böyle bir hata yapma”, derler.

Mukim Tahir; yalnız sanatıyla değil, insanlarla kurduğu güzel dostluklarla, nükteli yapısıyla, genel kültürüyle de iz bırakarak aramızdan ayrılmıştır. Onun yetiştiği 1900’lü yıllar Osmanlı İmparatorluğu’nun en çalkantılı dönemidir. Yüzyıllarca hüküm sürmüş İmparatorluk yıkılmak üzeredir. Ülkede yaşanan ekonomik, siyasal, sosyal alanlardaki karışıklığa bir de I. Dünya Savaşı eklenince halk iyice sarsılmıştır. Yoksulluk ve savaşlarda kaybettikleri insanların acıları ile yanıp kavruken halk, yurdun düşman çizmesi altında ezilmesini hazmedemeyerek namusunu, yurdunu savunmak için akıl almaz mücadeleler vermiştir. Elbette bu korkunç savaş türkölere, ağıtlara motif motif işlenecektir.

İşte bu yanık yürekli yurdun çocuğudur Mukim Tahir. Oğullarını, kardeşlerini, kocalarını kaybeden kadınların feryatlarıyla dolmuştur kulakları. Elini nereye atsa bir çılgılık yükselen Mukim Tahir, bu birikimin etkisiyle, acı yüklü bu hayatı resmetmiştir söylediği türkülerde.

Sanatçı, tüm çirkinliklere, baskılara türküleriyle ve şaha kalkan atlar kadar özgür hoyratlarıyla isyan etmiştir. Eserlerini, insanlara umut ve sevgi aşılama amacıyla meydana getirmiştir.

Sanatçının çevresinde gelişen olaylardan ilham alarak ortaya koyduğu eserlerin birçoğu maalesef kaybolmuştur. Bu kayıba en büyük etken belki de, yaşadığı dönemin olanaksızlıklarıdır. Onun yaşadığı yıllarda ses kayıt işi henüz çok yenidir ve daha yurdun her yerine tam anlamıyla yayılmamıştır. Kurtuluş ve yeniden yapılanma çabaları içinde olan ülkenin o günkü koşulları göz önünde bulundurulduğunda, bu günlere pek fazla eser kaydının gelmemesi doğal karşılanabilecek bir sonuçtur.

Memlekette yaşanan olanaksızlıkların yanı sıra, büyük ustanın çocuk sahibi olmaması da adının yeni nesle duyurulmasını güçleştiren bir etkidir. Mukim Tahir dönemi mahallî sanatkârlarının çocukları, onların hayatlarının ve eserlerinin gelecek nesillere tanıtımında önemli rol oynamışlardır.

Örneğin; Urfalı mahallî sanatçı Tenekeci Mahmut (Mahmut Güzelgöz)'un oğlu Osman Güzelgöz Araştırmacı-Gazeteci kimliğiyle, babasının hayatını ve eserlerini gün ışığına çıkarmıştır. Yine mahalli sanatçılardan Bekçi Bakır (Bakır Yurtsever)'in oğlu M. Ramazan Yurtsever de, sanatçının adını yaşatmak için, babasıyla ilgili yapılan bu ve diğer araştırmalara elindeki matbu yazı ve ses kayıtlarını vermek ve hakkında bildiklerini aktarmak suretiyle destek olmuştur. Mukim Tahir'in böyle bir şansı olmadığından, onunla ilgili gizli kalmış bilgileri ortaya çıkarmak, öncelikle Urfa'nın yetiştirdiği sanatçı ve araştırmacıların görevidir.

Mukim Tahir hakkındaki bilgilerin kısıtlı oluşunun bir başka nedeni de, bu dünyadan çok erken göçüp gitmesidir. Sanatının en verimli çağında yüksek ateşle bir gün içerisinde hastalanıp vefat edişi, Urfa müziğinin başına gelen en acı olaylardandır. Şanlıurfa müziğini yurda tanıtan ve bu bağlamda Şanlıurfa müzik tarihinde büyük bir öneme sahip olan Mukim Tahir, daha uzun süre yaşamış olsaydı, bugünlere çok daha fazla sayıda eserinin ulaşacağı muhakkaktı. Ne yazık ki O; söyleyeceklerinin yarısını bile söyleyemeden, sanat birikimini insanlığın önüne dökmeden aramızdan ayrılmıştır.

Müziğe İlk Adım

Mukim Tahir, babasının varlıklı olmasından dolayı birçok hocadan ders alarak küçük yaşlarda müziğe başlamıştır. Kör Ahmet Hâfız, Kirişçi Halil, Cürre Mehmet hocalarından bir kaçıdır.

Çok güzel yazıp, çok düzgün okuyabildiği söylenen sanatkâr, Fuzulî, Nâbi, Yaşar Nezihe Hanım, Ziya Paşa, Kuddusî ve Abdî gibi Divan Edebiyatı şairlerinin gazellerini, duygu ve bilgi birikimini yoğurarak ortaya çıkardığı makâmsal ezgilerle birleştirerek okumuştur.

Müzik Çalışmaları

Mukim Tahir darbuka ve bağlamayı çok iyi çalabilen bir sanatçıdır. Çalarken sazına bülbül konduğu söylenir. Şanlıurfalı şair Necip Mirkelamoğlu, bir şiirinde Mukim Tahir'in saz çalmadaki ustalığını şu şekilde dile getirmiştir:

Seher bülbül güle geldiği zaman
Dertli mızrap tele geldiği zaman
Mukim Tahir dile geldiği zaman
Gamlı saz göğsünde teller konuşur ⁴⁸

Asbab ve Sıra Gecelerinin, dağ yatılarının en önemli isimlerinden olan Mukim Tahir, anlatılanlara göre, saatlerce aynı makâmda türkü, hoyrat ve gazel okuyabilirmiş. Repertuarının sınırı yokmuş. Ses kayıtları incelendiğinde ise, dâvudî, tok bir sese sahip olan sanatçının pes seslerinin tiz seslerinden daha güçlü olduğu görülür. Yine kayıtlardaki incelemelerimiz sırasında karşılaştığımız diğer bir özelliği de, Urfa şivesini ve tavrını mükemmel bir şekilde kullanmış olmasıdır.

Urfa müziğinin karakteristik yapısını tüm renkleriyle gözler önüne seren Mukim Tahir, yaşadığı sürece memleketine hizmet etmiştir. Urfa müziğini temsilen 11 Nisan Urfa'nın düşman işgalinden kurtuluş günü programlarına katılmıştır.

1943 yılında Ankara Radyosu'nun davetiyle orada bir konser vermiştir. Yurttan Sesler programına katılarak eserlerini okuyan usta sanatçının Ankara

⁴⁸ Naci İpek, *Şiirlerde Urfa*, Şanlıurfa, 1966, Özlem Kitabevi, s.72.

Radyosu'nun kapısından girer girmez başından geçtiği söylenen bir olay şu şekilde meydana gelmiştir ⁴⁹:

“Mukim Tahir'in, günlük yaşamda geleneksel giysiler giydiği bilinir. Ankara'ya da yine şalvar ve potini ile gitmiştir. Merhumun kaytan bıyıkları da son derece dikkat çekicidir. Ankara Radyosu'nun kapısından içeri girerken kendisini gören bir bayanın, kaytan bıyıklarına, şalvarına bakarak alaylı bir şekilde gülümsediğini gören Mukim Tahir, bayana adını sorar ve “Emine” yanıtını alınca başlar irticâlen söylemeye:

Kırmızı kurdele
Kör olasan Emine
Endim derelerine
Bilmem nerelerine
Kaytan bıyıklarımı
Sürem nerelerine

Türkü bitince kendisi ile alay eden bayan hatasını anlar ve üstadın elini öper.

Anlatılanlara göre Mukim Tahir, sürekli, Urfa ve çevre illerinde yapılan asbab gecelerinden davetler almış. Gideceği yerler konusunda çok seçici davranan Mukim Tahir, çağırıldığı her meclise katılmamış. Yine bir gün Gaziantep'te dış hekimi olan Osman Bengisu ve arkadaşlarının da bulunduğu bir Asbab Gecesi'ne çağrılan Mukim Tahir, bu daveti kabul etmiştir. Müzik başladığında, Gaziantep lisesinde okuyan Osman Bengisu'nun arkadaşları: “Biz şarkı söylemeyi bilmiyoruz”, deyince büyük usta: “Siz ha hu çağırın, benim sesim hepsini toplar”, demiş ve gerçekten de öyle olmuştur. “*Elleri pamuk*” adlı türkü o gece bestelenmiştir.

Eserlerini tok ve gür sesiyle mükemmel bir şekilde icrâ eden Mukim Tahir, Gaziantep'tekine benzer bir olayla bu defa Ankara izleyicisini hayretler içinde bırakmıştır.

1943 yılında Ankara da düzenlenen Urfa Gecesi'nden övgüyle bahseden bir Ankara gazetesinde Mukim Tahir'in eşsiz sanat gücünü ifade eden şu sözler yer almaktadır:

“Birçok konserler gördük. Orkestra şefleri, topluluğu ellerinde tempo değnekleriyle idare ederlerken Mukim Tahir on sekiz kişilik saz heyetinin konserini başını öne eğerek başlatmış,

⁴⁹ Çetin Özdemir ile, *adı geçen görüşme*.

saatlerce devam eden ve makâmdan makâma geçen Urfa türkülerini icrâ etmiş ve yine başının arkaya gitmesiyle hatasız olarak faslı sona erdirmiştir⁵⁰.

Ankara konserinden sonra aynı ekiple İstanbul Tepebaşı Gazinosu'nda on beş gün program yapan büyük usta âdeta Urfa'nın yurda açılan kapısı olmuştur.

Mukim Tahir bağlamayı çok güzel çaldığı için bir süre Şanlıurfa Halkevi'nde saz heyetini yönetmiştir. Kendisi ile birlikte Şanlıurfa'nın o dönemde en önemli mahallî sanatkârlarından olan Değirmenci Kadir, Kel Hamza, Tenekeci Mahmut, Bekçi Bakır, Marangoz Halil Toptan, Topal Abe, Bedey'in oğlu Marangoz Mehmet, Çırçır Mahey, Kurrik Mahey, Kanunî Ayıbo, Bando Şefi Osman Özsoy, Hasan Tahsin, Mahmut Gudet, Dedehayır Mehmet, Arapoğlu Mehmet, Vaveyli Mustafa Çavuş, Lole Mustafa, Daşçı Molla, Karaköprülü İsmail, Kıde Hâfız ve Cin Bekir de Halkevi çalışmalarına katılmışlardır. Her pazar gecesi Halkevi'nin büyük sahnesinde verilen ve Urfalılar'ın büyük ilgi göstermiş olduğu bu konserlerde, Mukim Tahir koroya hem saziyla eşlik etmiş, hem koroyu yönetmiş, hem de gazel hoyrat ve türküler okumuştur⁵¹.

Arapça ve Farsça şarkı ve gazel okuma yeteneği ile Şanlıurfa kültür zenginliğinin en belirgin örneği olan Mukim Tahir, Şanlıurfa'ya bağlı Direkli, Şih Maksut, Açıksu gibi baharda gidilen mağara ve dağ yatılarında yapılan müzik toplantılarında sık sık kendi döneminin en önemli ustaları olan Damburacı Derviş, Hacı Nuri Hâfız (Nuri Başaran), Tenekeci Mahmut (Mahmut Güzelgöz), Şeyhis İshakoğlu, Ali Çine Mustafa (Mustafa Ataç), Bekçi Bakır (Bakır Yurtsever), Kel Hamza (Hamza Şenses) ve Ahmet Hayırlı ile meşk etmiştir⁵².

Sözü edilen yerler dışında müzik toplantılarının yapıldığı bir başka yer de, meşhur Halepli Bahçası'dır. Şanlıurfa Anzelha Parkı'nın arkasında bulunan bir mesire yeri olan bu bahçeye, sahibi Halepli olduğu için Halepli Bahçası adı verilmiştir. Halepli Bahçası, Şanlıurfa müzik hayatında çok mühim bir unsurdur. Bahçe âdeta, şehrin en önemli sanatkârlarını buluşturan bir sahne, bir sanat merkezi niteliğindedir. Bol ağaçlı bu bahçenin adı, şehrin türkülerinde bile zikredilir. Hatta

⁵⁰ Abuzer Akbıyık, *a.g.m.*, s.16-17.

⁵¹ Yusuf Bilgin ile, *adı geçen görüşme*.

⁵² ŞURKAV Kütüphanesinde Urfalı Gazelhân Halil Biner ile yapılan görüşme [Şanlıurfa/03.02.2001]

Mukim Tahir de, “*Kapıyı Çalan Kimdir*” adlı eserinin bağlantı kısmında Halepli Bahçası’nı anmıştır⁵³.

Kürdî, Hicaz, Segâh, Uşşak, Hüzam makâmlarını çok sevdiği ve tüm özelliklerini kullandığı belirtilen Mukim Tahir, ustaları dinleyerek edindiği bilgi ve deneyimlerden yararlanmayı bilmiş ve bu deneyimlerden kendisinden sonra yetişen sanatkarların da yararlanmalarını sağlamıştır⁵⁴. Tüm bu sanatsal niteliklerine rağmen Mukim Tahir ömrünün son yılında memleketini bırakıp Zonguldak’a gitmek zorunda kalmıştır.

Mukim Tahir’le birçok müzik meclisinde bulunmuş, 1935 yılında Halkevi Bando Şefliği görevini yürütmüş olan Osman Özsoy, “Urfa Musıkîşinasları” diye başlayıp tamamlayamadığı yazısında Mukim Tahir ile ilgili olarak:

“Maalesef Urfa, Mukim Tahir’den istifade edememiştir. Ona bir iş bulanarak yanına istidatlı gençler yetiştirilmek üzere verilmiş olsaydı bugün birçok Mukim Tahir’ler yetişmiş olacaktı”, diye not düşmüştür.

Ömrünün son yıllarında İstanbul’da çift yüzlü üç plak dolduran Mukim Tahir’in plaklardaki sesinin gücü ve yaptığı hançere nağmeleri bugün hâlâ dinleyenlerin büyük beğenisini toplamaktadır.

Mukim Tahir’in plaklara okuduğu eserler şunlardır:

1. Eserin İlk Mısraı : *Ayağında Kumdura*
Firma Adı : Sahibinin Sesi
Plak No : 2290 /A
2. Eserin İlk Mısraı : *Kapıyı Çalan Kimdir*
Firma Adı : Sahibinin Sesi
Plak No : 2290/B
3. Eserin İlk Mısraı : *Hüsni Senin Ey Dilber-i Nâdide Kamer mi*

⁵³ Urfa müzik tarihinin büyük bölümünün yazıldığı Halepli Bahçası’nda bugün tek bir ağaç bile yoktur. Bahçenin bulunduğu yerde şimdi bir çim halı saha mevcuttur. Birçok sanatkâra ilham vermiş bu bahçenin böylesine kaderine terkedilmiş olması, hem Şanlıurfa müzik tarihine, hem yörenin değerli sanatkarlarına yapılmış bir haksızlıktır.

⁵⁴ Yusuf Bilgin ile, *adı geçen görüşme*.

- Firma Adı : Columbia
Plak No :17696 /A
4. Eserin İlk Mısraı :*Elleri Pamuk*
Firma Adı : Columbia
Plak No : 17696 /B
5. Eserin İlk Mısraı : *Kırmızı Kurdele*
Firma Adı : Columbia
Plak No : 17817 /A
6. Eserin İlk Mısraı : *Yarasızlar (Urfa Hoyratı)*
Firma Adı : Columbia
Plak No : 17817 /B

Mukim Tahir, İstanbul'da doldurduğu plaklarla, mahallî sanatçı kimliğinden biraz uzaklaşarak oldukça farklı bir yapıya sahip olan plak sektörüne adım atmıştır. Fakat ticari kaygılarla eserlerde ve sanatçıların yorumlarında yapılan birtakım değiştirmelere alet olmamış, eserlerini yöresinin üslup ve ağzını aynen muhafaza ederek yorumlamıştır. Plak firmalarıyla yaptığı çalışmalar ve Ankara ve İstanbul'da verdiği konserler vesilesiyle müzik dağarcığını daha da zenginleştiren sanatçı, edindiği bilgileri Urfa müzik tarzına uygun bir şekilde eserlerinin yorumuna yansıtmasının yanı sıra, yurdun diğer yörelerinde dinlediği ezgilerin çeşitlemelerini de söylemiştir. Örneğin "*Ayağında Kondıra*" adlı eserin melodik ve ritmik yapısı, Sivas yöresine ait "*Ağılın Altı Kenger*" adlı eserle benzerlik gösterir.

4.1.2. Türk Halk Müziğine Katkıları

Şanlıurfa birçok kültürün birbiriyle kaynaştığı renkli, canlı yerleşim merkezlerindendir. Bu özelliği müziğini, dolayısıyla yörede yetişen mahallî sanatkârlarını son derece etkilemiştir. Birlikte yaşayan farklı kültürel kimlikteki halkların müzikleri de birbirine karışmış ve sonuç olarak yörede bugünün müzik türlerine göre ifade etmek gerekirse, Türk Halk Müziği ve Türk Sanat Müziği arasında bir yere oturtulabilecek bir müzik kültürü ortaya çıkmıştır. Ancak, gerçek olan bir konu da şudur: Osmanlı döneminden Cumhuriyet dönemine intikâl eden şehir muhiti müzik yaşantısına sahip yörelerden biri ve belki de en başta geleni, Urfa'dır.

Çünkü, Urfa Bölgesi geleneksel müzik yaşantısı ve bu yaşantı içinde yer alan müzik unsurları, türler, biçimler, çeşitler, çalgı çeşitleri, âhenkler, tavırlar, mahallî üsluplar vs. ile başlı başına bir özel bir kimlik arz etmektedir ki bu özelliğinin henüz müzik araştırmacıları tarafından yeterince açığa çıkartılabildiğini söyleyebilmek mümkün değildir.

Urfa yöresinin kozmopolit kültürel yaşantısı içinde yetişmiş halk sanatkarlarından biri olan Mukim Tahir, Urfa makâm geleneğini iyi bilmesi; küçük yaşlarda edindiği makâm ve usul bilgileriyle Urfa ağız ve tavır özelliklerini en iyi şekilde kullanması; doğaçlama söyleme yeteneği ile üretici bir halk sanatkarı olarak öne çıkması; darbuka ve bağlama çalması; sade ve doğal yorumu ile başlı başına bir ekol yaratmış ve Urfa müziğinde derin izler bırakmıştır.

Urfa'da doğan ve Urfa gelenek görenekleri ile büyüyen Mukim Tahir, içinde yoğrulduğu kültürün tüm özelliklerini eserlerine ve yorumuna aktarmıştır. Eserlerin sözlerini açık ve anlaşılır bir şekilde telaffuz eden sanatçı, ses eğitimi almamış olmasına rağmen, doğru okuyuş tekniklerini bulmuş ve uygulamıştır. Pes seslerde tınlayan bir ses rengine sahip olan Mukim Tahir, sesini doğru teknikle kullandığından, tiz notalarda dolaşan eserleri de rahatlıkla okuyabilmiştir. Sesini kullanmadaki ustalığını nefes kullanımında da gösteren sanatçının ses kayıtları incelendiğinde; seslendirdiği hiçbir eserde nefes problemiyle karşılaşılmamıştır. İnce ve ustalıkla gırtlak nağmelerini okuduğu eserlere bir oya gibi işleyen sanatçı, yerinde ve dozunda yaptığı süslemelerle o özgün tarzını yaratmış ve memleketinin sevdâ, gurbet kokan türkülerini bu tarzla okuyarak sanatını zirveye çıkarmıştır.

Urfa müziğini yurt çapında temsil eden Mukim Tahir, sanata yalnız yorumcu olarak hizmet etmemiş, yörede söylenen türkü ve hoyratların Türk Halk Müziği repertuvarına kazandırılmasına da yardımcı olmuştur.

1938 yılında Türk Halk Müziği derlemeleri yapmak üzere Şanlıurfa'ya gelen Muzaffer Sarısözen başkanlığındaki derleme ekibi kendisinden türküler ve hoyratlar derlemiştir. Mükemmel bir şekilde yorumladığı “Yarasızlar” adlı Urfa hoyratının, Şair Abdî'nin “*Hüsnün Senin Ey Dilber-i Nâdide Kamer mi*” mısraıyla başlayan gazelinin ve kendisinden derlenen türkülerin sanatçının sesinden kaydı TRT THM arşivinde mevcuttur.

Mukim Tahir, Şanlıurfa türkülerinin notaya alınıp arşivlenmesindeki katkılarının yanı sıra, ustalarından öğrendiklerini kendisinden sonra yetişen sanatkârlara aktarma özelliğiyle de bir öğretmen kimliğine sahiptir. Deneyimlerini aktardığı Mahmut Güzelgöz de, kendisi gibi Şanlıurfa müziğine büyük hizmetlerde bulunmuştur. Yine, Şanlıurfa Halkevi'nde yönettiği saz ekibiyle de müzik bilgilerini paylaşan üstad bu özellikleriyle Türk Halk Müziği'nde tartışmasız bir yere sahiptir.

Sesi ve eserleriyle yurt çapında ün kazanmış Mukim Tahir'in "*Ayağında Kondıra*" adlı eseri İbrahim Tatlıses'in yurt çapında tanınmasına vesile olmuştur. Zeki Müren, Bülent Ersoy gibi ünlü sanatkârlar da, Mukim Tahir'in eserlerini beğenerek okumuşlardır.

Sanatıyla Şanlıurfa'nın âbidelerinden biri olan Mukim Tahir Türk Halk Müziği'ne katkıları ve gelecek nesle yaktığı ışıkla ölümsüzleşmiştir. Yüreğindeki insan ve doğa sevgisiyle meydana getirdiği eserleri, Türk Halk Müziği tarihinin sayfalarında sonsuza dek yaşayacaklar ve türkü var oldukça dilden dile dolaşacaklardır.

4.1.3. Mukim Tahir-1'in Plağa Okuduğu Ve/Veya Kendisinden Derlenen Eserler Listesi

Eserin İlk Mısraı	Firma Adı	Plak No	Nota No	Açıklamalar
Hüsün Senin Ey Dilber Nâdide Kamer im(Arabian Gazel)	Columbia	17696	[Nota No:1]	Serbest Ritimli
Yarasızlar	Columbia	17817	[Nota No:2]	Serbest Ritimli
Ayağında Kundura	Sahibinin Sesi	2290	[Nota No:3]	Usullü
Çay İçinde Adalar	TRT THM Rep.No.459		[Nota No:4]	Usullü
Elleri Pamuk	Columbia	17696	[Nota No:5]	Usullü
Gele Gele Geldik Bir Kara Taşa	TRT THM Rep.No.701		[Nota No:6]	Usullü
Güvercin Vurdum Kalkmaz	TRT THM Rep.No.1035		[Nota No:7]	Usullü
Kapuyı Çalan Kimdir	Sahibinin Sesi	2290	[Nota No:8]	Usullü
Kırmızı Kurdele	Columbia	17817	[Nota No:9]	Usullü
Pınara Varmadın mı(Uy Gelin)	TRT THM Rep.No.840		[Nota No:10]	Usullü

4.1.4. Mukim Tahir'in Plaklara Okuduğu Ve/Veya Kendisinden Derlenen Eserlerin Bilgi Fişleri

NOTA NO : 1

Eserin İlk Mısraı : Hüsnün Senin Ey Dilber-i Nâdide Kamer mi

Mahallî Adı : Araban Gazel

Yöresi : Şanlıurfa

Kimden Alındığı : Mukim Tahir [Oturant]

Derleyen : -

Notaya Alan : Ahmet Turan Şan - Münevver Özdemir

Notaya Alma Tarihi : 05.03.2001

Açıklama : Rıfat Kaya'nın plak koleksiyonundan temin edilen ve bir kasete aktarılan kayıttan notaya alınmıştır.

Güfte:

Hüsnün senin ey dilber-i nâdide kamer mi

Hûri misin ey âfet-i cân yoksa beşer mi

Gördükçe seni tazelenir sanki hayatım

Sensiz bana bu cân-ı cihân zerre değer mi

Nergis mi acep dîdelerin gül mü yanağın

Peymâne-i kudret mi lebin şir-ü şeker mi

Gör nâlelerim hâlîma rahm eyle civânım

Gözyaşı mı dîdemden akan hûn-ı ciğer mi

Gülzâr-ı cemâlinde senin şûh-ı dil-ârâ

Abdî mi öten mürğ-ı nevâ-sâz-ı seher mi

NOTA NO : 2

Eserin İlk Mısraı : Yarasızlar

Mahallî Adı : Elezber – Eski Hoyrat

Yöresi : Şanlıurfa

Kimden Alındığı : Mukim Tahir [Oturant]

Derleyen : -

Notaya Alan : Ahmet Turan Şan - Münevver Özdemir

Notaya Alma Tarihi : 20/02/2001

Açıklama : Rıfat Kaya'nın plak koleksiyonundan temin edilen ve bir kasete aktarılan kayıttan notaya alınmıştır.

Güfte :

Yarasızlar (ey)
Ok değmiş (ey kardaş) yarasızlar
Yaralının halından
Ne bilsin (ey kibar) yarasızlar (heyran yâr)

Ağamın elinden nere gidim ben
Zalımın elinden nasıl edim ben
Yeter ağlattın beni

Gözleride⁵⁵ (ey kibar) cadı var
Baktıkça (ey heyran) dilim bağlar
Kül o yarın başına⁵⁶
Vefasızlara (ey heyran) bel bağlar

Ağalar elinden elinden
Kibarın elinden dilinden
Yeter ağlattın beni

NOTA NO : 3

Eserin İlk Mısraı : Ayağında Kondıra [=Ayağında Kundura]

Mahallî Adı : -

Yöresi : Şanlıurfa

Kimden Alındığı : Mukim Tahir [Oturar]

Derleyen : -

Notaya Alan : Ahmet Turan Şan - Münevver Özdemir

Notaya Alma Tarihi : 05.04.2001

Açıklama : Rıfat Kaya'nın plak koleksiyonundan temin edilen ve bir kasete aktarılan kayıttan notaya alınmıştır. Söz konusu türkü TRT THM Repertuvar Sıra No: 1958'de kayıtlıdır ve nota

⁵⁵ gözleride [=gözlerinde]

⁵⁶ kül başına: İnsanların yaptıkları birtakım davranışların yanlışlığını belirtmek amacıyla söylenen bir kınama sözüdür. Ayrıca beddua anlamı da içerir. Yarasızlar adlı hoyratta, "aklına gülme", kınama anlamında kullanılmıştır.

üzerinde “Derleyen ve Notaya Alan: Mehmet Özbek” şeklinde bir bilgi vardır. Söz konusu eser, Mukim Tahir’in doldurduğu plak kaydından tarafımızdan tekrar notaya alınmıştır.

Güfte

Ayağında kondura [=kundura]
Yâr gelir dura dura (Ölürem ben ölürem vay)
Genç ömrümü çürüttüm
Göğsüme vura vura (Ölürem ben ölürem vay)
Ölürem ben ölürem (Ölürem yâr ölürem)
Nere⁵⁷ getsey⁵⁸ gelirem
Ben bir Türk oğluyam
Arar seni buluram

Çıktım kerpiç divara⁵⁹
El ettim eski yâra (Ölürem ben ölürem vay)
Eski yâr hele mele⁶⁰
Can kurban yeni yâra (Ölürem ben ölürem vay)
Ölürem ben ölürem (Ölürem yâr ölürem)
Nere getsey gelirem
Ben bir Türk oğluyam
Arar seni buluram

NOTA NO : 4

Eserin İlk Mısraı : Çay İçinde Adalar

Mahallî Adı : -

Yöresi : Şanlıurfa

Kimden Alındığı : Mukim Tahir [Oturam]

Derleyen : Muzaffer Sarısözen

Notaya Alan : Muzaffer Sarısözen

⁵⁷ nere [=nereye]

⁵⁸ getsey [=gitsen]

⁵⁹ divar [=duvar]

⁶⁰ hele-mele [=şöyle-böyle]

Notaya Alma Tarihi : ?

Açıklama : Söz konusu nota, TRT THM Repertuarı içinde 459 sıra numarası ile kayıtlıdır.

Güfte :

Çay içinde adalar
Sâki doldur bâdeler
Şirin canıma gelsin
Sana geien gadalar

Hele yâr yâr zalım yâr

Bağlantı Ayrılık var ölüm var
Uzak yoldan dönüm var

Çay içinde eşme çok
Tabip yaramdeşme çok
Ben dedim sen olasın
Bana göre aşna çok

Hele yâr yâr zalım yâr

Bağlantı Ayrılık var ölüm var
Uzak yoldan dönüm var

Çay içinde yarpızlar
Yüreğim başı sızlar
Bezenmiş suya gider
Alı yeşilli kızlar

Hele yâr yâr zalım yâr

Bağlantı Ayrılık var ölüm var
Uzak yoldan dönüm var

NOTA NO : 5

Eserin İlk Mısraı : Elleri Pambuğ [=Elleri Pamuk]

Mahallî Adı : -

Yöresi : Şanlıurfa

Kimden Alındığı : Mukim Tahir [Oturam]

Derleyen : -

Notaya Alan : Ahmet Turan Şan - Münevver Özdemir

Notaya Alma Tarihi : 10.05.2001

Açıklama : Rifat Kaya'nın plak koleksiyonundan temin edilen ve bir kasete aktarılan kayıttan notaya alınmıştır. Söz konusu eserin Necati Aydın'ı tarafından notaya alınmış şekli "*Öyküleriyle Şanlıurfa*" adlı kitabın 128. sayfasında yer almaktadır.

Güfte :

(Ah) Elleri pamuk
Saçları sarı gözleri mahmur
Yanağı elma dudağı kiraz
Dişleri sedef gerdanı bayaz
Emeydim biraz

Canım sana kurban Hereddin Ağa
Canım sana hayran Hereddin Ağa

Amanım aman
Güzelim aman
Dilberim aman
Meyhoşum aman
Serhoşum aman
Sekranım aman
Güzelim aman

Can sana kurban Hereddin Ağa

Amanım aman
Urfalım aman
Sarhoşum aman
Anteplim aman
Yoluna kurban
Ben sana heyran

NOTA NO : 6

Eserin İlk Mısraı : Gele Gele Geldik Bir Kara Taşa

Mahallî Adı : -

Yöresi : Şanlıurfa

Kimden Alındığı : Mukim Tahir [Oturam]

Derleyen : Muzaffer Sarısözen
Derleme Tarihi : 24.06.1938
Notaya Alan : Muzaffer Sarısözen
Notaya Alma Tarihi : ?

Açıklama : Söz konusu türkünün TRT THM Repertuarı Nota Yayınları içinde yer alan 701 sıra numaralı nota üzerinde, türkünün 1948 tarihinde derlenmiş olduğu belirtilmektedir. Oysa, Mukim Tahir'in 1945 yılında öldüğü bilindiğinden, bu tarihin bir yanlışlık sonucu yazılmış olduğu anlaşılmaktadır.

M. Sarısözen'in de içinde bulunduğu bir derleme heyetinin Ankara Devlet Konservatuvarı adına Şanlıurfa'ya yapmış olduğu seyahatin tarihi 1938 olduğundan, bu parçanın o derleme seyahatinde Mukim Tahir'den alınmış olması ihtimal dahilindedir. Bunun yanında, Mukim Tahir'in 1943 yılında Ankara Radyosu'nda emisyonlara girdiği de bilinmektedir. Buna göre de, TRT notası üzerinde bulunan tarihin 1938 veya 1943 olması gerekir. Bilginin doğrulanabilmesi için, Ankara Devlet Konservatuvarı Türkü Derleme Fişlerinin taranmasında fayda vardır. Bu fişlerde yer alan bilgilere göre "Derleyen/ler", "Derleme Tarihi" gibi hanelerin yeniden gözden geçirilmesi gerekecektir.

Güfte :

Gele gele geldik bir kara taşā
Yazılanlar gelir sağ olan başā (Eman efendim)
Bizi hasret koyar kavim kardaşā

Bağlantı Bir ayrılık bir yoksulluk bir ölüm (Eman efendim)

Nice sultanları tahttan indirir
Nicesinin gül benzini soldurur (Eman efendim)
Niceleri dönmez yola gönderir

Bağlantı Bir ayrılık bir yoksulluk bir ölüm (Eman efendim)

NOTA NO : 7

Eserin İlk Mısraı : Güvercin Vurdum Kalkmaz

Mahallî Adı : -

Yöresi : Şanlıurfa

Kimden Alındığı : Mukim Tahir [Oturana] - Selahattin Atabay

Derleyen : Muzaffer Sarısözen

Derleme Tarihi : ?

Notaya Alan : Muzaffer Sarısözen

Notaya Alma Tarihi : ?

Açıklama : Söz konusu eser, TRT THM Repertuarı içinde, 1035 sıra numarası ile kayıtlıdır.

Güfte :

Güvercin vurdum kalkmaz	(Uyaman, uyaman, uyaman aman aman)
Kanı göl olmuş akmaz	(Uyhavar, uyhavar, Zülûf gerdanı kapar, Sen bize gelsey ne var)
Ben bu derde düşeli	(Uyaman, uyaman, uyaman aman aman)
Kimse yüzüme bakmaz	(Uyhavar, uyhavar, Zülûf gerdanı kapar, Sen bize gelsey ne var)
Evler geçti narlığa	(Uyaman, uyaman, uyaman aman aman)
Güvenmeyin varlığa	(Uyhavar, uyhavar, Zülûf gerdanı kapar, Sen bize gelsey ne var)
Gün olur devran döner	(Uyaman, uyaman, uyaman aman aman)
Başın düşer darlığa	(Uyhavar, uyhavar, Zülûf gerdanı kapar, Sen bize gelsey ne var)

NOTA NO : 8

Eserin İlk Mısraı : Kapuyı [=kapıyı] Çalan Kimdir

Mahallî Adı : -

Yöresi : Şanlıurfa

Kimden Alındığı : Mukim Tahir [Oturana]

Derleyen : Plaktan yazıldı

Derleme Tarihi : ?

Notaya Alan : Ahmet Turan Şan - Münevver Özdemir

Notaya Alma Tarihi : ?

Açıklama : Rifat Kaya'nın plak koleksiyonundan temin edilen ve bir kasete aktarılan kayıttan notaya alınmıştır. Söz konusu türkü TRT THM Repertuvar Sıra No: 1035'de kayıtlıdır ve nota üzerinde "Derleyen ve Notaya Alan: Mehmet Özbek" şeklinde bir bilgi vardır. Söz konusu eser, Mukim Tahir'in doldurduğu plak kaydından tarafımızdan tekrar notaya alınmıştır.

Güfte :

Kapuyı çalan kimdir

Aç bahım gelen kimdir

Yaram derine düştü

Belki gelen hekimdir

Koy desinler desinler

O dilleri yesinler

Bağlantı Halepli Bahçası'nda
Nesime'm oynar desinler
Feride'm oynar desinler

Liverimin kaytanı

Sen geldin ağam hanı

Yüzden seven çoğolur

Candan sevenin hanı

Koy desinler desinler

O dilleri yesinler

Bağlantı Halepli Bahçası'nda
Nesime'm oynar desinler
Feride'm oynar desinler

NOTA NO : 9

Eserin İlk Mısraı : Kırmızı Kurdele

Mahallî Adı : -

Yöresi : Şanlıurfa

Kimden Alındığı : Mukim Tahir [Oturan]

Derleyen : Plaktan yazıldı

Derleme Tarihi : ?

Notaya Alan : Ahmet Turan Şan - Münevver Özdemir

Notaya Alma Tarihi : ?

Açıklama : TRT THM Repertuarı Sıra No: 1926'da kayıtlı olan bu türkünün "Derleyen" hanesinde "Ankara Radyosu THM ve Oyunları Şube Müdürlüğü" şeklinde bir bilgi vardır ve bizce bu bilgi doğru değildir. Çünkü, plak sanayiinin bir hizmeti olarak kamuoyuna mal edilmiş bir türkünün, bir resmi kurum derlemesi olarak gösterilmesi yanlıştır. Nota üzerinde Notaya Alan: Erkan Sürmen şeklinde bir bilgi vardır. Söz konusu türkü, ilgili plaktan bir kez daha tarafımızdan notaya alınmıştır.

Güfte :

Kırmızı kurdele

Kör olasın Emine

Endim⁶¹ derelerine

Bağlantı Bilmem nerelerine

Kaytan bıyıklarımı

Sürem nerelerine

Yavrum da sana

İpek mendil alayım

Endim derelerine

Bağlantı Bilmem nerelerine

Kaytan bıyıklarımı

Sürem nerelerine

Yavrum da sana

Melez köynek[=gömlek] alayım

Endim derelerine

Bağlantı Bilmem nerelerine

⁶¹ endim [=indim]

Kaytan bıyıklarımı
Sürem nerelerine
Yavrum da sana
Kahç potin alayım
Endim derelerine
Bağlantı Bilmem nerelerine
Kaytan bıyıklarımı
Sürem nerelerine

NOTA NO : 10

Eserin İlk Mısraı : Pınara Varmadın mı (Uy Gelin)

Mahallî Adı : -

Yöresi : Şanlıurfa

Kimden Alındığı : Mukim Tahir [Oturam] - Selahattin Atabay

Derleyen : Muzaffer Sarısözen

Derleme Tarihi : ?

Notaya Alan : Muzaffer Sarısözen

Notaya Alma Tarihi : ?

Açıklama : Söz konusu eser, TRT THM Repertuarı içinde, 840 sıra numarası ile kayıtlıdır.

Güfte :

Pınara varmadın mı
Su alıp gelmedin mi
Seni efenin kızı
Hiç gelin olmadın mı
Yandım nanay gelin
Uy gelin gelin gelin
Yandırdın beni gelin
Bağlantı Bir tomurcuk gül idim
Soldurdun beni gelin
Yandım nanay gelin
Bu pınar eşme pınar
Derdimi deşme pınar

Yar yanına gelende
Su ver söyleşme pınar
Yandım nanay gelin

Uy gelin gelin gelin
Yandırdın beni gelin
Bağlantı Bir tomurcuk gül idim
Soldurdun beni gelin
Yandım nanay gelin

[Nota No: 1]

502557

HİS NÜ'N N GE Nİ NE YÖL BE Kİ NÂ Dİ DE KÂ MER ME...

(SAL) HU... U... U... U Rİ Mİ Sİ NEY...

A... A FE Tİ CAN YOK SA DE FE... ER...

Mİ... O... Bİ A A MA N A...

NA... A... A... A... A... A... A... NA NA...

AN... GİR DÜĞE SE Nİ... TA-A ZE LE...

Nİ İR SAN KI HA YA... A... Tİ... IM... A...

A... A... A... A... SE... EN... N... N... SİZ BA NA...

BU U LANI Cİ HAN ZER RE DE GER Mİ...

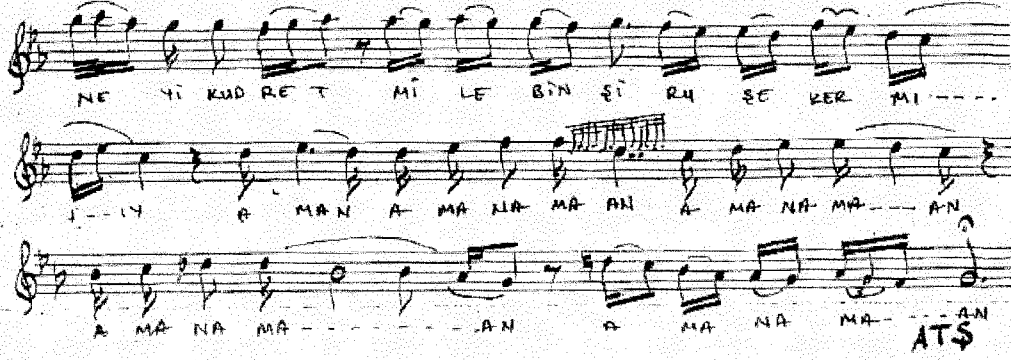
İN... SE... EN SİZ BA A NA BU...

U... CA A Nİ Cİ HA A AN N İ ZER RE...

DE GE ER Mİ... (SAL) NER GİS Mİ A CEP...

İN PEY NA... A

SERBEST

HÜSNÜN SENİN EY DİLBERİ NAAİDE KAMER MI
HURİ MİSİN EY AFEZİ CAN YOKSA BEŞER MI

OF AMAN AMAN AMAN AMAN

GÖRDÜĞE SENİ TAZELENİR SANKİ HAYATIM AH
SENSİZ BANA BU CİHAN-I ZERRE DEĞER Mİ (2)

NERGİS Mİ ACEP DİDELERİN GÜL MÜ YANAĞIN
PEYMANEY-İ KUŞRET Mİ LEBİN ŞİR-U ŞEKER Mİ

AMAN AMAN AMAN AMAN AMAN
AMAN AMAN AMAN AMAN

* KAPALI HECELER GİFT BİRİN İKİNCİ YARISI İÇİN İŞARET EDİLMİŞTİR.

§

SERAST

1. YA RA R SIZ LA RE... Y I I... OK DE... EG Mİ FE EY
GAR DA... AŞ YA RA... A SIZ LAR HA Y RAN YA... RA
YA RA I A SIZ LA RE... EYİ KUR BAN HA LIN DA... A... AN
NE F BİL Sİ NE... EY Kİ BA... AR YA RA... A SIZ LA... AR
A GAMI NE LIN DE... EN NE RE Gİ DİM BE E Nİ BE...
EN ZA LI MI NE LIN DE... N NA NA SI
LE DİM BE... EN YE TE A... AĞ LAT
TIN BE Nİ 2. GÖZ LE... E Nİ DE... EYİ I... I Kİ BAR CA A
DI VA... AR BA AKTIK GAY I I HA Y RA N Dİ LİM BA...
A Zİ LA... AR KÜ LO YA... A RİN BA... A Zİ NA...
A VE FAA SIZ LA RA... A HA Y RAN BEL BA Zİ LAR
VA... AY... I A BA LA RE LIN DE... E... İEİ NE E LIN DE...
EN Kİ BA Rİ NE LIN DE... EN Dİ LİM DE... EN YE TE A...

SEBAST

1.

YARASIZLAR EY
OK DEĞMİŞ EY GARDaş YARAM SIZILAR HEYRAN YAR
YARASIZLARIY KURBAN HALINDAN
NE BİLSİN EY KIBAR YARASIZLAR

AĞAMIN ELİNDEN NERE GİDİM BENİ BEN
ZALIMIN ELİNDEN NASIL EDİM BEN
YETER AĞLATTIN BENİ

2.

GÖLLERİDEYİ KIBAR CADİ VAR
BAKTIKÇA DİLİM BAĞILAR
KÜL O YARIN BAŞINA
VEFASIZLARA HAYRAN BEL BAĞLAR VAY

AĞALAR ELİNDEN ELİNDEN
KIBARIN ELİNDEN DİLİNDEN
YETER AĞLATTIN BENİ

* KAMALI HECE GİT BİRİLE GÖSTERİLMİŞTİR.

A YA GIN DA
 KO...N DU RA...A A YA GIN DA...A KO...N DU RA...A
 (SAZ) YAR GE LİR DU...U RA...A DU RA...A (SAZ) YAR GE LİR DU
 RA...A DU RA...A (SAZ) Ö LÜ REM BEN Ö...Ö LÜ RE M
 VAY (SAZ...) GENÇ ÖM RÜ MÜ...Ü GÜ...Ü RÜ T TÜ...
 M GENÇ ÖM RÜ MÜ GÜ...Ü RÜ T TÜ...ÜM GÖKSÜ ME
 JU RA...A YU RA...A...A GÖKSÜ MEYU RA...A
 YU RA...A (SAZ) Ö LÜ RE M BEN Ö...Ö LÜ RE...EM
 VAY (SAZ...) Ö LÜ REM BEN YAR Ö...Ö LÜ RE...EM (SAZ) NEFE GET SE...
 ANAN SIRA...
 N GE...E Lİ RE...EM BEN Bİ-R TÜ...RA D...D
 LA RA...M MUTLAK SE Nİ...A...A Cİ RA M

VAY (SAZ) NERE GET SE EN GE E LÜ RE
 ARHAN SIRA A " " " "

EM BENİ... A TÜRK O DE LU YA M A RAR SENİ... i

BÜ LU RA M VAY (SAZ SON.

...) BİNDİM KER PİŞ Dİ... İ YA RA... A BİNDİM KER PİŞ Dİ... İ

VA RA (SAZ) SEYRET Tİ ME S Kİ... İ YA... A RA... A SEYRET

Tİ ME S Kİ... İ YA... RA... A D LÜ REM BEN

O LÜ RE... M VAY (SAZ) ESKİ YAR HE LE... E

ME LE... E ESKİ YAR HE LE... E ME LE... E (SAZ)

CAN KUR BAN YE Nİ... İ YA RA... A CAN KUR BAN YE E

Nİ YA RA... A (SAZ) D LÜ REM YA... AR D... D LÜ RE... M VAY

AYAGINDA KONDURA NOT: PARGA CAH REOZZAN - BİNDİM KER PİŞ AYAR -
 YAR GELİR DUA DUA DÜREM BEN - KEM EDİLMİŞ. SEYRETİM ESKİ YAR DÜREM
 GENG ÖMRÜNÜ GÜZÜLÜM DÜREM VAY ATŞ DÜREM
 GÖKSÜME VURA VURA DÜREM BEN ESKİ YAR HELE MELE DÜREM
 DÜREM VAY CAN KURBAN YENİ YAR DÜREM
 BAKIYATI (DÜREM BEN DÜREM BAKIYATI DÜREM) SEYRETİM
 YAR NERE LİTSEN GELİREM. MUTLUK SERİ AHİRAM VAY)

ÇAY İÇİNDE ADALAR

ÇA YI ÇİN DE A DA LA R ÇA YI ÇİN DE
A DA LAR SA Kİ DOL ĐUR BA DE LER
YAR YAR YAR YA RI ZA LİM YAR Şİ RİN- CA NI
MA GE L SİN Şİ RİN CA NI MA GE L SİN
SA NA GE LEN ÇA DA LAR YAR YAR YAR YA RI.
ZA LİM YAR HE LE YAR YAR ZA LI M YAR
HE LE YAR YAR ZA LI M YAR AY RI LIK VAR
Ö LÜM VAR U ZAK YOL DAN DÖ NÜM VAR

(1)
ÇAY İÇİNDE ADALAR
SAKİ DOLOUR BADELER
ŞİRİN CANIMA GELSİN
SANA GELEN GADALAR

(2)
ÇAY İÇİNDE EŞME ÇOK
TABİP YARAM DEŞME ÇOK
BEN DEDİM SEN OLASIN
BANA GÖRE AŞNA ÇOK

(3)
ÇAY İÇİNDE YARPIZLAR
YÜREĞİM BAŞI SIZLAR
BEZENMİŞ SUYA GİDER
ALLI YEŞİLLİ KIZLAR

HELE YAR YAR ZALİM YAR
Bağlantı AYRILIK VAR ÖLÜM VAR
UZAK YOLDAN DÖNÜM VAR

Bağlantı

Bağlantı

Handwritten musical score for the song "ELLERİ PAMUK". The score is written on 12 staves in a single system. The lyrics are in Turkish and are written below the staves. The music is in a 4/4 time signature and features a melodic line with many eighth and sixteenth notes, often beamed together. The lyrics are as follows:

E L LERİ PAM UK . . . K SAĞ LA
 RI SA RI . . . GÖZ LERİ MAH MUR YA NA Gİ E L MA . . .
 . . . A DUDA . . . A Zİ Kİ . . . İ RAZ (SAZ) Dİ Ş LE Rİ SE DE . . . EF
 GER DA Nİ BA YAZ (SAZ) E MEY Dİ M Bİ RA AZ CA Bİ M SA NA
 KAR BA . . . AN HE RE D Dİ NA GE CA A Nİ M SA NA
 HEY RA AN HE RE D Dİ NA GE (SAZ) 2
 2 A MA Nİ NA MA AN GÜ ZE Lİ MA M MAN (SAZ
) Dİ L BE Kİ MAM MA AN MEY HO ŞU MAM MA AN
 SER HO ŞU MA M MAN (SAZ) SER RA Nİ MAM MA AN GÜ ZE →

Handwritten musical score on ten staves. The lyrics are in Indonesian. The notation includes treble clefs, a key signature of one sharp (F#), and various musical symbols such as notes, rests, and dynamic markings like 'f' and 'p'. The lyrics are written below the staves, with some words in parentheses and hyphens indicating syllables or breath marks.

Lyrics:

LI MA M MAN (SAZ ---) CA --- N SA NA KUR BAN .

HE - E - RED DI... I NA A GE (SAZ ---) CA NIM SA NA KUR BA --- AN

HE RED DI... I NA... GE --- E (SAZ ---)

--- A MA NINAM

MA --- AN UR KA LI MA - M MAN (SAZ ---) SER HO SA MA --- M

MA --- AN AN TEP LI MA - M MAN (SAZ ---) YO O LU NA - A

KUR BA N BEN SA NA HAY RAN (SAZ ---) YO --- O LU NA

KUR BA --- N BEN SA NA HAY RAN (SAZ ---)

-1-

ELLERİ PAMUK SAĞLARI SARI
GÖZLERİ MAHMUR YANAĞI ELMA
DUDAGI KIRAZ DİĞERİ SEDEF
GERDANI BAYAZ EMEYDİM BİKAZ

CANIM SANA KURBAN HEYRETTİN AGE
CANIM SANA HEYRAN HEYRETTİN AGE

-2-

AMMANIN AMMAN GÜZELİM AMMAN DİĞERİM AMMAN
MEYHOŞUM AMMAN SERHOŞUM AMMAN
SEKRANIM AMMAN GÜZELİM AMMAN

CANIM SANA KURBAN HEYRETTİN AGE
CANIM SANA KURBAN HEYRETTİN AGE

-3-

AMMANIN AMMAN DİĞERİM AMMAN SERHOŞUM AMMAN
YOLUNA KURBAN BEN SANA NAYRAN

ATŞ

NOT: KAYNAK KİŞİ BU PARÇAYI SÖZ SESİNDEN OLUNMUŞTUR.

(SAZ -----)

GE LE GE LE GEL DİK BİR KA
 NI CE SUL TAN LA RI TAHT TAN

RA TA ŞA YA ZI LAN LAR GE
 IN DI RIR NI CE Sİ NH GÜL

LİR SA GO LAN BA ŞA E MA
 BEN Zİ Nİ SOL DU RUR E MA

NE FEN DİM Bİ Zİ HAS RET KO
 NE FEN DİM Nİ CE LE Rİ DÖN

YAR KA VİM KAR DA ŞA
 MEZ YO LA GÖN DE RİR

GELE GELE GELDİK BİR KARA TAŞA
- 2 -

BI RAY RI LİK BİR YOK SUL LUK BI RÖ
BI RAY RI LİK BİR YOK SUL LUK BI RÖ

LÖM E MA NE FEN DİM
LÖM E MA NE FEN DİM

GELE GELE GELDİK BİR KARA TAŞA
YAZILANLAR GELİR SAĞ OLAN BAŞA (Eman efendim)
BİZ HASRET KOYAR KAVİM KARDAŞA

BAĞLANTI:
BİR AYRILIK BİR YOKSULLUK BİR ÖLÜM (Eman efendim)

NİCE SULTANLARI TAHTTAN İNDİRİR
NİCESİNİN GÜL BENZİNİ SOLDURUR (Eman efendim)
NİCELERİ DÖNMEZ YOLA GÖNDERİR

BAĞLANTI

GÜ VER CİN VUR DUM KALK MA ... Z U YA MA ... N
EV LER GEÇ Tİ NAR LI ĞA " " " "

U YA MA N U YA MA NA MA NA
" " " " " " " "

MA ... N KA NI GÖ LÖL MU ŞAK MA ... Z
" " GÜ VEN ME YİN VAR LI ĞA

UY HA VA ... R UY HA VAR ZÜ LÜF
" " " " " " " "

GER DA NI KA PA ... R SEN Bİ ZE GEİ
" " " " " " " "

ŞEY NE VA ... R BEN BU DER DE DÜ ŞE
" " " " GÜ NO LUR DEV RAN DÖ

Lİ U YA MA ... N U YA MAN
NE R " " " " " "

U YA MA NA MA NA
" " " " " "

KA PU YI GA A LA AN KİM Dİ

İR KA PU YI GA A LA AN KİM DİR (SAZ) A G

BA KİM GE E LE EN KİM Dİ İR A G

BA KİM GE E LE EN KİM Dİ R (SAZ)

YA RAM DE Rİ İ NE E DÜŞ TÜ Ü

Ü YA RAM DE E Rİ İ NE DÜŞ TÜ Ü

BE L Kİ GE E LE N HE E KİM Dİ İR

BE L Kİ GE LE N HE E KİM Dİ R (SAZ)

KAY DE SİN LE ER

DE E SİN LE ER KAY DE SİN LE R DE SİN

LE ER GE E KER BA DE EM Yİ İ SİN LE ER

O DİL LE E Rİ İ Yİ İ SİN LER (SAZ)

HALEP Lİ... BA... H GA... A SIN DR... A HALEP Lİ

BA... H GA SIN DA NE Sİ ME E MO Y NAR DE... E SIN LE...

ER FE RI DE... M O... Y NAR DE... E SIN LE R (SAZ...)

KA... Y TA NI... I LI VE RI... MI... N

KA... AN TA NI (SAZ) SEN GEL DİN A A BA... M HA... MI...

GANDA-N SEV Dİ... İ Gİ... N HA NI (SAZ...)

SENI SE VE... N GO... O GO LU...

UR SENİ SE... E VE... N GO GO LU... UR CA... N DAN SEN

Dİ... İ Gİ... N HA A NI... CAN DAN SE... V Gİ... İ

LI... N HA NI

NOT: PARGA YAKLAŞIK
 KAPUYU SALAN KİMİDİR İYERİMİN KAYTANI
 AĞ BAHİRE GÜLEN KİMİDİR SEN GİLDİN DEĞER HANI
 YARAM DEĞİNE DÜŞTÜ (SEN GİLDİN DOSTUM HANI)
 BULU GÜLÜN NERİNDİR SENİ SEYON FOK OLU
 CAN DAN SEVGİLİ HANI
 ATŞ. (SİD) SE-BALANTI KÖY DEĞİMLER DEĞİMLER SAG-LANTI
 SINDEN İCRA EDİLMİŞTİR. SEVER BADEM YERİMLER (O DİĞER YERİMLER)
 HALEPLİ BAHÇESİNDE
 MESİHAEM YANAR DEĞİMLER (PERİDEM 3.)

Handwritten musical score for the song "KIRMIZI KURDELE". The score consists of 12 staves of music, each with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The lyrics are written in Turkish and are placed below the corresponding musical staves. The score includes various musical notations such as treble clefs, time signatures, and dynamic markings.

Lyrics:

KIR MI ZI KUR DE LE M KÖ RO LA SI NE MI NE M
 KIR MI ZI KUR DE LE KÖ RO LA SI NE MI NE M EN DİM DE RE
 LE -- E RI NE -- E BİL MEM NE RE LE RI NE SİR MA BİYİK
 LA --- RI MI --- SÜ REM NE RE -- E LE -- E RI NE (SAZ ---)
 YAV RUM DA SA NA NA NA
 KA LIĞ PÖ TİN A LA YI --- M YAV RUM DA SA NA (SAZ) KA LIĞ
 PÖ TİN A LA YIM BİL MEM NE RE LE --- RI NE
 EN DİM DE RE LE -- E RI NE SİR MA BİYİK LA --- RI MI
 SÜ REM NE RE -- E LE -- RI NE (SAZ ---)

Handwritten musical score for a song, featuring multiple staves with lyrics in Turkish. The lyrics are written below the notes, and some parts are enclosed in parentheses, indicating optional or alternative lyrics.

YAY RUM DA SA NA İPEK

MEN DİL A LA YI -- M YAY RUM DA SA NA (SAR) İPEK MEN DİL

A LA YI -- M BİL MEM NE RE LE E Rİ NE Zİ DİM

DE RE LE -- E Rİ NE SİR MA BİYİK LA -- Rİ Mİ SÜR EM

NE RE LE -- E Rİ NE (SAR)

YAY RUM DA SA NA MELEZ KÖMÜK

A LA YI M YAY RUM DA SA NA (SAR) MELEZ KÖMÜK A LA YIM

ATS

1 KIRMIZI KURDELE
2 KÖR OLASIN EMİNE

2 (YAVRUM DA SANA
KALIQ POTIN ALAYIM

BAGLANTI

ENDİM ERELERİNE
BAGLANTI SİRMA NERELERİNE
SİRMA BİYİKLERİNE
SÜR EM NERELERİNE

3 YAVRUM DA SANA
İPEK MENDİ A-LAYIM

4 YAVRUM DA SANA
MELEZ KÖMÜK ALAYIM

BAGLANTI

PINARA VARMADIN MI (UY GELİN)

PI NA RA VAR MA DIN MI SU A LIP GEL ME DIN Mİ
BU PI NAR EŞ ME PI NAR DER Dİ Mİ DES ME PI NAR

SE Nİ E FE NİN KI Zİ HIÇ GE LİN OL MA DIN MI
VAR YA Nİ HA GE LEN DE SU VER SÖY LEŞ ME PI NAR

YAN DIM NA NAY GE LİN UY GE LİN GE LİN GE LİN

YAN DIR DIN DE Nİ GE LİN BİR TO MUR CUK GÜ Lİ DİM

SÖL DUR DUN BE Nİ GE LİN YAN DIM NA NAY GE LİN

- 1 -
PINARA VARMADINMI
SU ALIP GELMEDİNMI
SENİ EFENİN KIZI
HIÇ GELİN OLMADINMI
YANDIM NANAY GELİN.

Bağlantı -
UY GELİN GELİN GELİN
YANDIRDIN BENİ GELİN
BİR TOMURCUK GÜLÜDİM
SOLDURDUN BENİ GELİN
YANDIM NANAY GELİN.

- 2 -
BU PINAR EŞME PINAR
DERDİMİ DESME PINAR
VAR YANINA GELENDE
SU VER SÖYLESME PINAR
YANDIM NANAY GELİN.

Bağlantı..

4.2. Bakır Yurtsever

4.2.1. Hayatı - Sanat Hayatı

1909 yılında Şanlıurfa'nın Yusufpaşa Mahallesi'nde 205 numaralı hanede doğmuştur. Babasının ismi Çolakoğulları'ndan Halil, annesinin ismi ise Kısmetler ailesinden Hanım'dır⁶².

Urfalı sanatkârlar arasında çok önemli bir yeri olan “Bekçi Bakır” (Urfalılar arasında “Bekçi Bako”olarak da bilinir) lâkaplı Bakır Yurtsever, altı yaşında babasını kaybedince, annesi İsrail adında biriyle evlenmiştir. On sekiz yaşına kadar İsrail Bey'in yanında kalan Bakır Yurtsever, bir süre üvey babasının koyun pazarındaki bakkalında çalışmış, ardından ileride kendisine lâkap olarak verilecek “Bekçilik” mesleğini icrâ etmeye başlamıştır.

1932 yılına kadar muhtarlık emrinde bekçi olarak çalışan sanatçı; 1932 yılında vatanî görevini yapmak üzere Siirt Birinci Piyade Alayı Dokuzuncu Bölüğü'ne gitmiştir. Siirt'te askerliğini yapmakta iken çok güzel bir olay meydana gelmiş ve büyük önder Mustafa Kemal, Bekçi Bakır'ın sesini dinlemiştir. Atatürk Bakır Yurtsever'in söylediği hoyrat ve türkülerden son derece etkilenmiş ve:

“Yaşla, Var ol Urfalı!”, diyerek kendisini kutlamıştır⁶³.

Nisan 1934'de tezkere alarak Urfa'ya dönen sanatkâr, burada yine bekçilik mesleğini sürdürmüştür. Emniyet Müdürlüğü bünyesindeki bekçilik görevine on yıl devam ettikten sonra tayini Köy Hizmetleri Bölge Müdürlüğü'ne çıkan sanatçı, bir süre Köy Hizmetleri Ambar Bekçiliği yapmıştır. Son olarak Gaziantep'e gitmiş; orada da birkaç yıl bekçilik görevine devam ettikten sonra, 1940 yılından 1944 yılına kadar Şanlıurfa da gardiyan olarak çalışmıştır.

Belediye Başkanı Ömer Alay'ın görevde olduğu sıralarda iki yıl Belediye Zabıta Memuru olarak çalışmıştır. Buradan da İl Y.S.E. Müdürlüğü bünyesine

⁶² Abuzer Akbıyık, Sabri Kürkçüoğlu, “Urfalı Musikişinaslar”, *Hizmet Gazetesi*, Şanlıurfa, 27.05.1985.

⁶³ Bakır Yurtsever'in oğlu M. Ramazan Yurtsever ile bürosunda yapılan görüşme [Şanlıurfa/20.01.2001].

geçmiş, yedi yıl dinamit deposu bekçiliği yaptıktan sonra 1975 yılı Mart ayında yaş haddinden emekli olmuştur⁶⁴.

Bakır Yurtsever üç kardeşin en büyüğü olarak dünyaya gelmiştir. Bir erkek bir kız kardeşi vardır. Kız kardeşi hayattadır⁶⁵. Usta sanatçı, Rukiye adlı bir hanımla evlenmiştir. İlk gördüğü gün, gözlerine âşık olduğu Rukiye Hanım'ın varlıklı bir ailesi vardır. Aile, Rukiye Hanım'ın yaşça Bakır Yurtsever'den küçük oluşu ve aralarındaki gelir düzeyi farkı nedeniyle, evlenmelerine razı olmamıştır. Orta halli bir ailenin çocuğu olan Bakır Yurtsever, eşinin ailesine bu evliliği kabul ettirmek için oldukça uğraşmıştır. Bakır Yurtsever ve Rukiye Hanım evlendikten sonra, Rukiye Hanım'ın ailesi kızlarıyla uzun bir süre görüşmemiştir.

Bakır Yurtsever'in, bütün bu olumsuzluklara rağmen birlikte çok mutlu bir evlilik hayatı yaşamış olduğu eşi Rukiye Hanım, 1984 yılında 63 yaşında iken vefat etmiştir. Altısı kız, dördü erkek on çocuk sahibi olan Bakır Yurtsever ve Rukiye Hanım'ın çocuklarının isimleri en büyükten küçüğe doğru Halil, Zeki, Ulviye, İsmet, Zekiye, Osman ve Nimet (ikizler), Hikmet, Yeter ve Mehmet Ramazan'dır. Eğitim-öğretimin gerekliliğine inanan Bekçi Bakır, çocuklarının hepsinin tahsil görmesini sağlamıştır. En büyük oğlu Halil Yurtsever, iki yıl bankacılık eğitimi almıştır. Zeki Yurtsever isimli oğlu Mühendistir. Osman Yurtsever, Ticaret Lisesi mezunudur ve İL YSI Müdürlüğü'nde çalışmaktadır. Hikmet Dikmen adlı kızı lise, Yeter Yurtsever adlı kızı ortaokul, Ulviye Yurtsever, İsmet Yurtsever ve Nimet Yurtsever, ilkokul mezunudur. En küçük oğlu Mehmet Ramazan Yurtsever ise, Sınıf Öğretmenidir.

Hayatı boyunca genel kültürünü geliştirerek yaşamış olan Bakır Yurtsever, Mustafa Kemal Atatürk'e ve kurduğu Cumhuriyet'e gönülden bağlı bir sanatçıdır. Çocukları, Atatürk İlke ve Devrimleri'ni okula gitmeden önce kendisinden öğrenmiştir. Çocuklarını topluma yararlı birer yurttaş olarak yetiştirebilmek için sürekli onlarla konuşarak dağarcığındaki bilgileri aktarmaya çalışmıştır.

Şanlıurfa günlük yaşamını tüm gerçekliğiyle gözler önüne seren Bakır Yurtsever, sanatçı kimliğiyle yakaladığı başarıya eş ve baba kimlikleriyle de

⁶⁴ Abuzer Akbıyık, Sabri Kürkçüoğlu, "Urfalı Musikîşinaslar", *Hizmet Gazetesi*, Şanlıurfa, 27.05.1985.

⁶⁵ Bakır Yurtsever'in kızı Hikmet Dikmen ile evinde yapılan görüşme [İstanbul/14.01.2001].

ulaşmıştır. Küçük yaşlarda iş hayatına atılan sanatkâr, hiçbir zaman çalışmaktan yorulmamış, dâimâ ailesine olan sorumluluklarının bilincinde olmuştur.

Usta sanatçı hakkında görüş bildiren tüm dostları ve mahallî sanatkârlar, onun son derece hoşgörülü, yardımsever ve duygusal bir yapıya sahip olduğu düşüncesinde birleşmişlerdir. Onun yardımseverliğine kanıt teşkil etmesi bakımından şu hatıra oldukça önemlidir:

Bakır Yurtsever'in Urfa'da bir bakkal dükkânı vardır. Sanatçının bakkalının bulunduğu yerde Urfa'lı müzisyen ve arşivci Mehmet Çağlayan da bakkal dükkânı açar⁶⁶. Bakır Yurtsever, Mehmet Çağlayan'ın dükkânına gelir, “Hayırlı olsun evlâdım”, dedikten sonra dükkâna şöyle bir göz atıp:

“Dükkân açmışsın ama galiba çay şekeri almayı unutmuşsun. Bakkal dükkânı çay şekersiz olmaz”, diyerek çıkıp gider. Arkasından on-on beş kilo çay şekeri gönderir. Kendisiyle aynı yerde dükkân açan bir rakibine verdiği destek, Bakır Yurtsever'in paylaşımcı ve yardımsever yönünü ortaya koymaktadır.

Mütevazı ve olgun kişiliğe sahip bir insan olduğu belirtilen Bakır Yurtsever yaşamı boyunca alın terini emeğine katarak onurlu bir şekilde yaşamış, hayatını müziğe ve yurda hizmete adanmıştır.

Kendisine yöneltilen istekleri hiçbir zaman geri çevirmemiş, insanlarla olan ilişkilerinde, asla menfaat gözetmemiştir. Memlekete hizmet etme düşüncesiyle, devrin ünlü sanatkârlarına birçok eserini hiçbir karşılık beklemezsizin vermiştir.

Yaşadığı sürece memleketi için çalışan sanatkârda, çok büyük bir memleket aşkı vardır. Soyadı kanunu çıkar çıkmaz kendisine “Yurtsever” soyadını almıştır⁶⁷. Bekçilik yaptığı yıllarda Urfa’ da kaçakçılık ve soygun olaylarının yoğun olmasına rağmen, gece bekçiliği işinden vazgeçmemiştir. Memleketinden ayrı kaldığı yıllarda da yüreğindeki sıla özlemini, Türk halkına armağan ettiği türkü ve hoyratlarıyla dile getirmiştir.

⁶⁶ Mehmet Çağlayan ile bürosunda yapılan görüşme [Şanlıurfa/06.02.2001].

⁶⁷ M. Ramazan Yurtsever ile, *adı geçen görüşme*.

Bakır Yurtsever, duygusal ve hoşgörölü olmasının yanı sıra, cesur ve gözöpek bir insandır. Dinamit deposu bekçiliğı yaptığı sıralarda da, sırtında tüfeğı ve yanında iki köpekle birlikte görevini yerine getirmiş, deponun bulunduğı yerin çok ıssız olması dahî, vatan için çalışmayı kutsal bir görev sayan sanatkâr için caydırıcı bir unsur olmamıştır.

Bakır Yurtsever'in böyle ıssız bir bölgede çalışmış olması, orada gazel, hoyrat ve ilâhi okumak için bol zaman bulmasını sağlamıştır. Kendisiyle ilgili görüştüğümüz kimselerin söylediklerine göre Bakır Yurtsever, ezberleme ve ezberlediklerini belleğinde tutabilme konusunda çok yetenekliymiş. Bu yüzden çok geniş bir gazel, hoyrat ve türkü repertuvarına sahipmiş⁶⁸.

Şanlıurfa makâmşinasları arasında çok önemli bir yere sahip olan Bekçi Bakır lâkaplı Bakır Yurtsever, anlatılanlara göre, ufak tefek, ince ve zarif yapılı bir insanmış. Gurur, kibir nedir bilmezmiş. İşe gitmediğı günler başına bir kasket takar elleri cebinde çarşıda dolaşmış⁶⁹. Birkaç dönüm üzüm bağı olan sanatçı, ara sıra çizmelerini giyer, bağıyla ilgilenirmiş. Bakır Yurtsever ile müzik meclislerinde bulunmuş olan Mahmut Gözoğlu, usta sanatçıyla bağ yolunda yaşadığı bir olayı şöyle aktarıyor:

Bir gün Hacı Emmi bana bağa gidelim dedi. Yola çıktık, yolda, “hadi şimdi bir dağ hoyratı sen oku, bir tane de ben okuyayım” dedi. Hoyratı okudum, benden uzaklaşarak bir tane de o okudu. Aramızdaki mesafe iyice açılmıştı. Ben bir hoyrat daha okudum. Sesimiz, aramızdaki uzaklığa rağmen birbirimize ulaşıyordu. Bunun üzerine Hacı Emmi: “işte bizim mikrofonumuz bu” dedi⁷⁰.

Bakır Yurtsever'in mikrofon kullanmaktan hoşlanmadığı bilinir. Onun, insan sesinin doğal gücüne sonsuz bir güveni vardır. Urfa Atlas Sineması'nda yaşanan bir olay da, usta sanatçının mikrofon kullanmaya karşı olduğunu kanıttır:

Şanlıurfa'da at çok önemlidir. Yörede yetiştirilen safkan Arap atlar, şehir halkının vazgeçilmezlerindendir. Atlar, halkın şiirlerine, türkülerine kadar gelip yerleşmiştir. Bakır

⁶⁸ŞURKAV Kütüphanesi'nde Araştırmacı-Yazar M. Hulusi Öcal ile yapılan görüşme [Şanlıurfa/05.02.2001]

⁶⁹Araştırmacı-yazar Naci İpek ile işyerinde yapılan görüşme [Şanlıurfa/04.02.2001].

⁷⁰Mehmet Çağlayan'ın bürosunda hoyrat ustası Mahmut Gözoğlu ile yapılan görüşme [Şanlıurfa/ 06.02.2001]

Yurtsever’le ilgili anlatılan olay da, bir at festivali sırasında meydana gelir. O gün Atlas sineması oldukça kalabalıktır⁷¹. Festival nedeniyle düzenlenen programa sanatçılar da davet edilmiştir. Urfalı şair Mustafa Dişli’nin açış konuşmasının ardından program başlar ve sahneye önce ünlü Urfalı ses sanatkarı Seyfettin Sucu çıkar. Ardından, seyircilerin arasında bulunan Bakır Yurtsever’i sahneye davet eder. Üzerinde günlük giysiler bulunan usta sanatçı, kendisine uzatılan mikrofonu alır almaz yere atar. Türkü ve hoyratlarını, seyircilerin şaşkın bakışları arasında, mikrofonsuz söyler. Usta sanatçının güçlü sesi, o kalabalık ve gürültülü ortamda dahi rahatlıkla duyulur. Halkın coşkulu alkışlarına şak-şak denilen bir aletle Kazzaz Fethi de eşlik eder ve Bakır Yurtsever bu alkış seli arasında sahneden iner.

Urfa müziğinin bu günlere gelmesinde büyük katkıları bulunan Bakır Yurtsever 09.06.1985 tarihinde vefat etmiştir⁷². Sanatçı, vefatından bir gün önce, âdeta ertesi gün öleceğini sezmişcesine dostlarını ve komşularını evine davet ederek; onlarla birlikte Kur’an-ı Kerim okumuş ve veda kaseti doldurmuştur. Tıraş olup banyo yaptıktan sonra dostlarıyla vedalaşmıştır. Bunları yaparken son derece sağlıklı ve bilinçli görünen Bakır Yurtsever; herkesin şaka zannettiği bu vedalaşmanın ertesi günü, söyleyecek daha pek çok sözü olduğu halde bu dünyayı terk etmiştir (09.06.1985). Sanatçının vefatı, Şanlıurfa halkını derinden etkilemiştir. Bütün yerel gazeteler halkın çok sevdiği ve saygı duyduğu bu büyük sanatkarın vefatını manşetten vermişlerdir⁷³.

Sesi, yorumu ve kişiliğiyle Şanlıurfa halkının gönlünde taht kurmuş bu büyük üstad, cismen aramızdan ayrılmış olsa da, yarattığı eserlerle sonsuza dek bizlerle yaşayacaktır.

Bakır Yurtsever’in mezarı Şanlıurfa Bediüzzaman aile mezarlığındadır⁷⁴. Vasiyeti üzerine mezar taşına kendi eserinden bir dördlük yazılmıştır:

Mezarımı derin edin
Su serpin serin edin
Bu dünyadan murad almadım
Ahiretimi mağmur edin

⁷¹ Araştırmacı -Yazar Abuzer Akbıyık ile bürosunda yapılan görüşme [Şanlıurfa/02.02.2001].

⁷² M. Ramazan Yurtsever ile, adı geçen görüşme.

⁷³ bkz.: “*Ekler Bölümü*”, s. 115.

⁷⁴ bkz.: “*Fotoğraflar Bölümü*”.

Müziğe İlk Adım

Şanlıurfa makâm geleneğini çok iyi bilen mahallî sanatkâr Bakır Yurtsever; müziğe çok küçük yaşlarda başlamıştır. Güçlü ve geniş sesiyle büyüklerin dikkatlerini üzerine çeken sanatçı, en önemli müzik bilgilerini, kendisinin “*Ustam*” diye nitelediği Pehel’in oğlu Pazar cami müezzini Ahmet Hâfız’dan almıştır⁷⁵. Hocasının iki gözü de âmâ idi. Bütün makâmları bilirdi. Bakır Yurtsever Ahmet Hâfız’dan makâm ve usul dersleri almıştır.

Sanatçının müzik ve mevlithânlık hayatında çok büyük bir yeri olan ikinci isim, Hâfız Nuri Başaran’dır. Şanlıurfa’nın yetiştirdiği en önemli mevlithânlardan olan Bakır Yurtsever, Hacı Nuri Hâfız’dan da mevlit okumayı öğrenmiştir. Sekiz yıl, mevlitlerde hocasının zâkirliğini yapmıştır.

Çocukluk yıllarından itibaren sesinin güzelliğiyle dikkatleri üzerine çeken Bakır Yurtsever, Ahmet Hâfız’dan aldığı derslerle başladığı müzik yolculuğunu son nefesini verinceye kadar sürdürmüş; Urfa müzik yaşantısının mihenk taşlarından biri olarak adını müzik tarihine yazdırmıştır.

Müzik Çalışmaları

Şanlıurfa müzik yaşantısının tüm inceliklerini eserlerine nakış nakış işleyen mahallî sanatkâr Bakır Yurtsever, ömrü boyunca müzikle iç içe olması nedeniyle çok geniş bir makâm bilgisine ve zengin bir repertuvara sahiptir.

Bahar gelince, mahallî sanatkârlar Şanlıurfa’ya bağlı Direkli tarafında, Açıksu, Şihmagsut, Delikli Mağara, Zeytinlik gibi yerlere yatıya giderek orada bir süre kalırlar⁷⁶. Bu geziye sanatkârların yanı sıra, şehrin esnafından kimseler de katılır. Bu kimseler, kış mevsiminde çalışarak kazandıkları parayı evlerinin geçimi için ailelerinin yanına bırakır. Dağ ve mağara yatılarına katılan hiç kimsenin maddi bir kaygısı yoktur. Müzik sohbetleri, bu gezilerin en önemli etkinliğidir.

⁷⁵Abuzer Akbıyık, Sabri Kürkçüoğlu, “Urfalı Musikişinaslar”, *Hizmet Gazetesi*, Şanlıurfa, 27.05.1985.

⁷⁶Naci İpek ile, *adı geçen görüşme*.

Urfa’da kolay ele geçmeyen ve gideceği yerler konusunda seçici davranan kimseler için “yağlı ekmek” tabiri kullanılır⁷⁷. Anlatılanlara göre Bakır Yurtsever de, dağ ve mağara yatılarına giden gruplardan sürekli davet alan bir sanatçıymış. Yağlı ekmek tabir edilen Bakır Yurtsever, her grubun toplantısına katılmamakla birlikte sevdiği grupların davetini kabul edermiş. Kendisini davet eden kimseler, usta sanatçıyı bir eşekle evinden aldırırlarmış.

Gazelleri ve hoyratları mükemmel bir şekilde icrâ eden, irticâlen söyleyebildiği bilinen Bakır Yurtsever’in bu yeteneğini Şanlıurfa’da aktarılan bir hatıra gözler önüne sermektedir:

Şanlıurfa’ya çok önemli hizmetleri bulunan ve halk tarafından sevilen Şanlıurfa Valisi Kadri Erova’nın tayini Gümüşhane’ye çıkmıştır⁷⁸. Halk, kendisini uğurlamak üzere Bediüzzaman Mezarlığı’nda toplanır. Valinin yaptığı veda konuşmasının ardından, Bakır Yurtsever Vali’ye hitaben şu hoyratı okur:

Kalemi kaşta koydi [=koydun]
Gözümü yaşta koydi
Sen burdan gidisen [=gidiyorsun] babo
Bizi ataşta koydi

Bakır Yurtsever, Urfa müzik yaşantısının en önemli isimlerinden olan Mukim Tahir, Kel Hamza, Tenekeci Mahmut (Güzelgöz), Damburacı Derviş, Karaköprülü İsmail, Marangoz Halil, ve Muallim Cevdet Bey’le sıra ve asbab geceleri, dağ ve mağara yatılarında bir araya gelerek meşk etmiştir. Bugün hâlâ sevilerek dinlenen türkü ve hoyratların bir çoğu bu müzikli toplantılarda ortaya çıkmıştır. Anlatılanlara göre Bakır Yurtsever ve arkadaşları mağaralara meşk etmeye gittikleri zaman sesleri bir mağaradan diğerine ulaşmış⁷⁹. Ve Urfalı makâmşinaslar mağaralardan birbirleri ile atışmış.

Evinde de her hafta cuma günü sıra gecesini yapmış olan usta sanatçı Bakır Yurtsever, eserlerini bu müzikli toplantılar vesilesiyle insanlara aktarmıştır.

⁷⁷ Naci İpek ile, *adı geçen görüşme*.

⁷⁸ M. Hulusi Öcal ile, *adı geçen görüşme*.

⁷⁹ M. Ramazan Yurtsever ile, *adı geçen görüşme*.

Şanlıurfa halk müziğinin âbidelerden biri olan Bakır Yurtsever, mahallî sanatçı olarak başladığı müzik yolculuğunu, tüm yurda sesini duyurarak sürdürmüştür.

Tüm yaşamını geçirdiği Şanlıurfa ve çevresinde sesi ve eserleri yorumlamadaki ustalığıyla sarsılmaz bir üne sahip olan Bakır Yurtsever, bu ününü İstanbul'da doldurduğu plaklarla yurda taşımayı başarmış ender mahallî sanatkârlardandır. Yaptığı geziler sırasında karşılaştığı değişik bölge mahallî sanatkârlarından dinlediği ezgilerle müzik dağarcığını sürekli geliştiren usta sanatçı, kimi zaman farklı bölge türkülerinin çeşitlemelerini de söylemiştir. Şanlıurfa'da ulaştığımız, sanatçının ses kayıtlarının bulunduğu kasetlerde bulunan “*Urfa'nın Dağları Kardır Geçilmez (Emine'm)*” adlı eserin melodik ve ritmik yapısı, TRT THM Arşivi içinde 2467 sıra numarasıyla kayıtlı Sivas yöresine ait *Beni Görüp Yüzün Öte Dönderme*” adlı eserinki ile aynı, güftesi farklıdır. Tarafımızdan notaya alınan eser, 35 nota numarası ile notalar bölümünde verilmiştir.

Gezmeyi ve sohbeti çok seven Bakır Yurtsever, Aşık Veysel'le de bir araya gelmiş, söylediği türkü ve hoyratlarla Aşık Veysel'i ağılatmıştır.

Geniş ve güçlü sesiyle derlemecilerin dikkatlerini çeken Bakır Yurtsever, her 11 Nisan Kurtuluş Günü'nde Urfa'yı temsilen, yöre ekibiyle Ankara'ya davet edilmiştir.

Usta sanatçı, 1928 yılında Odeon Plak Firması'na, ilk plağı olan “*Ordumuz Gitti Muş'a Dayandı*” adlı plağı doldurmuş, plak yoğun ilgi görünce arkası gelmiştir. Yine aynı firmaya, “*Çaya İndim Ağladım*”, “*Duman Duman Olmuş Karşıkı Dağlar*”, “*Havayı de Deli Gönül Havayı*”, “*Beni Candan Usandırdı Cefâdan Yâr Usanmaz mı*” isimli plakları doldurmuştur.

Daha sonra, İsmail Şençalar Firması'na, “*Buradan Bir Atlı Geçti*”, “*Garibem Bu Vatanı*”, “*Mezarımı Yol Üstüne Kazsınlar*”, “*Hüsnün Senin Ey Dilber-i Nâdide Kamer Mi*”, “*Mezarımı Derin Edin*” adlı plakları yapmış, Palandöken Firması'na “*Bu Felek Aşına Felek*” ve son olarak Urfa'nın Sesi Plak Şirketi'ne, Şanlıurfalı Nabi'nin “*Sakın Terk-i Edepten Kuy-i Mahbubu Hüdadır Bu*” sözleriyle başlayan gazelinin ve “*Yaradan Var Yeri Göğü Yaradan Var*” adlı hoyratın bulunduğu plakları doldurmuştur.

1938 yılında Urfa'ya gelen Muzaffer Sarısözen ve ekibi kendisinden türküler derlemiştir. Ankara Radyosu'nda Yurttan Sesler Programı'na davet edilen Bakır Yurtsever'in sesinin çok güçlü olduğundan mikrofonlarda patlama yaptığı, bu nedenle Muzaffer Sarısözen'in, türkülerini kendisine mikrofona arkasını döndürerek okuttuğu söylenir ⁸⁰.

1976 yılında Milli Folklor Araştırma Dairesi'nin o yıllardaki Şube Müdürü Yaşar Doruk'un Şanlıurfa'da yaptığı derleme çalışmasında “Önemli kaynak kişi” olarak görüşülen Bakır Yurtsever, TRT'de hazırlanan bir programda memleketinin müziğini tanıtıcı konuşmalar da yapmıştır. Bir ara, Diyarbakır Radyosu'na hazırlanan bir halk müziği programına katılarak, Urfa müziğini temsil etmiştir.

Kaynak kişi kimliğiyle Türk Halk Müziği'ne kazandırdığı türkü ve hoyratların çoğu kendisine ait olan Bakır Yurtsever'in derlemecilik yönü de dikkate değerdir. Plaklara okuduğu bazı eserleri için söylediği “Atamdan, dedemden ve ustalarımın derledim” sözlerinden anlaşıldığına göre Yurtsever yalnız üretmekle kalmamış, kendisinden önce yaşamış olan sanatkarların eserlerinin bugüne kadar muhafaza edilmesinde de, önemli rol oynamıştır.

Eski Şanlıurfa Belediye Başkan Yardımcısı Halil Binbaşıoğlu 1983 yılında DSİ Misafirhanesi'nde düzenlenen bir gecenin görüntülerini özel arşivi için video-kasete kaydetmiştir. Konuklar arasında Bakır Yurtsever'in yanı sıra, Urfa'nın yetiştirdiği ünlü Ses Sanatkarları'ndan olan Seyfettin Sucu, Naci Gençkol, M. Hâfız Akagün, Ud Sanatçısı Doğan Güllüoğlu, Bağlama Sanatçısı Mithat Toprak, ve Kanun Sanatçısı Yaşar Özden de bulunmaktadır. Bakır Usta o gece saatlerce mikrofon kullanmaksızın hoyrat ve gazel okur. Buna rağmen sesinde yorgunluk ve kısılma belirtisi görülmeyen Bakır Yurtsever, kendisinde bulunan sanat mucizesini bu olayla bir kez daha kanıtlamıştır.

Bakır Yurtsever ustaları dinleyerek onların deneyimlerinden yararlanmış ve elde ettiği müzik birikimiyle kendisinden sonra yetişen sanatkarlara da rehber olmuştur.

⁸⁰ Eski Şanlıurfa Belediye Başkan Yardımcısı ve arşivci Halil Binbaşıoğlu ile evinde yapılan görüşme [Şanlıurfa/03.02.2001].

Bakır Yurtsever plaklarının tüm yurttta sevilerek dinlenmesi ile, ünlü sanatkârların da dikkatini çekmiştir. Büyük usta birgün, dönemin en meşhur sanatçılarından olan Zeki Müren ile tanışıp sesini dinletir. Bakır Yurtsever'in güçlü ve geniş sesi karşısında hayretler içinde kalan Zeki Müren, Bakır Yurtsever'e:

“Bakır Amca bu ses bende olsa on tane Zeki Müren ederim”, der.

Bakır Yurtsever'in popüler olmasındaki en önemli neden kuşkusuz, sınırları asla kestirilemeyen son derece güçlü ve parlak sesidir. Ses eğitimi almamış olmasına rağmen doğru tekniği doğal olarak bulan sanatkârın sesindeki rezonans son derece güçlüdür. Öyle ki; mikrofon kullanarak yaptığı ses kayıtlarında sesi patlama yaptığından, mikrofona hep uzak oturtulmuştur. Tenor bir ses rengine sahip olan sanatkârın sesinin genişliği, kalın tonlarda da rahatlıkla eser seslendirebilmesine imkân vermiştir.

Müezzinlikten kalma bir söyleyiş üslûbunun etkisiyle olsa gerek; usta sanatçı kimi zaman eserleri sesindeki rezonansı burnuna alarak yorumlamıştır. Bu üslûbu da, yerinde ve dozunda kullanarak, sesine kendine has bir tavır özelliği kazandırmıştır.

Bakır Yurtsever sesinin gücü ve genişliğinin yanı sıra, müthiş bir sanat yaratıcılığına sahiptir. Usta sanatçının ses kayıtları dinlendiğinde, okuduğu eserlerdeki tekrar bölümlerini, her defasında başka müzik motifleriyle süslediği görülmüştür. Ritm saz dışında enstrüman çalmayı bilmeyen bir ses sanatkârının, eserleri bu denli ustalıkla yorumlayışı ve kullandığı makâmlara olan hâkimiyeti hayranlık uyandıran bir durumdur. Sanatçı, seslendirdiği hoyratların karar sesine doğru gelip hoyratı bitirirken, (bu, yöre makâm ve icrâ geleneğinde hoyrat yatırma olarak tabir edilir) kalıplaşmış melodileri değil; bilgi ve duygu birikimiyle ortaya çıkardığı değişik ezgi motiflerini kullanır. Böylece, hoyratların her birine ayrı bir kimlik kazandırmış olan usta sanatçı bu değişik yorumuyla adını Şanlıurfa müzik tarihine yazdırmayı başarmıştır.

Bakır Yurtsever, yıllarca şan eğitimi alındıktan sonra öğrenilebilen ses kullanım tekniğini bulduğu gibi; nefes tekniğini de yeteneğiyle bulmuştur. Sanatkârın ses kayıtları incelendiğinde, eserlerini, ancak diyaframdan alınırsa o denli uzun tutulabilecek şekilde nefes alarak okuduğu görülmektedir.

Sesinin mükemmelliğine, yorumuna kattığı ince hançere nağmeleri ve küçük yaşlardan itibaren aldığı makâm ve usul bilgilerini ekleyerek muazzam eserler meydana getirmiş olan usta sanatçı, sesine çoğu zaman ritm tutarak eşlik etmiştir. İçkisiz müzik sohbetlerinde def çalıp türkü ve ilâhiler söyleyen Bakır Yurtsever'in ritm saz çalma yeteneğinin yanı sıra, onu böyle sevdiren bir başka özelliği de, akıllara durgunluk verecek kadar zengin olan, gazel, şarkı, türkü ve hoyrat repertuarıdır⁸¹. Sanatçı bu engin repertuarı; çalışkanlığına, ustalara olan ilgi ve saygısına, müthiş derecede kuvvetli ezberleme yeteneğine borçludur.

Urfa'da birçok değerli mahallî sanatkâr yetişmesine rağmen, sadece birkaç isim yurt çapında ün kazanmıştır. Bakır Yurtsever de, bu insanlardan biridir. Usta sanatçının diğer sanatkârlar arasında öne çıkmasının altında birçok neden yatmaktadır. Öncelikle, bu büyük sanatçı müziğe çok küçük yaşlarda ustalardan makâm ve usul dersleri alarak başlamıştır.

Kurduğu sağlam aile yuvasında dâimâ kötü alışkanlıklardan ve düzensiz yaşamaktan uzak durmuş olan sanatçı, disiplinli ve sistemli bir çalışmayla sanatını ayakta tutmayı bilmiştir.

Sanatçı, kendi kültüründen olan insanların yanı sıra, farklı etnik kökenli insanlarla da iletişim kurma özelliği sayesinde, Kürtçe, Arapça ve Farsça konuşmayı ve bu dillerde şarkı ve gazel okumayı öğrenmiştir.

Bakır Yurtsever'in, tarak ve sigara kâğıdıyla çok güzel ezgiler çaldığı bilinir. Kendisini tanıyanlar, sanatçının sohbet esnasında:

“Keman mı çalayım zurna mı?”, diyerek her an yanında bulunan enstrümanını çıkarıp çaldığını söylemektedirler.

Bütün makâmlara son derece vakıf olmakla birlikte, özellikle Rast, Hicaz, Sabâ, Nevrûz, Kürdî gibi makâmlarda eserler okumayı seven ve saatlerce yüksek perdelerden okumasına rağmen yorgunluk nedir bilmeyen bu değerli sanatkâr, Türk

⁸¹ Urfa'lı Cümbüş Sanatçısı Hasan Uludağ ile evinde yapılan görüşme [Şanlıurfa/07.02.2001].

Halk Müziği'ne kattığı değerlerle sonsuza dek aramızda yaşayacak olan ender şahsiyetlerdendir⁸².

4.2.2. Türk Halk Müziğine Katkıları

Bakır Yurtsever, çalışkan ve üretken yapısı ile Türk Halk Müziğinde Urfa'nın temsilcisi olmuştur. Urfa ağız ve tavır özelliklerini çok iyi kullanabilen Bakır Yurtsever, ustalarından öğrendiği ve kendi yaşamı boyunca edindiği tüm bilgileri gelecek nesillere aktarma savaşı vermiştir.

Usta sanatçı, birçok ünlü sanatçıyı etkilemiştir. Bunlar arasında dönemin en sanatçıları olan İbrahim Tatlıses, İzzet Altınmeşe, Selahattin Alpay, Seyfettin Sucu, Mahmut Tuncer gibi isimler de vardır. Urfa da yetişen birçok mahallî sanatkar da, Bakır Yurtsever'den feyz almıştır. Abdullah Balak, Abdullah Uyanık, İsmail Badıllı, Kadir Sema bu sanatkarlardan ilk akla gelenlerdir.

Nurettin Dadaloğlu, Ramazan Şenses, Saniye Can, İzzet Altınmeşe, Selahattin Alpay, Urfa'ya geldiklerinde Bakır Yurtsever'in evine mutlaka uğramışlar, kendisinden aldıkları eserleri plak ve kasetlere okumuşlardır.

Birgün bu ziyaretlerden birini gerçekleştiren İzzet Altınmeşe, ziyaretini tamamladıktan sonra evden çıkmaya hazırlanır. Tam o sırada, Bakır Yurtsever bir hoyrat okur ve sanatçının evden çıkmasına mani olur. İzzet Altınmeşe'nin kapıya her yönelişinde peşinden bir hoyrat daha gelir. “Allahaismarladık” dedikten sonra bir tane daha. Ve o gün ünlü sanatçı, Bakır Yurtsever'in evinden bir türlü çıkamaz⁸³.

Bakır Yurtsever ile ilgili anlatılan bir başka hatıra da kendisinden etkilenen sanatçılar arasında yer alan İbrahim Tatlıses ile yaşanmıştır:

Birgün İbrahim Tatlıses'in Urfa'da cenazesi vardır⁸⁴. Bakır Yurtsever'de oradadır. İbrahim Tatlıses'e sitemli bir şekilde:

⁸² Abuzer Akbıyık'ın bürosunda Yusuf Bilgin ile yapılan görüşme [Şanlıurfa/02.02.2001].

⁸³ Abuzer Akbıyık ile, *adı geçen görüşme*.

⁸⁴ M. Ramazan Yurtsever ile, *adı geçen görüşme*.

“Başka illerin sanatçıları Urfa’ya geldiklerinde beni ziyaret ediyor, sen gelmiyorsun. Gel seninle Karaköprü Tepesi’ne çıkalım. Hem yürüyelim, hem hoyrat söyleyelim. Bakalım kim pes edecek”, deyince İbrahim Tatlıses, “Ben seninle aşık atamam” der.

Bu olay, Bakır Yurtsever’in mütevazı yapısının yanı sıra bilgi ve tecrübesine olan güvenini gözler önüne sermesi bakımından önemlidir. Ayrıca sanatsal birikimin usta-çırak ilişkisiyle elde edilebileceğinin bilincinde olan Bakır Yurtsever, her fırsatta genç musikîşinâslara bilgilerini aktarmaya çalışmıştır.

Bakır Yurtsever’in sesi güzel olan en büyük oğlu Halil Yurtsever de babasının birikiminden yararlanmıştır. Halil Yurtsever, 1970 yılında Yakışan Plak’a bir plak yapmış, “*Fırat Köprüsünden*” ve “*Öt Bülbul Yâr Dağıdır*” adlı parçaları okumuştur. Halil Yurtsever, babasından önce İstanbul’da vefat etmiştir.

Bakır Yurtsever, hoyratların sözlerini tane tane, açık ve anlaşılır şekilde söylemiştir. Sanat gösterisi yapma uğruna hoyratların yapısını bozma gafletine düşmemiş, yöresel özellikleri değiştirmek isteyenlerle ömrü boyunca mücadele vermiş olan Bakır Yurtsever, Urfa’nın Türk Halk Müziği yaşantısındaki sesi, nefesi olmuştur. Ve büyük usta, cismen aramızdan ayrılmış olsa da, yarattığı ve topluma kazandırdığı eserlerle sonsuza dek yaşayacaktır.

4.2.3.Müezzinlik ve Mevlithânlık Yönü

Şanlıurfalı mahallî sanatkâr Bakır Yurtsever aydın bir dünya görüşüne sahip olmasının yanında, dinî inançlarının gereklerini de yerine getirebilen bir insandı. Hac ziyaretini yapmış ve “Hacı” ünvanı almış olan, sesinin güzelliği ve eşsiz yorumuyla ömür boyu insanların yüreklerine ışık saçıyan usta sanatçı, gençlik yıllarında sekiz yıl mevlitlerde hocası Hacı Nuri Hâfız (Hâfız Nuri Başaran)’ın zâkirliğini üstlenmiş, daha sonra otuz yıl mevlithânlık yapmıştır. Dinler hakkında geniş bilgiye sahip olan usta sanatçı, aynı zamanda Kur’an-ı Kerim okuyup Türkçe açıklamasını yapabiliyordu. Müftülükten ezan okuma izni vardı. Ramazanlar aylarında, her hafta cuma günü bir camiye gidip ezan okurdu⁸⁵.

⁸⁵ Mahmut Gözoğlu ile, *adı geçen görüşme*.

Bakır Yurtsever, eserlerinde doğa ve insan sevgisi gibi temaların yanı sıra dinî temalar da işlemiştir. İnsan sevgisinden yola çıkarak Hak sevgisine ulaşmayı amaçlayan tasavvuf felsefesini özümsemiş olduğu, meydana getirdiği eserlerde açıkça görülmektedir.

Anlatılanlara göre Bakır Yurtsever, yanlış okunan bir ezan duyduğunda dayanamaz, hemen müdahale edermiş. Mevrit ve Kur'an-ı Kerim okumadaki başarısıyla ünlü Yurtsever, mevrit okumak üzere çevre illere de gitmiştir. Elazığ, Diyarbakır, Gaziantep, sıkça gittiği iller arasındadır.

Bakır Yurtsever'in yakın arkadaşı Urfalı gazelhân ve mevlithân Yusuf Bilgin, bir ara Elazığ'a yerleşmiştir. Elazığ'a arkadaşını ziyarete giden Bakır Yurtsever, Yusuf Bilgin'le birlikte mevrit okumak üzere Elazığ'a bağlı ilçelere gitmiştir. Arada bir, İstanbul'daki çocuklarının yanına giden sanatçı, mevlithânlığı nedeniyle orada da uzun süre kalamaz, hemen Urfa'ya çağırılmış. Mevlid-i Şerif'in Bakır Yurtsever'in sesinden kaydı, yöredeki hatıra kasetlerinde ve İstanbul'da doldurduğu plaklarda mevcuttur.

Yeteneklerini maddi beklentileri için kullanmamış olan Bekçi Bakır lâkaplı sanatkar, mevrit okumaya gittiği yerlerden ücret almamıştır. Fakat kimi zaman mevrit okutan kimseler teşekkür maksadıyla hediyeler vermek istemişlerdir. Bakır Hoca bu kimseleri kırmamak için, verdikleri hediyelerden maddi değeri düşük olanları kabul etmiştir⁸⁶.

Dinî kuralları ihlâl etmeden yaşamaya özen göstermiş olan sanatçının bu davranışı çıkarlarına zarar da verse, o prensiplerinden hiçbir zaman ödün vermemiştir.

⁸⁶ Hikmet Dikmen ile, *adı geçen görüşme*.

4.2.4 Bakur Yurtsever'in Plağa Okuduğu Ve/Veya Kendisinden Alınan Eserler Listesi

Eserin İlk Mısraı	Firma Adı	Plak No	Nota No	Açıklamalar
Ağlatım Gülenim Yok			[Nota No:11]	Serbest Ritimli
Ben de Yetim			[Nota No:12]	Serbest Ritimli
Buradan Bir Ath Geçti	İsmail Şençalar		[Nota No:13]	Serbest Ritimli
Çiğneyim Harmanım Yok			[Nota No:14]	Serbest Ritimli
Güne Dağıtım(Garibem Bu Varanda)	İsmail Şençalar		[Nota No:15]	Serbest Ritimli
İsrâhan'dır Aslı Bizim Elimiz			[Nota No:16]	Serbest Ritimli
Keman Ağlar			[Nota No:17]	Serbest Ritimli
Kime Gidim			[Nota No:18]	Serbest Ritimli
Mezarımı Derin Edin	İsmail Şençalar		[Nota No:19]	Serbest Ritimli
Mezarımı Yol Üstüne Kazarlar	İsmail Şençalar		[Nota No:20]	Serbest Ritimli
Nar Güliyorum			[Nota No:21]	Serbest Ritimli
Seher Oldu Uyan Yâr			[Nota No:22]	Serbest Ritimli
Su Çimende (Ah Demeden)	Urfa'nın Sesi		[Nota No:23]	Serbest Ritimli
Yaradan Var			[Nota No:24]	Serbest Ritimli
Yerde Yanım			[Nota No:25]	Serbest Ritimli
Adanalı Esmer Olur Yan Bakar			[Nota No:26]	Usullü
Bu Dağlar Olmasaydı			[Nota No:27]	Usullü
Bu Yoldan Hanım Geçer	TRT THM Rep No:2420		[Nota No:28]	Usullü
Dağlar Baş Kışladı			[Nota No:29]	Usullü
Dön Beni Dön Beri De Yüzün Göreyim	TRT THM Rep No:473		[Nota No:30]	Usullü
El Zanneder Ben Deliyem	TRT THM Rep No:678		[Nota No:31]	Usullü
Garip Bir Kuştı Gönüm	TRT THM Rep No:2292		[Nota No:32]	Usullü
Ordumuz Gitti Muş'a Dayandı	Odeon		[Nota No:33]	Usullü
Tamburam Rebab Oldu	Odeon	270228	[Nota No:34]	Usullü
Urfa'yam Dağhyam	TRT THM Rep No:707		[Nota No:35]	Usullü
Urfa'nın Dağları Kandır Geçilmez(Emin'e'n)			[Nota No:36]	Usullü

**4.2.5.Bakır Yurtsever'in Plaklara Okuduğu Ve/Veya Kendisinden Derlenen
Eserlerin Bilgi Fişleri**

NOTA NO : 11

Eserin İlk Mısraı : Ağlarım Gülenim Yok

Mahallî Adı : -

Yöresi : Şanlıurfa

Kimden Alındığı : Bakır Yurtsever

Derleyen : -

Derleme Tarihi : ?

Notaya Alan : Ahmet Turan Şan – Münevver Özdemir

Notaya Alma Tarihi : ?

Açıklama : Rıfat Kaya'nın plak koleksiyonundan temin edilen ve bir kasete aktarılan kayıttan notaya alınmıştır.

Güfte :

(Kardaş) Ağlarım gülenim yok
Gözyaşımı silenim yok
Başımı alıp diyar diyar gezerim (vah)
Arkam sıra getme diyenim yok
Yeri kibar yeri yeri
Yaralıyam nasıl edim⁸⁷ ben
Ben garibem nere gidim⁸⁸ (oy oy oy)

(Oğul) Kaşların hilalıdır

(Kardaş) Gözlerin belâlıdır (vah)

Yar sevdim muraz almadım

(Valla) Benim yüregim yaralıdır (vah)

Yeri kibar yeri yeri

Yaralıyam nasıl edim ben

Ben garibem nere gidim (oy oy oy)

⁸⁷ edim [=edeyim]

⁹² gidim [=gideyim]

NOTA NO : 12

Eserin İlk Mısraı : Ben de Yetim

Mahallî Adı : -

Yöresi : Şanlıurfa

Kimden Alındığı : Bakır Yurtsever

Derleyen : -

Derleme Tarihi : ?

Notaya Alan : Ahmet Turan Şan – Münevver Özdemir

Notaya Alma Tarihi : 10.02.2001

Açıklama : Rıfat Kaya'nın plak koleksiyonundan temin edilen ve bir kasete aktarılan kayıttan notaya alınmıştır.

Güfte :

(Oğul) Ben de yetim
(Kardaş) Sen öksüz ben de yetim (yâr yâr)
Binmişsin aşk atına
(Kardaş) Yavaş get ben de yetim (yâr yâr)
(Oğul) Yanan ağlar
(Kardaş) Kana boyanan ağlar (yâr yâr)
İki baş bir yastıkta (yâr)
Evvel uyanan ağlar (yâr yâr)

Güzel eliden⁸⁹ vefasız

Yâriden⁹⁰ (yâr yâr yâr)

NOTA NO : 13

Eserin İlk Mısraı : Buradan Bir Atlı Geçti

Mahallî Adı : -

Yöresi : Şanlıurfa

Kimden Alındığı : Bakır Yurtsever

Derleyen : -

Derleme Tarihi : ?

⁸⁹ yâriden [=yârinden]

⁹⁰ eliden [=elinden]

Notaya Alan : Ahmet Turan Şan

Notaya Alma Tarihi : ?

Açıklama : Rıfat Kaya'nın plak koleksiyonundan temin edilen ve bir kasete aktarılan kayıttan notaya alınmıştır.

Güfte :

Buradan bir atlı geçti
(Kardaş) Yarama bastı geçti (yâr)
Tabip yaramı elleme
Yaramın vahtı geçti (yâr yâr yâr)
Kurbanam her gelene
(Kardaş) Zülfünden ter gelene
Mezerimi yüce yapın
Nazlı yavrularım gele gölgelene (yâr yâr yâr)

NOTA NO : 14

Eserin İlk Mısraı : Çiftçiyem Harmanım Yok

Mahallî Adı : -

Yöresi : Şanlıurfa

Kimden Alındığı : Bakır Yurtsever

Derleyen : -

Derleme Tarihi : ?

Notaya Alan : Ahmet Turan Şan

Notaya Alma Tarihi : 09.04.2001

Açıklama : Mehmet Ramazan Yurtsever'in plak koleksiyonundan temin edilen ve bir kasete aktarılan kayıttan notaya alınmıştır.

Güfte :

(Of) Çiftçiyem harmanım yok
(Kardaş) Dertliyem dermanım yok
İstedim yâra gidim⁹¹ (yâr yâr yâr)
Elimde fermanım yok

⁹¹ gidim [=gideyim]

⁹⁶ nere|=nereye]

Güzelin elinden nasıl edim ben

Yeri kibar yeri yeri yeri

Yaralıyam nere⁹² gidim (oy oy oy)

(Oğul) Hastayım ağrır başım

(Kardaş) Yastıktan akar yaşım (vah)

Arkadaşlar tabudumu kaldırmayın

Altında yok benim nazlı kardaşım (vah)

Yeri kibar yeri yeri

Yeter ağlattın beni

Yeri kibar nasıl edim ben (oy)

NOTA NO : 15

Eserin İlk Mısraı : Güne Düştüm

Mahallî Adı : -

Yöresi : Şanlıurfa

Kimden Alındığı : Bakır Yurtsever

Derleyen : -

Derleme Tarihi : ?

Notaya Alan : Ahmet Turan Şan – Münevver Özdemir

Notaya Alma Tarihi : ?

Açıklama : Rıfat Kaya'nın plak koleksiyonundan temin edilen ve bir kasete aktarılan kayıttan notaya alınmıştır.

Güfte :

(Valla kardaş) Güne düştüm

Gölgeden güne düştüm (oy oy oy oy oy)

Felek mirazın⁹³ olsun

Dediğin güne düştüm (aman aman) (oy oy oy oy)

⁹³ mirazın [=muradın]

(Oğul) Neneyle neneyle
Cenezem geliyor gel şivan eyle (oy)
Alnıma yazılmış kaderim böyle

(Valla kardaş) Garibem bu vatanda
Garip bülbüller ötende (aman aman oy oy)
(Valla) Gariplik yaman olur
Baş yastığa yetende (aman oy oy oy oy oy)

(Oğul) Neneyle neneyle
Cenezem geliyor gel şivan eyle (oy)
Alnıma yazılmış kaderim böyle

NOTA NO : 16

Eserin İlk Mısraı : Isfahan'dır Aslı Bizim Elimiz (Kerem'den)

Mahallî Adı : -

Yöresi : Şanlıurfa

Kimden Alındığı : Bakır Yurtsever

Derleyen : -

Derleme Tarihi : ?

Notaya Alan : Ahmet Turan Şan – Münevver Özdemir

Notaya Alma Tarihi : 08.04.2001

Açıklama : Rıfat Kaya'nın plak koleksiyonundan temin edilen ve bir kasete aktarılan kayıttan notaya alınmıştır.

Güfte :

Isfahan'dır aslı bizim elimiz
Ördek uçtu viran kaldı bizim gölümüz
Ya ben gidersem kardaş nice olur sizin halınız
Sen gülinen oyna
Ben halıma yanar ağlar gezerim (vah)
Ben bu dağda dolaşırım kar diye
Yâr zülfüne asılırım dal diye (aman aman vah)
Bu yerlerde bir sevgilim var diye
Sen gülinen oyna

Ben halıma yanar ağlar
Ceylan gibi gurbet gezerim (vah)
Neydelim nenni nenni nenni bir tanem nenni

NOTA NO : 17

Eserin İlk Mısraı : Keman Ağlar

Mahallî Adı : -

Yöresi : Şanlıurfa

Kimden Alındığı : Bakır Yurtsever

Derleyen : -

Derleme Tarihi : ?

Notaya Alan : Ahmet Turan Şan – Münevver Özdemir

Notaya Alma Tarihi : 08.04.2001

Açıklama : Mehmet Ramazan Yurtsever'in plak koleksiyonundan temin edilen ve bir kasete aktarılan kayıttan notaya alınmıştır.

Güfte :

(Ah) Keman ağlar
(Kardaş) Yay çeker keman ağlar
(Kardaş) Vatanından ayrılan
Gözleri (kardaş) yaman ağlar (yâr)

Güzel eliden⁹⁴ (vah vah yar yar yar)

(Ah) Han ağlar
Meyhan ağlar han ağlar
(Kardaş) At oynar kılıç parlar (vah)
(Kardaş) Yiğitsen meydana var

Hayın eliden (vah vah yar yar yar)

⁹⁴ eliden [=clinden]

NOTA NO : 18

Eserin İlk Mısraı : Kime Gidim

Mahallî Adı : -

Yöresi : Şanlıurfa

Kimden Alındığı : Bakır Yurtsever

Derleyen : -

Derleme Tarihi : ?

Notaya Alan : Ahmet Turan Şan

Notaya Alma Tarihi : 01.04.2001

Açıklama : Mehmet Ramazan Yurtsever'in plak koleksiyonundan temin edilen ve bir kasete aktarılan kayıttan notaya alınmıştır.

Güfte :

(Oğul) Kime gidim

(Kardaş) Kimim var kime gidim (yâr yâr)

(Zalım) Bu derdi senden aldım (vah)

(Kardaş) Dermana kime gidim (yâr yâr)

Güzel eliden bermal eliden (yâr yâr)

NOTA NO : 19

Eserin İlk Mısraı : Mezarımı Derin Edin

Mahallî Adı : -

Yöresi : Şanlıurfa

Kimden Alındığı : Bakır Yurtsever

Derleyen : -

Derleme Tarihi : ?

Notaya Alan : Ahmet Turan Şan – Münevver Özdemir

Notaya Alma Tarihi : 03.05.2001

Açıklama : Mehmet Ramazan Yurtsever'in plak koleksiyonundan temin edilen ve bir kasete aktarılan kayıttan notaya alınmıştır.

Güfte :

Mezarımı (kardaş) derin edin (yâr)

Su serpin serin edin (yâr yâr)

(Valla kardaş) Ben bu dünyadan murad almadım (yâr)

(Valla) Ahiretimi gülüm mağmur edin yar

Yeri kibar yeri böğün yar

NOTA NO : 20

Eserin İlk Mısraı : Mezarımı Yol Üstüne Kazsınlar

Mahallî Adı : -

Yöresi : Şanlıurfa

Kimden Alındığı : Bakır Yurtsever

Derleyen : -

Derleme Tarihi : ?

Notaya Alan : Ahmet Turan Şan – Münevver Özdemir

Notaya Alma Tarihi : 07.01.2001

Açıklama : Rıfat Kaya'nın plak koleksiyonundan temin edilen ve bir kasete aktarılan kayıttan notaya alınmıştır.

Güfte :

(Valla kardaş) Mezarımı yol üstüne kazsınlar

Telkinimi başucuma yazsınlar (oy oy oy oy oy)

(Valla) Gelen giden yolçılar⁹⁵

Burda bir garip ölmüş desinler (oy oy oyy oy oy)

(Valla) Çetindir ölüm ölüm

Getirin nazlı yavrumu görüm⁹⁶ (oy)

İstersiz⁹⁷ orda kalım⁹⁸

Ben garibem nasıl edim (oy oy)

(Valla kardaş) Mezarımı derin edin

Su serpin serin edin (oy oy oy oy oy)

(Valla) Ben bu dünyadan mırız almadım

Ahiretimi mağmur edin (oy oy oy oy oy)

⁹⁵ yolçılar [=yolcular]

⁹⁶ görüm [=göreyim]

⁹⁷ istersiz [=isterseniz]

⁹⁸ kalım [=kalayım]

(Valla) Çetindir ölüm (ölüm)
Getirin nazlı yavrumu görüm
İstersiz orda kalım
Ben garibem nasıl edim (oy oy)

NOTA NO : 21

Eserin İlk Mısraı : Nar Gülüyem

Mahallî Adı : -

Yöresi : Şanlıurfa

Kimden Alındığı : Bakır Yurtsever

Derleyen : -

Derleme Tarihi : ?

Notaya Alan : Ahmet Turan Şan – Münevver Özdemir

Notaya Alma Tarihi : 07.01.2001

Açıklama : Mehmet Ramazan Yurtsever plak koleksiyonundan temin edilen ve bir kasete aktarılan kayıttan notaya alınmıştır.

Güfte :

(Oğul) Nar gülüyem
(Kardaş) Açılmış nar gülüyem (vah)
Bir yandan kapı komşı (yâr yâr)
(Kardaş) Bir yandan sevgiliyem(vah)

Yeri kibar yeri böğün (vah)
Beyaz bilek mavi böğün (vah)
Ne dün geldin ne böğün (vah)

(Oğul) Kalemi kaşta koydun (vah)
(Kardaş) Gözümü yaşta koydun (hayran yâr)
Sen gettin bir yana
(Kardaş) Beni ataşta koydun (oy oy)

Yeri kibar yeri yeri yeri
Yaralıyam nasıl edim
Ben garibem nere gidim (oy oy oy)

(Oğul) Yarı yolda
(Kardaş) Kim gördü yârı yolda

Eller getti menzil aldı
(Kardaş) Ben kaldım yarı yolda (vah)
Yeri güzel yeri yeri yeri
Yaralıyam nere gidim
Ben garibem nasıl edim (oy oy)

NOTA NO : 22

Eserin İlk Mısraı : Seher Oldu Uyan Yar

Mahallî Adı : -

Yöresi : Şanlıurfa

Kimden Alındığı : Bakır Yurtsever

Derleyen : -

Derleme Tarihi : ?

Notaya Alan : Ahmet Turan Şan

Notaya Alma Tarihi : 10.02.2001

Açıklama : Mehmet Ramazan Yurtsever plak koleksiyonundan temin edilen ve bir kasete aktarılan kayıttan notaya alınmıştır.

Güfte:

(Oğul) Seher oldu uyan yâr
Bağrıma kan koyan yâr (yâr yâr yâr)
Beni de bezar ettin zalım yâr
El sözüne uyan (yâr yâr)

Naçar eliden (yâr yâr yâr)

(Oğul) Seher oldu vaht oldu
Sinem yâre taht oldu
Ötün bülbüller ötün (zalım yâr)
Yar gelecek vaht oldu
Naçar eliden (yâr yâr yâr yâr)

NOTA NO : 23

Eserin İlk Mısraı : Su Çimende (Ah Demeden)

Mahallî Adı : -

Yöresi : Şanlıurfa
Kimden Alındığı : Bakır Yurtsever
Derleyen : -
Derleme Tarihi : ?
Notaya Alan : Ahmet Turan Şan – Münevver Özdemir
Notaya Alma Tarihi : 11.03.2001
Açıklama : Mehmet Ramazan Yurtsever plak koleksiyonundan temin edilen ve bir kasete aktarılan kayıttan notaya alınmıştır.

Güfte :
(Oğul) Su çimenden
(Kardaş) Suçular su çimenden
Mevlam beni affetse
Kim ne bilir suçu menden
Güzel eliden (yâr yâr yâr)
Ah demeden
(Kardaş) Çürüdüm ah demeden (yâr yâr)
Cigerim göz göz oldu (yâr yâr)
Kan dökerem ah demeden
Güzel eliden yetim eliden (vah vah)

NOTA NO : 24
Eserin İlk Mısraı : Yaradan Var
Mahallî Adı : -
Yöresi : Şanlıurfa
Kimden Alındığı : Bakır Yurtsever
Derleyen : -
Derleme Tarihi : ?
Notaya Alan : Ahmet Turan Şan
Notaya Alma Tarihi : 11.03.2001
Açıklama : Mehmet Ramazan Yurtsever plak koleksiyonundan temin edilen ve bir kasete aktarılan kayıttan notaya alınmıştır.

Güfte :
(Oğul) Yaradan var
(Kardaş) Yeri göğü yaradan var (yâr)
Doktor beni elleme
Yüreğimde her yaradan var (yâr yâr)
Naçar eliden yetim eliden
Mahkûm eliden vah (yâr yâr yâr)

NOTA NO : 25

Eserin İlk Mısraı : Yerde Yanım

Mahallî Adı : -

Yöresi : Şanlıurfa

Kimden Alındığı : Bakır Yurtsever

Derleyen : -

Derleme Tarihi : ?

Notaya Alan : Ahmet Turan Şan – Münevver Özdemir

Notaya Alma Tarihi : 12.04.2001

Açıklama : Mehmet Ramazan Yurtsever plak koleksiyonundan temin edilen ve bir kasete aktarılan kayıttan notaya alınmıştır.

Güfte :
(Oğul) Yerde yanım
(Kardaş) Çürüdü yerde yanım (vay)
Dostlar yandı kül oldu (yâr yâr)
Görmeden ben de yanım (yâr yâr yâr)
Ah demeden
(Kardaş) Çürüdüm ah demeden (vah)
Ciğerim göz göz oldu (yâr yâr)
Kan dökülür ah demeden (yâr yâr yâr)
Koyunlar kuzluyanda
(Kardaş) Yaralar sızlıyanda (vah)
Ben seni nerde bulum (vah)
Her gönlüm arzuluyanda (yâr yâr yâr)

NOTA NO : 26

Eserin İlk Mısraı : Adanalı Esmer Olur Yan Bakar⁹⁹

Mahallî Adı : -

Yöresi : Şanlıurfa

Kimden Alındığı : Bakır Yurtsever

Derleyen : -

Derleme Tarihi : ?

Notaya Alan : Ahmet Turan Şan

Notaya Alma Tarihi : 12.10.2000

Açıklama : Rıfat Kaya'nın plak koleksiyonundan temin edilen ve bir kasete aktarılan kayıttan notaya alınmıştır.

Güfte :

Adanalı esmer olur yan bakar

Mersinliler çapkın olur can yakar

Bağlantı Yaktın beni yıktın beni
Sevdim seni üzdün öldürdün beni

Adanalı gel benimle gezmeye

Altın ister ak gerdana dizmeye

Yaktın beni yıktın beni
Sevdim seni üzdün öldürdün beni

Adanalı gel çıkalım dağlara

Seyredelim gül açılmış bağlara

Yaktın beni yıktın beni
Sevdim seni üzdün öldürdün beni

⁹⁹ Bu eserin, "Kel Hamza" lâkablı Urfalı Hamza Şenses tarafından, Bakır Yurtsever'den önce, 78 devirlik bir plağa okunduğu bilinmektedir.

NOTA NO : 27

Eserin İlk Mısraı : Bu Dağlar Olmasaydı

Mahallî Adı : -

Derleyen : -

Yöresi : Şanlıurfa

Kimden Alındığı : Bakır Yurtsever

Derleme Tarihi : ?

Notaya Alan : Ahmet Turan Şan

Notaya Alma Tarihi : 09.05.2001

Açıklama : Mehmet Ramazan Yurtsever'in Rıfat Kaya'nın plak koleksiyonundan temin edilen ve bir kasete aktarılan kayıttan notaya alınmıştır.

Güfte :

Bu dağlar olmasaydı (heyran)

Sararıp solmasaydı

Ölüm Allahın emri (kurban)

Ayrılık olmasaydı

Gel hele gel, gül hele gel

Gel gülüm gel, gel bana gel

Dama çıkmış el eder (heyran)

Kaşları gel gel eder

Şu benim mahzun gönlüm (kurban)

Beni derbeder eder

Gel hele gel, gül hele gel

Bir tanem gel, gel güzel gel

Dama çıkmış bir adam (kurban)

Elinde tatlı badem

Yârime kurban olsun (heyran)

Her mahleden¹⁰⁰ bir adam

Gel hele gel, gül hele gel

Bir tanem gel, gel güzel gel

NOTA NO : 28

Eserin İlk Mısraı : Bu Yoldan Hanım Geçer

Mahallî Adı : -

Derleyen : Muzaffer Sarısözen

Yöresi : Şanlıurfa

Kimden Alındığı : Bakır Yurtsever

Derleme Tarihi : ?

Notaya Alan : Muzaffer Sarısözen

Notaya Alma Tarihi : ?

Açıklama : Söz konusu eser TRT THM Repertuvarında 2420 sıra numarası ile kayıtlıdır.

Güfte :

Bu yoldan hanım geçer

Gördükçe canım geçer

Bir yerden yaralıyam

Yüz yerden kanım geçer

Bağlantı Çok güzelsin (divay vay)

Çok şirinsin (divay vay)

Dağlarda meşelerde

Gül suyu şişelerde

Evli evine gitti

Biz kaldık köşelerde

Bağlantı Çok güzelsin (divay vay)

¹⁰⁰ mahleden [=mahalleden]

Çok şirinsin (divay vay)

Bu dağlar eze dağlar

Yar gele geze dağlar

Suları şarab olmuş

Çiçeği meze dağlar

Bağlantı Çok güzelsin (divay vay)

Çok şirinsin (divay vay)

NOTA NO : 29

Eserin İlk Mısraı : Dağlar Başı Kışladı

Mahallî Adı : -

Derleyen : -

Yöresi : Şanlıurfa

Kimden Alındığı : Bakır Yurtsever

Derleme Tarihi : ?

Notaya Alan : Necati Aydın

Notaya Alma Tarihi :

Açıklama : Eserin notası, Necati Aydın'ya ait "Öyküleriyle Şanlıurfa Türküleri" adlı kitabın 113. sayfasında mevcuttur.

Güfte :

Dağlar başı kışladı (gülüm)

Kar yağmaya başladı (gülüm)

Dediler yarin geli (gülüm)

Ağlamaya başladı (gülüm)

Armut dalda dal yerde (gülüm)

Bülbül öter her yerde (gülüm)

Gariplik çok çetindir (gülüm)

Her birimiz bir yerde (gülüm)

NOTA NO : 30

Eserin İlk Mısraı : Dön Beri Dön Beri de Yüzün Göreyim

Mahallî Adı : -

Derleyen : -

Yöresi : Şanlıurfa
Kimden Alındığı : Bakır Yurtsever
Derleme Tarihi : ?
Notaya Alan : Muzaffer Sarısözen
Notaya Alma Tarihi :
Açıklama : Söz konusu eser TRT THM Repertuvarında 473 sıra numarası ile kayıtlıdır.
Güfte :

Dön beri dön beri de yüzün göreyim
Yüzün görenlere kurban olayım

Gel gülüm gel, di gel gel
Gel şirin gel ha gel gel
Bağlantı Di gel di gel adıya kurban
Di gel di gel sanıya heyran
Di gel di gel gaday belay vay

Evlerinin önü de paşa makâmı
Çıkmaz kalem ile yazdım vefamı
Gel gülüm gel, di gel gel
Gel şirin gel ha gel gel
Bağlantı Di gel di gel adıya kurban
Di gel di gel sanıya heyran
Di gel di gel gaday belay vay

Bir amanatım var sana vereyim
Giden yar eğlene belki gelmeye
Gel gülüm gel, di gel gel
Gel şirin gel ha gel gel
Bağlantı Di gel di gel adıya kurban
Di gel di gel sanıya heyran
Di gel di gel gaday belay vay

NOTA NO : 31

Eserin İlk Mısraı : El Zanneder Ben Deliyem [=Deliyim]

Mahallî Adı : -
Yöresi : Şanlıurfa
Kimden Alındığı : Bakır Yurtsever – Mahmut Güzelgöz –Abdurrahman Savaşan
–Aziz Çekirge
Derleyen : Muzaffer Sarısözen
Derleme Tarihi : 22.04.1951
Notaya Alan : Muzaffer Sarısözen
Notaya Alma Tarihi : ?
Açıklama : Söz konusu eser TRT THM Repertuarı içinde 678 sıra numarası ile kayıtlıdır.

Güfte :
El zanneder ben deliyem (aman aman)
Dost bağının bülbülüym
Ben o yârin meftunuyam (aman aman)

Bağlantı Gönül sabreyle sabreyle
Mevlanın muradı böyle
Gül idim sarardım soldum (aman aman)
Yana yana ben kül oldum
Dermansız derde düş oldum (aman aman)

Bağlantı Gönül sabreyle sabreyle
Mevlanın muradı böyle

NOTA NO : 32

Eserin İlk Mısraı : Garip Bir Kuştı Gönüm Yâr

Mahallî Adı : -

Yöresi : Şanlıurfa

Kimden Alındığı : Bakır Yurtsever

Derleyen : Muzaffer Sarısözen

Derleme Tarihi : ?

Notaya Alan : Muzaffer Sarısözen

Notaya Alma Tarihi : ?

Açıklama : Söz konusu eser TRT THM Repertuarı içinde 2292 sıra numarası ile kayıtlıdır.

Güfte

Garip bir kuştı gönlüm yâr
Elimden uçtu gönlüm
Saçının tellerine (loy)
Kapıldı düştü gönlüm

Bağlantı Aman aman aman
Halim yaman vay

Beklerim erken seni (yâr)
Güller açarken seni
Gel gidelim bahçaya (loy)
Sen gül topla ben seni

Bağlantı Aman aman aman
Halim yaman vay

Suya düştü gülümüz yâr
Ötmüyor bülbülümüz
Bir kuru sevda yüzünden
Zâya getti ömrümüz

Bağlantı Aman aman aman
Halim yaman vay

NOTA NO : 33

Eserin İlk Mısraı : Ordumuz Gitti Muş'a Dayandı (Estere Bindim Oldum Süvari)

Mahallî Adı : -

Yöresi : Şanlıurfa

Kimden Alındığı : Bakır Yurtsever

Derleyen : Muzaffer Sarısözen-

Derleme Tarihi : ?

Notaya Alan : Muzaffer Sarısözen

Notaya Alma Tarihi : ?

Açıklama : TRT THM Repertuarı içinde 3013 sıra numarası ile kayıtlı olan bu notanın "Kaynak Kişi" bölümünde türkünün Urfa Yöre Ekibi'nden derlendiği şeklinde bir bilgi vardır. Fakat

Urfa’da yaptığımız saha araştırmasında, eserin asıl kaynak kişinin Bakır Yurtsever olduğunu öğrendik. Bilginin doğrulanabilmesi için Ankara Devlet Konservatuarı Türkü Derleme Fişlerinin tekrar gözden geçirilmesinde yarar vardır. Rıfat Kaya’nın plak koleksiyonundan edindiğimiz ses kaydında bu türkünün ilk mısraı Estere Bindim Oldum Süvari olup, ezgi yönünden de, TRT THM Repertuarı’ndaki örnekten biraz farklıdır. Notalar Bölümü’nde eserin, [Nota No:33] de sözü edilen kayıttan Ahmet Turan Şan tarafından notaya alınmış şekli, ardından TRT THM Repertuarı’ndaki örneği verilmiştir.

Güfte

Ordumuz gitti Muş’a dayandı

Daşı toprağı kana boyandı

Bitlis’i gördüm yüreğim yandı

Bağlantı Ağlama aney belki gelirem
Ölüm olmazsa seni görürem

Hasan Kala’sı bir uca kala

Etrafı aney canlı Kerbelâ

Yüzbaşım gitti gelmedi hâlâ

Bağlantı Ağlama aney belki gelirem
Ölüm olmazsa seni görürem

Estere bindim oldum süvari

Bir anam vardır başı belalı

Bir çavuş düşmüş mavzer yaralı

Bağlantı Ağlama aney belki gelirem
Ölüm olmazsa seni görürem

NOTA NO :34

Eserin İlk Mısraı : Tamburam Rebab Oldı

Mahallî Adı : -

Yöresi : Şanlıurfa

Kimden Alındığı : Bakır Yurtsever

Derleyen : Muzaffer Sarısözen-

Derleme Tarihi : ?

Notaya Alan : Muzaffer Sarısözen

Notaya Alma Tarihi : ?

Açıklama : Söz konusu eser TRT THM Repertuarı içinde 1671 sıra numarası ile kayıtlıdır.

Güfte :

Tamburam rebab oldu

Cigerim kebab oldu

İstedim vermediler

Bir zalım sebep oldu

Bağlantı Aman aman aman aman

Yâr sana kurban

Ördek suya dal da gel

Yârdan haber al da gel

Eger yârim gelmezse

Tut kolundan al da gel

Bağlantı Aman aman aman aman

Yâr sana kurban

NOTA NO : 35

Eserin İlk Mısraı : Urfalıyam Dağlıyam

Mahallî Adı : -

Yöresi : Şanlıurfa

Kimden Alındığı : Yöre Ekibi

Derleyen : Muzaffer Sarısözen-

Derleme Tarihi : ?

Notaya Alan : Muzaffer Sarısözen

Notaya Alma Tarihi : ?

Açıklama : Söz konusu eser TRT THM Repertuarı içinde 707 sıra

numarası ile kayıtlıdır.

Güfte

:

Urfalıyam dağlıyam

Bahçalıyam bağlıyam

Ağam da şimdi gelir

Paşam da şimdi gelir

Güzel de şimdi gelir (vay)

Ben yürekten vuruldum

Ciğerimden dağlıyam

Ağam da şimdi gelir

Paşam da şimdi gelir

Güzel de şimdi gelir (vay)

Urfa'nın bedenleri

Çevirin gidenleri

Ağam da şimdi gelir

Paşam da şimdi gelir

Güzel de şimdi gelir (vay)

Vurun vurun öldürün

Yari terk edenleri

Ağam da şimdi gelir

Paşam da şimdi gelir

Güzel de şimdi gelir (vay)

NOTA NO : 36

Eserin İlk Mısraı : Urfa'nın Dağları Kardır Geçilmez (Emine'm)

Mahallî Adı : -

Yöresi : Şanlıurfa

Kimden Alındığı : Bakır Yurtsever

Derleyen : -

Derleme Tarihi : ?

Notaya Alan : Ahmet Turan Şan – Münevver Özdemir

Notaya Alma Tarihi : ?

Açıklama : Söz konusu eser, TRT THM Repertuarı içinde 2467 sıra numarası ile kayıtlı bulunan Sivas yöresine ait “*Beni Görüp Yüzün Öte Dönderme*” adlı esere melodik yapı ve ritmik yönden oldukça benzemektedir. Güfte ise farklıdır.

Güfte

Urfa'nın dağları kardır geçilmez
Soğuktur suları (yavrum) bir tas içilmez
Anadan geçilir (heyran) yârdan geçilmez

Emine'm Emine'm nazlı Emine'm
Urfa'nın içinde (yavrum) güzel Emine'm

Emine'm oturmuş taşın üstüne
Taramış zülfünü (yavrum) kaşın üstüne
Emine'min selamı başım üstüne

Emine'm Emine'm (yavrum) nazlı Emine'm
Urfa'nın içinde (yavrum) güzel Emine'm

Emine'm oturmuş kahve pişiri[=pişiriyor]
Kınalı parmaklar (yavrum) fincan döşürü[=döşürüyor]
Emine'mi görenler yolu şaşırı[=şaşırtıyor]

Emine'm Emine'm (yavrum) nazlı Emine'm
Urfa'nın içinde (yavrum) güzel Emine'm

4.2.6.Notalar

[Nota No: 11]

AĞLARIM GÜLENİM YOK

SARBEST

1. A --- AŞ LA - RIM GÜ LE --- E NİM YOK HI GAR DAŞ GÖZ YA ŞI MI ŞI
LE --- E NİM YO --- OK HI BA --- A ŞI MI ŞI A --- A LIP Dİ YA R Dİ
YAR GE --- E ZE --- E RİM VA --- AN HI A --- AR KAM ŞI RA --- A
GE - T ME --- E Dİ TE NİM YO - O --- O --- OK YE Rİ Kİ BAR YE Rİ
YE --- E Rİ YE Rİ --- İY YARALI YAM NA ŞI LE --- E DİM BEN
BEN NİN GA Rİ BENİM NE RE Gİ DİM OY OY OY OY 2. Hİ LÂ L KA ŞI LA RIN
Hİ LA Lİ DİR GAR DAŞ GÖZ LE RİN BELA Lİ DİR YA A A AR Hİ YA A AR
SE V DİM GAR DA --- AŞ MU RA --- AZ AL MA DİM VA --- AY
VA LA BE NİM YÜ RE Gİ --- İM YA RA Lİ DİR VA --- AY YE Rİ
Kİ BAR YE Rİ YE EE Rİ YE Rİ --- YE TE A --- AĞ LAT TİN BENİ OY OY OY

1. 2. AŞ

AĞLARIM GÜLENİM YOK
GARDAŞ GÖZ YAŞIMI SİZENİM YOK
BAŞIMI ALIP DİYAR OYAR GEZERİM VAH
ARKAM SIRA GETMEDİYENİM YOK
YERİ KIBAR YERİ YERİ YERİ
YARALI YAM NASIL EDİM BEN
BEN GARİBEM NERE GÜDİM OY
OY OY OY

HİLÂL KAŞLARIN HİLÂLİ DİR
GARDAŞ GÖZLERİN BELALİ DİR YAR
YAR SEVDİM GARDAŞ MUHAZ
ALMADIM VAY
VALA BENİM YÜREĞİM YARALIDIR
YAY
YERİ KIBAR YERİ YERİ YERİ
YARALI YAM NASIL EDİM BEN
BEN GARİBEM NERE GÜDÜM
OY OY OY OY

SERBEST

1. O GÜL BENİM DE YE... E TİM KARDAŞ SENİN BİR
 SİZ BENİM DE YE... E TİM TA... ARI YA A ARI
 Bİ... N MİŞ SİN AŞ KATI NA A AYI KARI DAŞI YA VAŞ
 GÜ... ET BE... EN DE YE TİM TA... ARI YA A ARI
 2. O GÜL YA NA NA... AŞ LARI KARI DAŞ CA NA BO
 YA... NA NAŞ LARI YA... ARI YA... ARI
 Kİ BA... AŞ BİR YAS TIK TA... A AYI YA ARI
 E... E VFL U YA... A NA... A NAŞ LA A A A ARI YARI YAR
 GÜZEL ELİ DEN N VEFASIZ YA... A Rİ DEN N YA...
 A... ARI YAR YAR

ATS

OĞUL BEN DE YETİM
 KARDAŞ BENİ BESİZ BEN DE YETİM YAR YAR
 BİNİMİŞSİN AŞK ATINA
 KARDAŞ YAVUŞ GET BEN DE YETİM YAL YAL
 X: KAPALI HECE

OĞUL YANAN AĞLAK
 KARDAŞ KANA BOYANAN AĞLAK
 İKİ BAŞ BİR YASTIYA YAR
 EVEL YANAN AĞLAK YAL YAR
 GÜZEL ELİDEN VEFASIZ
 YARIDEN YAR YAR YAR

10

BU RA DA N Bİ RA T LI GE Ç TI EY HI GA R DA A A

A A... A AŞ YA RA MA A BA S TI GE Ç TI YA A AR YA

AR... TA... A... A... A... A Bİ İ Pİ YA RA MI EL LE MEE

YA RA MIN YA K TI GE... Ç TI YA A AR YA A A AR

YA A A... A... AR YA A AR YAR HI GA R BA A... NA... M... M

ER GE LE NE... E... E... E HI GA R DA A A A

A A AŞ ZÜ L FÜN DE EN TE Kİ GE LE ME E... E... E... EY

EY ME ZE E E Rİ Mİ YÜ CE YA Pİ İN NA Z Lİ YAV RU LA RIM

GE LE GÖ L GE LE NE... E... E... E YE E E E EY YAR AR YAR

1- BURADAN BİR ATLI GEÇTİ * Hİ : HÜKÜK GURBANMI ER GELENE
 GARDaş YARANI BASTI GEÇTİ BİHİ YARANI BASTI GARDaş ZULFUNDEN TEL GELENE
 TABİA YARANI ELLEME DİR YAPIMIYA BİLİR MEZERİMİ YÜCE YAPIN
 YARANIN VAKİTİ BİTTİ VALLİ YAVUKARIM SEFE
 YAR YAR YAR A T Ş 1998 GÖLGELENE EY
 YAR YAR

SERBEST

1. O O... ÇİFT GİFT GİYE---EM HAR MA--A NİM YO---OK GA AR
 DA--AŞ DERT Lİ YEM DE-R MA NİM YO---OK İS ZE DİM YA
 RA Gİ DİM YA---AR YA---AR E---E LİM DE Yİ KAR DA
 AŞ FER MA NİM YO---OK GÜ ZE Lİ NE LİN DE---
 EN NA Sİ LE DİM BE---EN YE Rİ Kİ BARI YERİ
 YE F Rİ YE Rİ---İY YA RA-Lİ TA---A---MM NE RE
 Gİ DİM OY OY OY (SAZ) 2. O ZUL HAS TA-A YİM A G
 RİR BA-A ŞİM GA--R DA-S YA-S TIK TAN A-A KAR YA-A
 ŞİM VA---AH AR KAI DA-S LAR TA BU DU MU KA-L DİR
 MA-A YİN YA---AR A--AL TIN DA--A YO---OK
 BE-E Nİ---İM NAZLI KAR DA ŞİM VA---A---AH YE Rİ Kİ
 BARRI YEE Rİ YE--C Rİ YE Rİ---İY YE TF RAZ LA---AT
 TİN BE Nİ İ YE Rİ Kİ BA A Rİ NA Sİ LE ŞİM BE NOY OY
 ATB
 SERBEST

SERBEST

1. VA LA KAR DAŞ GÜ NE E DÜŞ TÜM GÖL GE E DEN GÜNE DÜŞ TÜR OY O YO YO
 YO YO YOY FE LEK MURAZI NOL SIN DE... E Dİ GÜN GÜNE DÜŞ TÜR A MAN
 A MA NO YO YO YOY O GÜL NE NEY LE NE NEY LE CE NE ZEM GE Lİ
 YOR GELİ VA NEY LE O O O A.. AL MI MA YA ZIL MI... İŞ KA DE RİM
 BÖY LE YÖ A.. AL MI MA YA ZIL MI... İŞ KA DE RİM BÖY LE YÖ
 2. VA LA KAR DAŞ GA RİBEM BU VA TAN DA HI GA RİP BÜ L BÜ L LER E
 TEN DE Yİ A MA NA MA NO YOY VA LA GA RİP LİK YA MA NO LUR
 BAŞ YAS TIR A YE TEN DE O YO YO YO TO YOY O GÜL NE NEY LE NE
 NEY LE CE NE ZEM GE Lİ YOR GELİ VA NEY LE O O O A.. AL Nİ MA
 YA ZIL MI... İŞ KA DE RİM BÖY LE YÖ A.. AL Nİ MA YA ZIL MI İŞ
 KA DE RİM BÖY LE YÖ

1.

VALA KARDAŞ GÜNE DÜŞTÜM
 GÖLEDEN GÜNE DÜŞTÜM OY OY
 OY OY OY OY
 FELEK MURAZIN OLSUN
 DEDİĞİN GÜNE DÜŞTÜM AMAN
 AMAN OY OY OY OY
 BAĞLANTI

2.

VALA KARDAŞ GARİBEM BU VATANDA
 GARİP BÜLBÜLLER ÖTENDE AMAN AMAN
 OY OY
 VALA GARİPLİK YAMAN OLUR
 BAŞ YASTIĞA YETENDE OY OY OY OY
 OY OY

BAĞLANTI

O GÜL NE NEY LE NE NEY LE
 CEMLEM GELİYOR GEL SIVAN
 EYLE O
 (2) AL Nİ MA YAZILMIŞ KADERİM
 BÖYLEYOR

1. Hİ İS FA HAN Dİ RAS Lİ Bİ Zİ ME... E Lİ Mİ... İZ Hİ ÖR
 DE E KU 49 Tİ Hİ Vİ... İ RAN KAL... Dİ Bİ ZİM GÖ... Ö LÜ MÜ... ÜZ Aİ YA... A
 BE N Zİ BE... ER SE... EM KAR DA... AŞ Nİ LE O LUR SÜ N HA... A LİNİ... İZ
 SE... EN GÜ LÜ NE... E NÖ... Y NA BEN HA Lİ MA... AY YA NAR AĞ LAR
 GE ZE RİM VA... AY 2. BE EN BU DA... AĞ DA DO
 LA... A SİRİM KA... AR Dİ YE... Hİ YA... AR ZÜ L FÜ NE...
 E... A... A Sİ Lİ RİM DA L Dİ YE A... MA A A MA...
 AN VA... AA Hİ BU YER LE... ER DE BİR SEV GÜ LÜ M VAR
 Dİ YE... Yİ SE... EN GÜ LÜ NE... E NÖ... Y NA... A BEN HA Lİ MA YA NAR AĞ
 LAR CEY LAN Gİ Bİ GUR BET CE ZE RİM VA... AY NE DE LİM NEN Nİ
 NEN Nİ NE... EN Nİ... BİR TA ME M M M NEN Nİ ATŞ

1.
 ISFAHAN'DIR ASLI BİZİM ELİMİZ
 ÖRDEK UÇTU VİRAN KALDI BİZİM GÖLÜMÜ
 YA BEN GİDERSEM KARDAŞ NİCE OLUR SİZİN
 HÂLİNİZ
 SEN GÜLÜNEN OYNA BEN HALİMA
 YANAR AĞLAR GEZERİM VAY

* KAPALI HECE İFADESİ.

2.
 BEN BU DAGDA DOLASIRIM KAR DİYE
 VAR ZÜLFÂNE ASILIRIM DAL DİYE AMA
 ANAN YAH
 BU YERLERDE BİR SEVGİLİM VAR DİYE
 SEN GÜLÜNEN OYNA BEN HALİMA
 YANAR AĞLAR CEYLAN GİBİ GURBET
 GEZERİM VAY
 NEYDELİM NEN Nİ NEN Nİ NEN Nİ BİRTANEM
 NEN Nİ

SERBEST

1. AH KE NA NAĞ LAR VA-AR DAŞ YAY GE E KERİ KE MA A
 NAĞ LA AR KA-R DA-S
 VE TA NIN DA-A NA AY RI LA AN GÖZ LE Rİ
 KAR DAŞ TA MA NAĞ LA AR YAR GÜ-Ü ZE-E LE-E Lİ
 DEN VA-H VA AH YAR YAR YAR
 2. AH HA NAĞ LAR MEY HA NAĞ LAR HA-A NAĞ LA AR
 KA-R DA-S AT OY NAĞ KILIĞ PA AR LAR VA-AH
 KA-R DA AŞ Yİ GİT SE EN MEY DA A
 NA VAR VAH HA A Yİ NE Lİ DEN VA-H VA AH
 YAR YAR YAR

ATŞ

1.
 AH KEMAN AĞLAR KARDAŞ YAY GEYER KEMAN AĞLAR
 GARDAS VETANINDAN AYRILAN AĞLAR. GÖZLERİ KARDAŞ
 YAMAN AĞLAR YAR. GÜZEL ELDEN VAVAH YAR YAR YAR
 2.
 HAN AĞLAR MEYHAN AĞLAR HAN AĞLAR KARDAŞ
 AT OYNAR KILIĞ PARLAR VAH. KARDAŞ YİĞİTSEN
 MEYDANA VAR VAY. HAYIN ELDEN VAVAH YAR YAR YAR

SERBEST

O GÜL KİME GİDİ...M HI KARİ DA...
 AR Kİ MİM VAR Kİ ME Gİ DİM YA... AR YA... AR
 HI ZALİM BU DER Dİ SEN DE NA L DİM VA...H HI KAR DA...
 AR DER MA A NA A...A Kİ ME Gİ DİM YA... AR YA...
 AR GÜZE LE...E LİDEN N N BEMA NE E Lİ DEN
 YA...R R YA...AR R YAR

ATŞ

OĞUL KİME GİDİM
 KARDAS KİMİM VAR KİME GİDİM YAR YAR
 ZALİM BU DERİ SENDEN ALDIM VAH
 KARDAS DERMANA KİME GİDİM YAR YAR
 GÜZEL ELİDEN BEMAN ELİDEN YAR YAR

* YAR R DERKEN R HARFİ ÜZERİNDEKİ KAPALI AĞIZ HECESİNİ
 İFADE İÇİN GİFT BAĞ YAZILMIŞTIR.

SERBEST

1. ME E ZE Rİ Mİ... EYİ KARI DA... AŞ DE Rİ NE...
E DİN YA... AR SU SER PİN KAR...
DAŞ SE Rİ NE E E DİN YA R YA... AR

2. VA LA KAR DA... AŞ BEN BU DÜN YA A DAN MU RA D AL...
MA... A DİM YA... ARI VA LA A HI RE E Tİ MİY GÜ LÜ MÜ...
MA A MU RE DİN YA... AR YE Rİ Kİ BA... AR
YÖ RÜ BÖ D GÜN YAR

ATŞ

1.

MEZARIMI KARDAŞ DERİN EDİN YAR
SU SERPİN SERİN EDİN YAR YAR

2.

VALA KARDAŞ BEN BU DÜNYADAN MURAD ALMADIM YAR
VALA AHİRETİMİ GÜLÜM MAMUR EDİN YAR
YERİ KİBAR YÖRÜ BÖGÜN YAR

* GÜLÜMMÜ DERKEN A HARFİ ÜZERİNDEKİ KAPALI AĞIZ HECELERİNİ İFADE ETMEK İÇİN GİYAT BÂĞ YAZILMIŞTIR.

SERBEST

1. VA LA KAR DAŞ MEE ZE RİMİ YO..O LÜS TÖ NEE KA..2 SIN LAR TE ER Kİ Nİ Mİ
BAŞ U CUNA YA Z SIN LAR O O YO O YO. O YO. O YO O YO O YO O YO
VA LA GELEN GİDEN YOL GI LAR BUR DA GR İ BÖLMÜŞ DE...E SİN NE..
E ER O O YOY VA LA GE TİN Dİ RÖ LÜ MÖ LÜM GE Tİ RİN NA Z LI YAV
RU MU GÖRÜ MÖ YO OYI İS TER SİZ OR DA KA LİN BEN GA Rİ BEN NA SI
LE Dİ MÖ YO YO YOY 2. VA LA KAR DA Ş MEE ZE RİMİ DE Rİ NE DİN
SU SER PİN SE E Rİ NEE DİN O YO O YO O YO O YO O YO YO YO YOY
VA LA BEN BU DÜNYA DAN MURAZ A..L MA DİM Hİ A A Hİ RE Tİ Mİ MA
MU RE DİN O YO YO O YO YO YO YOY VA LA GE TİN Dİ RÖ LÜ MÖ LÜM
GE Tİ RİN YAV RU MU GÖRÜ MÖ YO OYI İS TER SİZ OR DA KA LİN BEN GA
Rİ BEN NA SI LE Dİ MÖY YO YO YOY

ATŞ

1.
VALA KARDAŞ MEZARIMI YOLÜSTÜNE KAZSINLAR
TALKINIMI BAŞUCUMA YAZSINLAR
OY OY OY OY OY OY OY
VALA GELEN GİDEN YOLGILAR
BURDA BİL GARİP BÖLMÜŞ DESİNLER OY OY
VALA GETİNDİR ÖLÜMÜ BÖM
GETİRİN NAZLI YAVRUMU GÖRÜM
İSTER SİZ ORDA KALIN BEN
BEN GARİBEM NASİL EDİM OY OY OY OY

2.
VALA KARDAŞ MEZARIMI DÖRİM EDİN
SU SERPİN SERİN EDİN
OY OY OY OY OY OY OY
VALA BEN BU DÜNYADA MURAZALIM
RAHİRETİMİ MAHİRE EDİN
OY OY OY OY OY OY OY
VALA GETİNDİR ÖLÜMÜ BÖM
GETİRİN YAVRUMU GÖRÜM OY OY
İSTER SİZ ORDA KALIN BEN
BEN GARİBEM NASİL EDİM OY OY OY OY

SERBEST

1. O O O GÜ-L-L NARR GÜLÜ YEM-M-M KARR DA--- AŞ A A GÜL
 MI--- İŞ NARI GÜLÜ YEM VA--- AH HI Bİ YANU DAN
 KA A PI KO M ŞI YA--ARI YA---AR Hİ KARI DA--AŞ BİR YA AN
 DA--- AN SE-V GÜLÜ YEM VA---AR YERİ Kİ BA ARI YE Rİ
 BÖ--- O GÜL VA---AH BÖ YAZ Bİ LER MA Nİ AŞ---O GÜL VAK
 BÖ--- O GÜL Nİ ME DÜN GEL RİN ME BÖ GÜL O Y OY OY
 2. Hİ O ZÜ L KA--A LE-E Nİ KA-AŞ TA-A KO---OY DUN VA--AH
 Hİ KA AR DA--AŞ GÜL ZÜ MÜ---ÜY YANŞ TA KOY DUN HAY KAN YA
 ---AR SEN SE T TIR BİR YA NA Y İ KAR DA--AŞ DE Nİ
 A---A TAŞ TA KOY DUN O--OY O O OY YERİ Kİ BA ARI
 YE Rİ YE E Rİ YE-E Rİ---İY YARALI YAM NA SILE
 İ E E DİM BEN--Aİ GA Rİ BE---M M NE RE Gİ DİM OY OY OY
 Hİ O ZÜ L YAA Rİ YOL DA KA--AŞ KİM GÖR DÜ YA Rİ

3. KÖŞT

YOL - - - OL DA-A VA--AH E-EL LEZ GE-T Tİ MEN Zİ

LAL Dİ - - - - -Y KAR DA - - - - -AS BE--N KA--AL DİM YA Rİ YOL

DA VA - - - - -AH YE Rİ GÜ ZEL YE Rİ YE--E Rİ

YE--E Rİ - - - - -i YA RA LI YAH NE RE Gİ Dİ M

BE--EN GARİ BE--E - - - - -EM NA Sİ LE Dİ MO YOL

ATS

1.

OGUL NAR GÜLÜYEM
KARDAŞ AGILMIŞ NAR GÜLÜYEM VAH
BİR YANDAN KAPI KOMŞU YAR YAR
KARDAŞ BİR YANDAN SEVATÜLYEM VAH
YERİ KIBAR YERİ BÖĞÜN VAH
BEYAZ BİLEK MAVİ BÖĞÜN VAH
BÖĞÜN NE DÜN GELDİN NE BÖĞÜN OY OY OY

* KAPALI HECE İÇİN GİFT
BAZ YAZILMIŞTIR.

2.

OGUL KALEMİ KAĞTA KOYDUN VAH
KARDAŞ GÖTÜMÜ YAĞTA KOYDUN HAYRAN YAR
SEN GETTİN BİR YANA
KARDAŞ BENİ ATAĞTA KOYDUN OY OY
YERİ KIBAR YERİ YERİ YERİ
YARALIYAM NASIL EDİM
BEN GARİBEM NERE GİDİM OY OY OY

3.

OGUL YARI YOLDA
KARDAŞ KİM GÖR Ü YARI YOLDA VAH
ELLEZ GETTİ MENZİL ALDI
KARDAŞ BEN KALDIM YARI YOLDA VAH
YERİ GÜZEL YERİ YERİ YERİ
YARALIYAM NERE GİDİM
BEN GARİBEM NASIL EDİM OY OY

SERBEST

OĞUL SEHER OLDU UYAN YAR
 BAĞRIMA KAN KOYAN YAR YAR
 BENİ DE BEZAR ETTİN ZALİM YAR
 ELİMDEN UYAN YAR YAR
 NAĞAR ELİDEN YAR YAR YAR YAR
 ATS

1.

OĞUL SEHER OLDU UYAN YAR
 BAĞRIMA KAN KOYAN YAR YAR
 BENİ DE BEZAR ETTİN ZALİM YAR
 ELİMDEN UYAN YAR YAR
 NAĞAR ELİDEN YAR YAR YAR YAR

2.

OĞUL SEHER OLDU VAHT OLDU
 SİNEK YARE TAHT OLDU
 ÖTÜN BÜLBÜLEK ÖTÜN ZALİM YAR
 YAR GELECEK VAHT OLDU YAR YAR
 NAĞAR ELİDEN YAR YAR YAR YAR

NOT: HAYRATLAR, AYNI MELODİYLE FAK GÜÇTE OKUNDUĞU HALDE BAZEN
 DE YERDE İKİ GÜÇTE OLARAKTA OKUNABİLİYOR.

SERBEST

1. O GÜLLÜ SU ÇİMENDE EN GARDAŞ SU ÇİMENDE YAR YA AR MEVLAM BENİ AFFETSE KİM NE BİLER ER AR SU ÇİMENDE DEN VAHI VA A AH GÜZEL Lİ DEN YA A ARI YAR AH DE ME-E DE-EN KARDAŞ GÜZÜM VAH DE ME-E DEN VA-AH ÇİĞE-E RİLM GÖZ GÖZ GÖZ ZOL DU YA ARI YA-A AR KA-N DÜ KÜ RE-EM A-AH DE ME-E DEN YA-A ARI YA A ARI GÜZEL Lİ DEN YETİ ME Lİ DEN VA-AH VAH

ATS

1.
 OZUL SU ÇİMENDE
 GARDAS SUÇILAR SU ÇİMENDE YAR YAR
 MENLAM BENİ AFFETSE
 KİM NE BİLER SUÇ MENDEN VAH VAH
 GÜZEL ELİDEN YAR YAR

2.
 AH DEMEDEN
 KARDAŞ GÜZÜM AH DEMEDEN YAR YAR
 ÇİĞERİM GÖZ GÖZ OLUN YAR YAR
 KAN DÖKÜREM AH DEMEDEN YAR YAR
 GÜZEL ELİDEN YETİM
 KİMDEN VAH VAH

SERBEST

O GÜL YARADAN VA... AR GA RI

DA AĞI YERİ GÖĞÜ YARADAN VA... AR

YA... AR DOKTOR BENİ EYLEME

YÜREĞİMDE HER YARADAN VAR DA VA... AR

YA ARI YAR NA AĞA RE Lİ DE... EN

YE S Tİ ME... E Lİ DEN MAHKUM ME... E Lİ DEN VA...

AH YAR YAR YAR

ATŞ

O GÜL YARADAN VAR

GARDAS YERİ GÖĞÜ YARADAN VAR YAR

DOKTOR BENİ EYLEME

YÜREĞİMDE HER YARADAN VAR YAR YAR

NAGAR ELDEN YETİM ELDEN

MAHKUM ELDEN VAH YAR YAR YAR

* : KAPALI HELE .

SERBEST

1. O...O GU...UL YER DE...E YA...A NIM KAR DA...AŞ GÜRÜ DÜ...Ü YER DE...E YA...A
 Nİ...İM VA...AY DOST LA...A RI YAN DI KÜ LO...OL DI YAR YA...
 A RI GÖ KÜ ME DENNİ KAR DAŞ BEN DE YA NIM YA...AR YAR YAR
 2. AH DE ME...E DEN N KA...AR DA...AŞ GÜRÜ DÜM VAH DE ME DEN VA...
 AH Cİ GE RİM GÖZ GÖ D ZOL DI YAR YA AR R R KA AH DÖ KÜLÜ...ÜR A...AH
 DE ME DEN YA...AR YAR YAR 3. KO D YUN LAR KUZLİ YA...AN DAA KA...AR
 DA...AŞ YA...A RA LA R SIZLI YAN DA VA...AH BEN SEE Nİ...
 HER DE E BU LUM VA...AH HER GÖ...N LUM MM A...AR
 ZULU YAN DA YA...AR YAR YAR

ATS

1.

OĞUL YERDE YANIM
 KARDAŞ GÜRBÜDÜ YERDE YANIM VAY
 DOSTLAR YANDI KÜL OLDU YAR YAR
 GÖRMEDEN BENDE-YANIM YAR YAR YAR

3.

KOYUNLAR KUZLUYANDA
 KARDAŞ YARALAR SIZLUYANDA VAH
 BEN SENİ NERDE BULUM VAH
 HER GÖNLÜM ARZULUYANDA YAR YAR YAR

* DEN N DERKEN KAPALI HECE BAĞI OLUN QIYAT BAĞ YAZILANŞIK.

2.

AH DEMEDEN
 KARDAŞ GÜRBÜDÜM VAH DEMEDEN VAH
 CİGERİM GÖZ GÖZ OLDU YAR YAR
 KAH DÖKÜLÜR AH DEMEDEN YAR YAR YAR

BU DAĞLAR OLMASAYDI

(SAZ ...)

... (SAZ ...)

BU DAĞLAR OLMASAYDI ... HEYRAN

SA RA RİP SOL MA SA Y DI ... ÖLÜ MALCA HI NEM Rİ KUR BAN

AY RI LI KOL MA SA Y DI 1 GEL HE LE GE EL GEL GÜ LÜM GEL

" GÜ LÜM " " BA NA

(SAZ ...)

DAMA GIKMIŞ LE DER HEYRAN KAŞ RA ALI GEL GE LE DE

ER SUBEN NIMAH SUN GÖYNÜM KURBAN BE Nİ DER GE E DE KE E DE E

GEL HE LE GE EL GÜL HE LE GE EL (SAZ) DAMA GIKMIŞ BİR DAM KURBAN

BİR TANEM " GEL GÜ ZEL GÜL EM

E LİN DE TAT LI BA DE E EM YARI MEKUR BA NOL SUN HEYRAN

HEL MAH LE E DEN Bİ RA DAM GEL HE LE GE EL GÜL HE LE GE EL

BİR TANEM " " GEL GÜ ZEL GÜL ATŞ

1.

BU DAĞLAR OLMASAYDI HEYRAN
SARARIP OLMASAYDI
ÖLÜM ALLAHIN EMRİ KURBAN
AYRILIK OLMASAYDI

GEL HELE GEL GÜL HELE GEL
GEL GÜLÜM GEL GEL BANA GEL

2.

DAMA GIKMIŞ ELEDER HEYRAN
KAŞLARI GEL GEL GEL
SA SUBEN NIMAH SUN GÖYNÜM KURBAN
BENİ DİR BİDER EDER

GEL HELE GEL GÜL HELE GEL
BİR TANEM GEL GEL GÜZEL GEL

3.

DAMA GIKMIŞ BİR ADAM KURBAN
ELİNDE TATLI BACI
YARINE KURBAN BESİM HAYRA
HEL MAHLEBFA BİR ADAM

GEL HELE GEL GÜL HELE GEL
BİR TANEM GEL GEL GÜZEL GEL

BU YOL DAN HA NIM GE SE CE R
DAĞ LAR DA LAR E ZE DA G LA R
GÖR DÜK CE CA NIM GE CE R
GÜL SU YU SI GE LE R DE R
YAR GE LE GE ZE DA G LA R
BİR YER DE L M YA RA LI YA H
EV LI E VI RA GI T YA H
SU LA RI SA RA BO L MU S
YU Z ZE R DE N KA NIM GE CE R
Bİ KA L Dİ K KÖ SE ZE R
Cİ GE Bİ KÖ ME ZE R
ÇOK GÜ ZEL Sİ N Dİ VA YI VA Y
ÇOK Sİ Rİ N Sİ N Dİ VA Y VA Y

1.
BU YOLDAN HANIM GEÇER
GÖRÜKÇE CANIM GEÇER
BİR YERDEN YARALIYAM
YUZ YERDEN KANIM GEÇER
Bag, ÇOK SUZELSİN DİVAY VAY

2.
DAĞLARDA MESELERDE
GÜL SUYU SİSELERDE
EVLI EVİNE GİTTİ
BİZ KALDIK KÖŞELERDE
Bağlantı.

3.
BU DAĞLAR EZE DAĞLAR
YAR GELE GEZE DAĞLAR
SULARI SARAB ÖLMÜŞ
ÇİÇEĞİ MEZE DAĞLAR
Bağlantı.

1 Dağ lar baş ı kış la dı güm

3 Dağ lar baş ı kış la dı

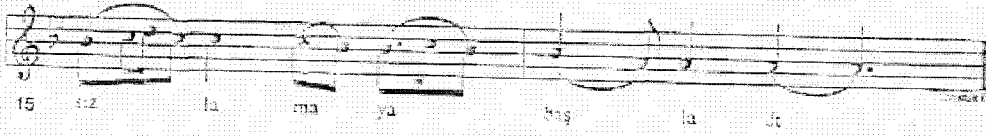
5 Ka... yağ ma ya baş la dı güm

7 Ka... yağ ma ya baş la dı

9 De di lar ya rın ge li güm

11 De di lar ya rın ge li

13 Ağ la ma ya baş la dı güm

-1-
Dağlar başı kışladı gülüm
Kar yağmaya başladı gülüm
Dediler varın gelin gülüm
Ağlamaya başladı gülüm

-2-
Armut dalda dal yerde
Bülhâl öter her yerde
Gariplik çok çetindir
Herbimiz bir yerde

BAĞLANTI

DÖN BE Rİ DÖN GE Rİ DE YÜ ZÜ N GO RE Rİ
EV LE Rİ NİN O NU DE PA ŞA NA KA ME
Bİ RA MA NA TİM VAR SA NA VE RE

H DÖN BE Rİ DÖN GE Rİ DE YÜ ZÜ N GO RE Tİ M
M EV LE Rİ NİN O NU DE PA ŞA MA KA Hİ
Bİ RA MA NA TİM VAR SA NA VE RE Yİ M

YÜ ZÜ N GO REN LE RE KUP BAN O LA YİM
Gİ MEY KA LE Mİ LE YAZ DİM VE FA M
Gİ MEY KA REY LE NE YAZ Kİ GEL ME YE

GEL GÜ LÜ M GE L Dİ GE L GE L
GEL Şİ RİR GE L NA GE L GE
Dİ GEL Dİ GEL A Dİ NA Hİ ZE PA
N Dİ DEL Dİ GEL SA Nİ NA HAY RA
H Dİ GEL Dİ GE L CA DAY BU LAY VA Y

DÖN BERİ DÖN BERİ DE YÜZÜN GÖREYİM
YÜZÜN GÖRENLERE KURBAN OLAYIM
BAĞLANTI

1-
EYLERİNİN ÜNÜDE PAŞA MAKAMI
DIRMAZ KALEM İLE YAZDIM VEFAMI
BAĞLANTI

2-
BİR AMANATIM VAR SANA VERİYİM
GİLEN YER EĞLENE BELKİ GELMEYE
BAĞLANTI

NOT: TÜRKÜNÜN BAĞLANTISI GİRİŞ VE ANA SAZI OLARAK ÇALINABİLİR

EL ZAN NE DE R BEN DE LI
GÜ LÜ DİM SA RAR DİM ŞÖ L

YEM A MA NAM MAN DOST BA CI Nİ HA N
A MA NAM MAN YA NA YA HA N

BUL DU LÜ YEM BE NO YA
BEH KU LO DİM DER MAN SİZ

Dİ N KEF TU Nİ YEM A MA
DE R DE DÜ ŞÖ L DİM A MA

NAM HAN GÖ NÜL SA B RE Y
NAM HAN GÖ NÜL SA B RE Y

LE SA B RE Y LE MEV LÂ Nİ N
LE SA B RE Y LE MEV LÂ Nİ N

MU RA Dİ BO Y LE MU
RA Dİ BO Y LE

— 1 — — 2 —

EL ZANNEDER BEN DELİYEM (Aman aman)
DOST RACININ BULBULUYEM
BEN Ö YARIN HEFTUNİYEM (Aman aman)
Bağlantı: GÖNÜL SABREYLE SABREYLE
MEVLÂNIN MURADİ BOYLE

CÜLÜDİM SARARDIM SÖLDÜM (Aman aman)
YANA YANA BEN KÜL ÖLDÜM
DERMAN SİZ DERDE DÜŞ ÖLDÜM (Aman aman)
Bağlantı:

1. Söz.....

GA RİP BİR KUŞ DU GÖN LÜM YAR E Lİ M DEN ÜC

DU GÖ N LÜM SA Cİ NİN TEL İE Rİ NE VAY

KAP I L DI OUS DU GÖN LÜM A MA

N A MA N A MA N

HA Cİ M YA MA N VA Y uysal

GARİP BİR KUŞTU GÖNLÜM YAR
ELMA DEN ÜSTÜ GÖNLÜM
SACININ TELİ ERİNE LÖY
KAPILDI DÜSTÜ GÖNLÜM
BOŞA MI (AMAN AMAN AMAN
HALİM YAMAN VAY

- 2 -
BENİRM ERKEN SENİ YAR
ÜZLER ACARKEN SENİ
GEL GİDELİM BAHÇEYE LÖY
SEN GÜL TOPLA BEN SENİ
Bağlantı.

- 3 -
SUYA DÜSTÜ GÜLMÜZ YAR
DİYATÖR GÜLBULUMUZ
BİR KURU SEVDA YÜZÜNDEN
ZİYA GİTTİ ÖMRÜMÜZ
Bağlantı.

(ESTEĞE BİNDİM OLDUM SÜVARİ)

[illegible]

ORDU MUZ GİT Tİ MU SA DA YAN DI
HA SAK KA ZE Sİ BİR YÜ CE KA LE

TASI TOPRA RA Gİ GA NA BO YAN DI
S Dİ ZAFI A NE DA Gİ KEE BE LA

BİT Lİ Sİ GÖR DİM YÜ RE GİM YAN DI
YÜZ BA SİM GİT Tİ GEL ME Dİ HA LA

AĞ LA MA A NE BEL Kİ GE Lİ ZEM
AĞ LA MA A NE BEL Kİ GE Lİ ZEM

Ordumuz gitti Muş'a dayandı
Tası toprağı kanda boyandı
Bittisi gördüm yüreğim fandı
Ağlama aney belki gelirim

Harcan Kalesi bir yüce kale
Edirafı aney dağı kerbelâ
Jüzbâsım gitti gelmedi hatâ
Ağlama aney belki gelirim

TAMBURAM REBAB OLDI

TAM BU RAM RE SA BOL DI CI GE RİM KE
OR DEK SU YA DA DA GEL YAR DAN HA RE

DA BO L DI VAY İSTE DİM VER ME DI LER
RAL DA GEL VAY E GER YA RİM GE MEZ SE

BİR ZA LİM SE SE BOL DI A MAY NA MAY NA MAY NA MAN
TUT KO LUN DA NAL DA GEL

A MAY NA MAY NA MAY NA MAN YAR SA NA HEY RAN
(CAN SA) KUR BAN

1.
TAMBURAM REBABOLDI
CİĞERİM KEBASOLDI
İSTE DİM VERMEDİLER
BİR ZALİM SEBEBOLDI

Baglantı: { AMAN AMAN AMAN AMAN
YAR SANA HEYRAN
AMAN AMAN AMAN AMAN
CAN SANA KURBAN

2.
ORDEK SUYA DALGA GEL
YARDAN HABER ALDA GEL
EĞER YARIM GELMEZSE
TUT KOLUNDAN ALDA GEL
Baglantı.

(SAZ.....)

UR FA LI YA M DAĞ LI YA
UR FA NIN BE DEN LE RI

M UR FA LI YA M DAĞ LI YAM BAĞ ÇA LI YAM BAĞ LI YAM
UR FA NIN BE DEN LE RI ÇE VI RİN Gİ DEN LE RI

A ĞAM DA ŞİMDİ GE LİR PA ŞAM DA ŞİMDİ GE LİR GÜ ZEL DE ŞİMDİ GE LİR

VAY BEN YÜ REK TE N VÜ RÜ L DÜ M BEN YÜ REK TE N VÜ RÜ L DÜ M
VÜ RÜ N VÜ RÜ N ÖL DÜ RÜ N VÜ RÜ N VÜ RÜ N ÖL DÜ RÜ N

Çİ GE RİM DE N DAĞ LI YAM A ĞAM DA ŞİMDİ GE LİR PA ŞAM
YA RI TER KE DEN LE RI

DA ŞİMDİ GE LİR GÜ ZEL DE ŞİMDİ GE LİR VAY

(1)

URFALİYAM DAĞLIYAM

BAĞÇALIYAM BAĞLIYAM (AĞAMDA ŞİMDİ GELİR, PAŞAMDA ŞİMDİ GELİR, GÜZELE

BEN YÜREKTEN YURULDUM ŞİMDİ GELİR VAY)

CİĞERİMDEN DAĞLIYAM..... (AĞAMDA ŞİMDİ GELİR, PAŞAMDA ŞİMDİ GELİR, GÜZELE

ŞİMDİ GELİR VAY)

(2)

URFANIN BEDENLERİ

ÇEVİRİN BİDENLERİ..... (AĞAMDA ŞİMDİ GELİR, PAŞAMDA ŞİMDİ GELİR, GÜZELE

VURUN VURUN ÖLDÜRÜN ŞİMDİ GELİR VAY)

YARI TERK EDENLERİ..... (AĞAMDA ŞİMDİ GELİR, PAŞAMDA ŞİMDİ GELİR, GÜZELE

ŞİMDİ GELİR VAY)

[Nota No: 36] URFA'NIN DAĞLARI KARDIR GEÇİLMEZ (EMİNE'M)

M: 2/4 - 69

2. GÜŞE

(SAZ)

1. UR FA NIN DAĞ LARI ... (SAZ) KAR RI - IR GE

GİL ME ... (SAZ) GÖ RÜK FUR SU LA RI ... YAN RUM BİR TA - AS I -

GİL ME EZ (SAZ) BİR TA - S I GİL MEZ (SAZ) A NA DAN GE Çİ Lİ R

HEYRAN YAZ DA - N GE GİL ME ... EZ (SAZ) E Mİ İ NEM E Mİ NEM HEYRAN

NAZ LI ... İ E Mİ NE - EM (SAZ) UR FA Nİ Nİ GİN DE YAN RUM

GÜ ZE ... EL E C Mİ NE ... EN 2. E Mİ NE MO TUR MU ... UŞ (SAZ)
E Mİ NE MO TUR MU ... UŞ (SAZ)

TA ŞI ... İ NÜS TUNE ... E TARA - A MIŞ ZUL GÜNÜ ... Ü YAN RUM

KA ŞI ... İ NÜS TUNE E (SAZ) KA ŞI ... İ NÜS TUNE ... E Mİ

NEMİN SELA - A MI BA ŞI İ NÜS TUNE ... E E Mİ ... İ NEM E

Mİ NEM YAN RUM NAZ LI ... İ E Mİ NE - EM (SAZ) UR FA Nİ Nİ GİN DE

YAN RUM GÜ ZE EL E Mİ NEM 3. E Mİ NE MO

TUR MU ... UŞ KAH VE ... E Pİ Şİ Rİ ... İ KINA A LI PAR

MAK LAR YAV RUM FİN CA...AN DÖ SÜ Rİ İ (S42) FİN CA...AN DÖ
 SÜ Rİ E Mİ NEMİ GÖREN LER YOLU...U SA Fİ Kİ İ
 E Mİ... NEM E Mİ NEM YAV RUM NAZ LI... E Mİ NEM (S42)
 UR FA Mİ Nİ GİN DE YAV RUM GÜ ZEL E E Mİ NEM

ATŞ

UR SANIN DAĞ LARI KARDİR GEGİLMER
 SOĞUKTUR SIKARI YAVRUM BİRTİS PULMER
 ANADAN GEGİLE NEYRAN YARDAN GEGİLMER
 EMİNEM EMİNEM NEYRAN NAZLI EMİNEM
 UR SANIN İYİNDE YAVRUM GÜZEL EMİNEM

EMİNEM OTURMUŞ TAŞIN ÜSTÜNE
 TARAMIŞ ZÜLFÜNÜ YAVRUM KAŞIN ÜSTÜNE
 EMİNEMİN SÖZÜM BAŞIM ÜSTÜNE
 EMİNEM EMİNEM YAVRUM NAZLI EMİNEM
 UR SANIN İYİNDE YAVRUM GÜZEL EMİNEM

EMİNEM OTURMUŞ KAHVE PİŞİRİ
 KINALI PARMAKLAR YAVRUM ANCAN DÖRÜ
 EMİNEMİ GÖRENLER YOLU SAŞIRI

EMİNEM EMİNEM YAVRUM NAZLI EMİNEM
 UR SANIN İYİNDE YAVRUM GÜZEL EMİNEM

SONUÇ

Şanlıurfa müzik yaşantısında iki usta sanatçının hayatı eserleri ve Türk halk müziğine katkıları konulu bu çalışma yöredeki müzik zenginliğinin ortaya konulması ve yöre müziğine çok önemli hizmetleri bulunan bu iki sanatçının tanıtılması amacıyla hazırlanmıştır. Mukim Tahir ve Bakır Yurtsever, yöre müziğini hem melodik açıdan çok iyi bilen, hem de türküleri ve hoyratları mükemmel bir şekilde yorumlayan mahallî sanatkârlardır. Makâmsal bir yapıya sahip olan Şanlıurfa müziğini icrâ edebilmek için belli bir eğitimden geçmiş olmak gerekir. Mukim Tahir ve Bakır Yurtsever, çok küçük yaşlardan itibaren makâm, usul dersleri almışlardır. Katıldıkları dağ yatılarında ve sıra gecelerinde ustaları dinleyerek bilgilerini geliştirmişler; bu birikimle yöre müziğine çok önemli eserler kazandırarak halkın duygu ve düşüncelerine tercüman olmuşlardır. Yörede meydana gelen birtakım olaylar halk kahramanlarını yaratmış, bu kahramanların öyküleri, işte bu ustalar tarafından hiç silinmeyecek bir biçimde insanların hâfızalarına kaydedilmiştir.

Şanlıurfalı bu iki sanatçının aynı kültürle yetişmelerinden kaynaklanan birtakım ortak noktaları vardır. Araştırma konusu edilen bu sanatçıların en önemli özellikleri irticâlen söyleyebilme yetenekleridir. Günlük yaşamda geçen bir konuşma, herhangi bir sıradan olay onların hemen oracıkta yeni bir eser meydana getirmeleri için yeterlidir. İki usta da, hoşgörölü, mütevazı, nüktedan yapılarıyla halkın saygı ve sevgisini kazanmış üstadlardır. Halk, bu sanatçıların söyledikleri hoyrat ve türkülerde aşkını, kavgasını, isyanını bulmuştur. Halk Edebiyatından THM repertuarına verdikleri ürünlerin yanı sıra, Divan Edebiyatında da başarılı olan sanatçılar, Fuzuli, Nabi, Abdî ve Nezihe'nin gazellerini türlü makâmlarda icrâ etmişlerdir. İki usta da, 2/4'lük, 4/4'lük 10/8'lik ritimleri yoğunlukla kullanmıştır. Sanatçıların bir başka ortak özellikleri ise; söyledikleri türkülere ritm sazlarıyla eşlik edebilmeleridir. Mukim Tahir de, Bakır Yurtsever de darbuka ve def çalarlardı. Bakır Yurtsever, dinî müziğe olan yakınlığı nedeniyle def eşliğinde ilahiler de okumuştur. Mukim Tahir' in darbukanın yanı sıra bağlamayı da çok iyi derecede çaldığı

bilinmektedir. Bu büyük ustalar, Arapça, Kürtçe ve Ermenice şarkılar okurlardı. Bu durum, bir sınır şehri olan Şanlıurfa'daki kozmopolit yapının önemli bir belgesi olması bakımından dikkate değerdir. Ayrıca bu sanatçılar yöre dışına ancak bir iki kez çıkmışlardır. Başka dillere olan aşinalıkları tamamen ilde yaşayan farklı kültürel etkileşimlerin sonucudur. Mukim Tahir ve Bakır Yurtsever'in eserleri, gerçek yaşamın yansımalarıdır. Konuları insan, doğa ve yurt sevgisi olan hoyrat ve türkülerin sözleri hecenin yedili ve sekizli ölçüleriyle söylenmiştir. Hoyratlarda genel nazım türü cinaslı mani iken, türkülerde hem cinaslı ve düz mani, hem de Halk Edebiyatı nazım türlerinden koşmanın on birli hece ölçüsüyle söylenmiş şiirler kullanılmıştır. Ezgilerde, yöre kültürünün renkliliğinin bir sonucu olarak, Arap müzikal yapısının etkileri görülmektedir. Halk bestekârları tarafından Araplar arasında kullanılan çeşitli makâmlarda eserler bestelenmesi sonucu yöre müziği, geleneksel Türk Halk Müziği kimliğinden biraz farklı, kendine has bir yapıya bürünmüştür. 1938 yılında Urfa'ya gelen Muzaffer Sarısözen'in de içinde yer aldığı derleme ekibi, bu ustaları çok beğenmiş, onlardan ve diğer mahallî sanatkârlardan derlediği türkülerini TRT THM arşivine kazandırmıştır. Onlardaki sanat birikimini fark eden derlemeciler tarafından Ankara Radyosu'na çağrılan Mukim Tahir ve Bakır Yurtsever'in yaptığı programlar büyük beğeni toplamıştır. Bunun üzerine devrin isim yapmış firmaları kendilerine, eserlerini plaklara okuma teklifi getirmişlerdir. Böylece Urfa müziği bu ustalar sayesinde yurda açılma fırsatı bulmuştur. Yörelere yaptıkları bunca hizmetten sonra bu üstün sanatçıları tarihin karanlıklarına atmanın vicdansızlık olacağı düşüncesinden hareketle yaptığım bu çalışmanın bizleri ve gelecek nesilleri bir nebze de olsa aydınlatmasını diliyorum.

KAYNAKLAR

A) Kitap ve Kitap Bölümleri

- Akbıyık, A., 1992, Şanlıurfa Folklorunun Kaynak Kişisi (Tenekeci) Mahmut Güzelgöz, Şanlıurfa İli Kültür Eğitim Sanat ve Araştırma Vakfı Yayınları No: 5, Gaye Matbaası, s. 17 – 21, Ankara.
- Akbıyık, A. Ve diğ., 1999, Şanlıurfa Halk Müziği, Şanlıurfa Valiliği Kültür Yayınları s. 7-40, Ankara
- Akbıyık, A., 1985, Şanlıurfa Folklorunda Türküler ve Türkü Derleme Çalışmaları, *Kurtuluşumuz*, s. 31-32, Şanlıurfa.
- Aydınlı, N., 1997, Öyküleriyle Şanlıurfa Türküleri, Özdağ Matbaacılık, s. 128, Şanlıurfa.
- Doruk, Y., 1977, Urfa'dan Derlenmiş Türküler ve Oyun Havaları, Başbakanlık Basımevi, s. 38, Ankara.
- Duruer, H. ve diğ., 1997, Şanlıurfa Folklorunda Sıra Gecesi Geleneği, *Şanlıurfa'97 İl Yıllığı*, Güneydoğu Matbaacılık s. 146, Şanlıurfa.
- İpek, N., 1966, Şiirlerde Urfa, Özlem Kitabevi, s.72, Şanlıurfa.
- Karakaş, M., 1995, Cumhuriyet Öncesi Şanlıurfa'da Kültür ve Eğitim, T.C. Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi, s. 37, Ankara.
- Kurtoğlu, M., 2000, Urfa Müziği, *Hâfızasını Kaybeden Şehir*, T.Y.B. Şanlıurfa Şubesi Yayınları, s. 24-25, Şanlıurfa.
- Nayır, A. ve diğ., 1999, Cumhuriyetin 75. Yılında Şanlıurfa, Plaka Matbaa, s. 5, Ankara.
- Özbek, M., 1975, Folklor ve Türkülerimiz, Özener Matbaası, s. 48, İstanbul.

B) Süreli Dergilerdeki Makaleler

- Akbıyık, A., 1996, Mukim Tahir [Oturun], *Bizim Şanlıurfa Dergisi*, Şanlıurfa, 12, 16-17.
- Akbıyık, A., 2000, Radyomu İstiyorum, *Edessa Kültür Dergisi*, İstanbul, 9, 31.
- Akbıyık, A., 1988, Şanlıurfa Halk Kültürüne Dair Anekdotlar, *Edessa Kültür Dergisi*, İstanbul, 1, 19.
- Akbıyık, A., 1999, Sıra Geceleri'nin Şanlıurfa Kültür Hayatındaki Yeri, *Edessa Kültür Dergisi*, İstanbul, 7, 39.
- Akbıyık, A. - Kürkçüoğlu, S., 27.05.1985, Urfalı Musıkîşinaslar, *Hizmet Gazetesi*, Şanlıurfa.
- İlhan, S., 15.07.1985, Ünü Urfa'yı Aşan Mevlithân ve Müzisyen Bekçi Bakır Öldü, *Ekspress Gazetesi*, Şanlıurfa, s. 7.
- Özbek, M., 1992, Türkü Türkü Şanlıurfa, *Edessa Kültür ve Sanat Dergisi*, İstanbul, 3, 26.
- Öcal, M. H., Nisan-Mayıs-Haziran 2001, Bekçi Bakır Yurtsever, *Eyvan Dergisi*, Şanlıurfa, 4, 29.-30.

Kişisel Görüşme

Akbıyık, A., 2001, Şanlıurfa
Bilgin, Y., 2001, Şanlıurfa
Binbaşıoğlu, H., 2001, Şanlıurfa
Biner, H., 2001, Şanlıurfa
Coşkunes, M., 2000, İstanbul
Çağlayan, M., 2001, Şanlıurfa
Dikmen H., 2001, İstanbul
İpek, N., 2001, Şanlıurfa
Öcal, H., 2001, Şanlıurfa
Özdemir, Ç., 2001, İstanbul
Özdemir, F., 2001, İstanbul
Sesigüzel, N., 2001, İstanbul
Uludağ, H., 2001, Şanlıurfa
Yurtsever, R., 2001, Şanlıurfa

EKLER

MUKİM TAHİR VE BAKIR YURTSEVER HAKKINDA YAZILAR VE GÖRÜŞLER

EK-1: MUKİM TAHİR HAKKINDA YAZILAR VE GÖRÜŞLER

Ek :1.1.Tahir Oturan (Mukim Tahir)

1900 yılında Urfa'da doğdu. Babasını adı Hacı Abdurrahman'dı. Sevilen ve sözleri geçen varlıklı bir aileye mensuptu. Küçük yaşlarda bolluk ve varlık içinde büyüdü, ömrünün son döneminde yoksul düştü. 1945 yılında Zonguldak'a bağlı Yenice ilçesinde vefat etti. Cenazesi orada defnedildi. Okuduğu gazel, hoyrat ve türkülerinde Urfa şivesini en mükemmel bir şekilde kullandı. Bağlamayı ve darbukayı çok iyi çalardı. 1938 yılında Muzaffer Sarısözen Şanlıurfa'da yaptığı derleme çalışmalarında, kendisinden kaynak kişi olarak istifade etmiştir. 1944 yılında 35 kişilik bir ekiple Türkiye'de konser turnesine çıkmıştır. Taş plağa okuduğu eserleri; *"Ayağında Kundura"*, *"Kıptı Çalan Kimdir?"*, *"Elleri Pambuğ"*, *"Kırmızı Kurdele"*, *"Hüsni'nin Senin Ey Dilber-i Nâdide Kamer mi?"* dir.¹⁰¹

Ek:1.2 "Ayağında Kundura" Türküsünün Bestekârı Şanlıurfalı Meşhur Okuyucu Mukim Tahir (Oturan)¹⁰²

1900 yılında Şanlıurfa'da doğdu. Nevai Aşireti'nden Büyükhatipoğlu sülalesindendir. Babasının adı Hacı Abdurrahman'dır. Annesi Fatma Hanım'dır. Mukim Tahir, sevilen ve sözü geçen varlıklı bir aileye mensuptu. Ailesinin elinde çok geniş ve verimli araziler vardı. Harran ve Bozova Bölgesi'nde 12 köy, eski Kehriz bahçesi, değirmen ve birçok evleri vardı. Bu nedenle küçük yaşlarda bolluk ve varlık içinde büyüdü.

¹⁰¹ Abuzer Akbıyık, Kubilay Dökmetaş, Osman Güzelgöz, ve diğ., *"Şanlıurfa Halk Müziği"*, Şanlıurfa, Şanlıurfa Valiliği Yayınları Ekim 1999, s.630.

¹⁰² Abuzer Akbıyık, "Mukim Tahir Oturan", *Bizim Şanlıurfa Dergisi*, Şanlıurfa, Ekim 96 S. 12 s. 16-17.

Evlendi ama çocuğu olmadı. Arazi anlaşmazlığı yüzünden bir arkadaşı ile birlikte amcasını öldürdü. Kendisine yüz bir sene, arkadaşına yirmi dört sene mahkûmiyet verildi. Cumhuriyetin onuncu yıl affından yararlanarak hapisten çıktı. Hanımının ölümünden sonra yaşantısı bozuldu, sefahate daldı. Nerde akşam, orda sabah, günlerce evine uğramadı. Elinde olan araziyi ve mülklerini peyderpey satarak, vermeye başladı. Birkaç sene içerisinde hiçbir şeyi kalmadı.

Bir süre bir grup arkadaşıyla mevlitlere gidip mevlit okudu. Sonra Urfa'nın Haşimiye Çarşısı'ndaki dayısının fırınında çalıştı. Anzelha Cumhuriyet Parkı'nda bulunan Saz'da bir süre hem okuyuculuk yaptı, hem bağlama, hem de darbuka çaldı. Zenginken fakirliğe düşmesini bir türlü içine sindiremiyordu ve bu halinden çok sıkılıyordu. 1943 yılında Zonguldak'a bağlı Yenice Kazası'nda işi olan arkadaşı Herremi Nuri, kendisini yanına çalışmak üzere çağırınca, tereddüt etmeden Zonguldak'a gitti. Kendisini uğurlamaya gelenlere; "Bir daha dönmeyeceğim", deyip dostlarıyla helallaştı. Hakikaten de bir daha dönmedi. Gittiğinin üçüncü günü rahatsızlandı. Kaldığı yer ilçeye yayan iki saat mesafeydi, ilaç almaya gittiler, ilaç gelmeden vefat etti (1945).

Ölümü sırasında yanında bulunan, Mukim Tahir gibi oraya çalışmaya giden, Urfalı Köşker Hacı Mustafa Nacar ve Halil Binbaşoğlu'yla birlikte bir sohbet yaptık. O sohbette Muhkim Tahir'in ölümüyle ilgili şunları anlattı:

"Biz Zonguldak'ın Yenice Kazası'nın Cebeci Mevkii'nde bulunan bir köyde, tren yolu işiyle ilgili bir işte çalışmaya gittik. Mukim Tahir de bizden iki üç gün sonra oraya çalışmak üzere geldi. Sazını da birlikte getirmişti. Fakat hasta ve bitkin olduğunu gördük. Memleketten ayrılmanın hasretinden olsa gerek, çok rahatsızlandı. Yerimiz ilçeye yayan bir saat mesafedeydi. İlaç almak üzere gitmeye hazırlanırken vefat etti."

Hacı Mustafa, Mukim Tahir'i anlatırken: "Onun yaşantısı kadar, ölümü de hazin oldu", dedi.

"Mukim Tahir vefat edince gerekli hazırlıklar yaptık. Gömmek üzere yakınımızda bulunan köyün mezarlığına götürdük. Mezarlık yeri zemini bulamadık ve açtığımız toprak çukura gömdük. Etrafına bir iki tahta koyduysak da, toprak atınca üzerine yıkıldı ve öylece üzerini kapattık. Çok üzüldük, memleketimizden yüzlerce kilometre uzaktaki bir köyde, mezar bile olmayan bir çukura gömdük. Mukim Tahir'in ölümüne üzülp moralimiz bozulduğu için biz de dayanamayıp birkaç gün sonra Urfa'ya döndük. Öldüğünde şalvarından on para çıktı".

İşte "*Ayağında Kundura*" türküsü gibi meşhur türkülerin bestekârı, ünlü okuyucunun gömüldüğü yer bugün için bilinmemektedir. Mezar yerinin bulunması için araştırmacı Halil Binbaşoğlu'nun Şanlıurfa Belediye Başkanı yardımcısıyken, Zonguldak'a yaptığı yazılı başvurudan da bir netice çıkmamıştır.

Müzik Hayatı

Mukim Tahir'in musıkî hayatına gelince, küçük yaşta devrin birçok ustalarından ders aldı. Ustalarından bazıları; Kör Ahmet Hâfız, Kirişçi Halil, Cürre Mehmet'tir. En çok Cürre Mehmet'ten faydalanmış ve etkisinde kalmıştır. Okuduğu gazel, hoyrat ve türkülerinde Urfa şivesini en mükemmel bir şekilde icrâ etmiştir. Bağlamayı ve darbukayı çok iyi çalardı. Çalarken sazına bülbül konduğu söylenir. Çok güzel yazı yazar ve çok düzgün okurdu. Engin bir şarkı ve türkü repertuarı vardı. Saatlerce meclislerde okursa, müzik dağarcığı gittikçe coşardı. Çok mükemmel bir musıkî kulağı vardı. Merhum hakikaten üstat idi. Meclislerde yalnız

kendilerinin sesi koroyu idare eder ve yalnız kendi okuyormuş intibası uyandırır. Gaziantep'te bir asbap gecesinde Diş Doktoru Osman Bengisu ve arkadaşları ile bir anısı şöyle:

Fahrettin Agıy (Fabrikatör'ün Oğlu) bir asbap gecesinde, un fabrikatörünü tarihi, özel bir taksiyle Gaziantep'e davet etti. Gaziantep Lisesi'nde okuyan Osman Bengisu ve arkadaşlarını da çağırdı. Öğrenciler "biz şarkı söylemeyi bilmiyoruz", deyince, siz "ha hu çağırın, benim sesim hepsini toplar", dedi ve gerçekten de öyle olmuş. "*Elleri Pamuğ*" şarkısı orada bestelendi o gece. Eskiden Urfa'da meclislere akşamdan oturulup sabah ezanına kadar musıkî icrâ edilirdi. Mukim Tahir gazel ve türkü okuyuşuyla musikîmize ayrı bir tavır ve ekol getirmiştir.

Günümüzün birçok klasik ve halk türküleri dalındaki sanatkârları, O'nun eserlerini içtenlikle okumaktadır. Bunlar arasında rahmetli Zeki Müren, Bülent Ersoy ve İbrahim Tatlıses gibi sanatkârları sayabiliriz. İbrahim Tatlıses'in meşhur olmasına Mukim Tahir'in "*Ayağında Kundura*" isimli türküsü önemli etki yapmıştır.

Mukim Tahir hayatı boyunca müziğin içinde olmuş, birçok dost meclisleri, sıra geceleri ve asbap gecelerine katılmış, dağ ve bağ yatılarında kalmıştır. Mukim Tahir her meclise gitmez, sayılı ve müzikten anlayan meclislere katılırdı. Halepli Bahçesi'nin müzik meclislerinin vazgeçilmez ismiydi. Bir ara Anzelha Gazinosu'nda okuyarak dinleyenlerde iz bırakmıştır.

Dost meclisleri yanında, radyo programlarına ve 11 Nisan Kurtuluş Geceleri'ne, Halkevi konserlerine ve Urfa dışındaki konserlere katılmış, her gittiği yerde takdirle karşılanmış, dinleyenleri sesi ve üslubuyla etkilemiştir.

1938 yılında Şanlıurfa türkülerini derlemeye gelen Muzaffer Sarısözen başkanlığındaki heyet, Mukim Tahir başta olmak üzere, birçok Urfalıdan türkü derlemişlerdir.

1943 yılında Ankara Radyosu'ndaki konseri, ayrıca hususi gecelerde verdiği konserlerden sonra gazeteler kendisinden sitayişle bahsetmişlerdir. Mukim Tahir uzun boylu, iri yarı ve çok yakışıklıydı. Ankara'daki bir gazete Urfa gecesinden bahsederken: "Mukim Tahir, Birinci Cihan Harbi'nde Çanakkale ve Galiçya'da gördüğümüz Urfalı amca ve dayıların ta kendisi idi.", diyerek Mukim Tahir'i hakiki Urfalıya benzetmiş ve Tahir'in sanatı için de şu cümleleri kullanmıştır:

"Birçok konserler gördük. Orkestra şefleri, topluluğu ellerinde tempo değnekleriyle idare ederlerken, Mukim Tahir onsekiz kişilik saz heyetini başını öne eğerek konsere Urfa divan peşreviyle başlatmış, saatlerce devam eden ve makâmdan makâma geçen Urfa türkülerini icrâ etmiş ve yine başının arkaya gitmesiyle hatasız olarak faslı sona erdirmiştir."

Ankara Konseri'nden sonra aynı ekiple İstanbul'da Tepebaşı Gazinosu'nda on beş gün program yapmıştır.

1935 yılında Halkevi Bando Şefi olan Osman Özsoy, Mukim Tahir'in birçok müzik meclislerinde bulunmuş ve onu yakından tanımıştır. "Urfa Musıkîşinasları" başlığıyla başlayıp, tamamlayamadığı yazısında Mukim Tahir'le ilgili:

“Maalesef Urfa Mukim Tahir’den istifade edememiştir. Ona bir iş bulunarak yanına istidatlı gençler yetiştirmek üzere verilmiş olsaydı, bugün birçok Mukim Tahirler yetişmiş olacaktı”, diye not düşmüştür.

Hakikaten eserleriyle, saz çalmasıyla, sesiyle ve okuma tavrıyla bir ekol olan Mukim Tahir’e sahip çıkılmamış ve değerlendirilmemiştir. Geçmişte böyleydi. Peki bugün memleketimizin medarı iftihar olan Urfalı sanatçılarımıza sahip çıkılıyor mu? Bunun cevabı maalesef, “Hayır”dır.

Müzik tarihimizde, Mukim Tahir bir iz bırakarak aramızdan ayrılmıştır. Nur içinde yatsın.

Ömrünün son yıllarında İstanbul’a giderek, üç taş plak yapmıştır. Bizler Mukim Tahir’i ancak bu plaklarındaki sesinden tanımaktayız. Ömrünün son yıllarında doldurulmuş olsa bile plaklardaki sesi, bugün dahi dinleyenleri etkilemektedir.

Mukim Tahir’in Plağa Okuduğu Eserler:

- 1-Ayağında Kundura
- 2-Kapıyı Çalan Kimdir?
- 3-Hüsni Senin Dilberin
- 4-Elleri Pambuğ
- 5-Kırmızı Kurdele
- 6-Yaram Sızlar

Mukim Tahir’in Hayatıyla İlgili
Bilgi Aldığımız Kişiler:

Tenekeci Mahmut Güzelgöz,
Hacı Mustafa Naçar,
Bando Şefi Osman Özsoy,
İsmail Duran (yeğeni),
Diş Doktoru Osman Bengisu,
Hacı Halil İşçi,
Halil Binbaşoğlu,
Abdülkadir Algın.

Ek: 1.3. Bir Cenaze Namazımız Var¹⁰³

Urfa’da, hoca ve hâfızların birçoğu makâmları bilir ve müzikle ilgilenir. Zaman zaman da müzik meclislerine katılırlar.

Urfa’nın ünlü okuyucularından Mukim Tahir, âlim olduğu kadar müziği de seven bir hoca ile, Urfa’nın Kısas Köyü Muhtarı Sefer Bey’e misafir olurlar. Sefer Bey çok misafirperver, misafir ağırlamada kusur etmeyen, misafirlerinin rahat etmesi için bütün imkânlarını seferber eden bir kişidir.

¹⁰³ Abuzer Akbıyık, “Şanlıurfa Kültürüne Ait Anekdötler”, 1, *Edessa Kültür Dergisi*, İstanbul, 1988, s.19.

Müzik Meclisi'nin faslı gece boyunca devam eder. Gece yarısı Sefer Bey'e küçük oğlunun öldüğünü haber verirler. Sefer Bey, misafirlerinin rahatı bozulmasın diye haberi getirene: "Kimseye duyurmadan siz çocuğun hazırlıklarını görün, aman ha misafirlere belli etmeyin", diye tembihler. Müzik faslı sabaha kadar devam eder. Sabah olup gün açıldıktan sonra Sefer Bey: "Hocam bir cenaze namazımız var", diyerek, Hoca ve arkadaşlarını dışarıya çağırır. Durumu öğrenen Hoca ve arkadaşları bu durumdan müteessir olurlar. "Keşke haber verseydin", derler. Ev sahibi Sefer Bey misafirlere: "Siz üzülmeyin, sizin gibi değerli misafirlerimi rahat ettirdim ya bu benim için en büyük tesellidir", der.

Ek.1.4. Mukim Tahir İle İlgili Görüşler

Ek:1.4.1. Halil Binbaşoğlu'nun, Mukim Tahir Hakkındaki Görüşleri

Mukim Tahir'le ilgili birkaç video-bant kaydı yaptık. Özel arşivim için yaptığım bu kayıtlarda Mukim Tahir'in arkadaşları olan Halil İşçi ve Köşkel Ahmet ile röportajlar yaptım. Bu röportajlardan birinde Halil İşçi, Mukim Tahir'le birlikte yaşadığı bir olayı anlatıyor:

"Mukim Tahir'le bir eğlenceye gitmiştik. Oradan kalkıp; bahçeye arkadaşların yanına giderken bahçecılara ait köpeklerin havladıklarını duyduk. Sesler gitgide yaklaşıyordu. Köpeklerden birinin bize doğru geldiği sırada Tahir: "Korkma Halil" diyerek elindeki tamburu bana verdi. Üzerindeki abayı çıkarıp ikiye katladı, yere koydu. Ayağının birini havaya kaldırıp havlamağa başladı. Öyle tok bir sesle taklit ediyordu ki köpeği, köpek korkup kaçtı".

24.09.1993 tarihli bir programda Hacı Mustafa Nacar'la da bir röportaj yaptık. O da Mukim Tahir'le ilgili şunları anlattı:

"Mukim Tahir Urfa'nın zenginlerindendi. Fakat içkiye ve eğlenceye düşkünlüğü yüzünden tüm varlığını kaybetti. Parasını kaybedince alkolik oldu. Ne yapacağını bilmez hale geldi. İşsiz olduğunu öğrenen Nuri adında Diyarbakırlı müteahhit bir arkadaşı, Zonguldak'ta bir şantiyede iş yapacağını, çalışmak isterse kendisini de Zonguldak'a götürebileceğini söyledi. Arkadaşının teklif ettiği iş firından işçilere ekmek çıkarmaktı. Kabul etti. Birlikte Zonguldak Yenice'ye gittik. Mukim Tahir orayı çok beğendi. Üç gün orada işe başlamayı bekledi. Canının sıkıldığını söylüyor, ne zaman işe başlayacağını soruyordu. Bir ara bahçeye soğan ekmek istedi, rahatsızlandı. Biraz dinlendikten sonra, yine soğan ekmeğe gitti, fakat hastalık yakasına yapışmış ve kısa sürede onu yatağa düşürmüştü. Hastalığına kininin iyi geldiğini, kendisine kinin alıp alamayacağını sordu. Kinini Çaycuma'dan almam gerekiyordu. Yenice'ye 2-3 saatlik uzaklıktaydı. Bir buçuk-iki saat içerisinde Çaycuma'dan kinin alıp döndüğümde, vefat etmişti. Yüksek ateşle bir gün içinde Mukim Tahir'i kaybetmiştik. Urfa'nın çok sevdiği bir insandı. Onun ölümü hepimizi kahretti. Onu, şantiyeye yakın bir tepceye defnettik. Toprak çok yumuşaktı. Kazdık, tahta koyduk, tahta da çöktü. Ve mezarı kaybolup gitti. Üç-dört gün hiçbir iş yapamadık. Daha sonra da Zonguldak'ta duramadım, Urfa'ya döndüm."

Ek: 1.4.2. Halil Biner'in, Mukim Tahir Hakkındaki Görüşleri

Mukim Tahir uzaktan akrabamdır. Kendisi makâm ve usullere vakıftı. Nâbi, Nezihe, Abdî, Şevket ve Fuzûlî'nin gazellerini ayrı ayrı makâmlardan okurdu. Arapça, Farsça, Kürtçe ve Ermenice şarkı söyler, çok güzel fıkra ve hikâyeye anlatırdı. Müzik toplantılarında Damburacı Derviş, Hacı Nuri Hâfız (Nuri Başaran, 1971'de öldü), Şihis (Şeyhis) İshakoğlu, Ali Çine Mustafa (Mustafa Ataç), Bekçi Bakır

(Bakır Yurtsever), Kel Hamza (Hamza Şenses) ve Ahmet Hayırlı ile bir araya gelirlerdi. Tecrübelerini aktardığı Tenekeci Mahmut (Mahmut Güzelgöz) okurken ağlar: “Biz seni bizi ağlatasın diye mi yetiştirdik?” derdi.

Ek: 1.4.3. Hasan Uludağ’ın, Mukim Tahir Hakkındaki Görüşleri

Cüsseli, iri gözlü, yakışıklı bir adamdı. Sesi yüksek değildi ama toktu. Bağlama çalardı. Bazen ben cümbüş çalıyorum diye, kendisi çalmaz: “Hasan sen çal. Çalıp söylemek zor oluyor” derdi. Ona segâh makâmında yol gösterirken özellikle “yüksek çalma” diye tembihlerdi.

Otuz yıl birlikte çalıp söyledik. İçkiye çok düşkündü. İçmeden söylemezdi. Ölüm haberini İstanbul’dayken aldım. Çok üzüldüm. Değerli bir sanatçıydı. Urfa için büyük bir kayıptır.

Ek: 1.4.4. Mehmet Çağlayan’ın, Mukim Tahir Hakkındaki Görüşleri

Mukim Tahir, Urfa’nın önemli sanatçılarından. Eğlenceye düşkünlüğü nedeniyle bütün mal varlığının tüketmiş, yoksul düşmüştür. Urfa dağ yatılarının ve sıra gecelerinin aranan ismidir. Tambur ve bağlamayı çok iyi çalardı. Ankara Radyosu kendisini program yapmaya davet edince Ankara’ya gitti. Kaytan bıyıklı, iri yarı, yakışıklıydı. Geleneksel giysiler giyerdi.

Ek: 1.4.5. Naci İpek’in, Mukim Tahir Hakkındaki Görüşleri

Son dönemlerinde çalışmazdı. Dostları onu kimseye muhtaç etmedi. Mukim Tahir ve arkadaşları, Halepli Bahçesi’ndeki sıra gecelerinde meşk ederlerdi. Mukim Tahir, irticâlen söyleyebilen ender üstatlardandı. Onun bu özelliğini ortaya koyan bir hatırayı aktarmak istiyorum:

Arkadaşları harman zamanı, Mukim Tahir’in evine buğday, un, şeker, yağ gibi ihtiyaç malzemeleri gönderirler. Bu yardımı yaparken isimlerini vermezler. Fakat birgün, bu arkadaşlardan biri ölür. Onun oğlu, babasının âdetini sürdürmek için harman zamanı Mukim Tahir’in evine erzak gönderir. Fakat hamala: “Bunu benim gönderdiğimi söyle”, der. Mukim Tahir’in karısı isim verilince, “Biz, isimle gelen hayrı istemeyiz”, diyerek hamalı geri çevirmek ister. Yine de hamal erzakı bırakıp gider. Karısı Mukim Tahir’e durumu anlatınca, Tahir’in onuru zedelenir. O arkadaşının bulunduğu meclise uzun süre uğramaz. Onu ısrarla meclislerine çağıran arkadaşları, kimseye belli etmemeye çalışmasına rağmen, kendisindeki kırgınlığı fark ederler. Evdeki diğer misafirler gidince Mukim Tahir’in derdinin ne olduğunu sormak isterler. Tahir buna fırsat vermeden eline sazını alır ve şu dörtlüğü oracıkta irticâlen söyler:

Has adamlar
Gül yağı has adamlar
Meclis o meclis ama
Nerede o has adamlar

Arkadaşları arasında bu dörtlüğün kim için söylendiğini anlayanlar kendisine hiçbir şey sormazlar. Ertesi gün erzak gönderen genci sorguladıklarında, erzakı kendisinin gönderdiğini söylettiğini öğrenirler. Ve ona: “Ya bu meclise bir daha gelme, ya da böyle bir hata yapma”, derler.

Ek: 1.4.6. (Tenekeci) Mahmut Güzelgöz’ün, Mukim Tahir Hakkındaki

Görüşleri

Mahmut Güzelgöz Mukim Tahir’in hayatındaki yeri ve önemini şu cümlelerle anlatmaktadır:

“Urfa makâm geleneğini, hoyratları, manileri, türküleri ve gazelleri çeşitli toplantılarda ustalardan dinleyerek öğrendim, gençlik dönemimden itibaren birçok sıra gecesi dağ âlemleri, asbap geceleri gibi müzik meclislerinde bulundum ve birçok ustalarla oturup kalktım. Onların bilgilerinden faydalandım. Bu ustalardan biri de Urfa’nın en ünlü musikîşinaslarından biri olan Mukim Tahir’dir. Kendisiyle Cumhuriyetin 10. Yıldönümü’nden birkaç ay sonra Kendirci Mahallesi’ndeki bir asbap gecesinde tanıştım. Tanışmamız da şöyle oldu; Mukim Tahir mirasla ilgili bir anlaşmazlık yüzünden amcasını öldürmüş ve yüz bir yıla mahkum olmuştu. Cumhuriyetin 10. yıldönümü nedeniyle çıkarılan genel affın yararlanarak hapisten çıkmış, Akçakale’de oturmaktaydı.

Bahsettiğim asbap gecesine davet etmişler ve o zamana göre çok lüks sayılan taksi ile Akçakale’den getirtmişlerdi. O zamana kadar Mukim Tahir ismini çok duymuş, fakat kendisini hiç görmemiştım. Asbap Gecesi’nde Mukim Tahir’den başka Lole Yusuf, Vaveyli Mustafa Çavuş, Ebelerin Topal Dede Osman, Daşçı Osman, Daşçı Müslüm, Araboğlu Mahmut, Yonıcı Ayıp, Kemancı Mehmet ve daha birçok çalıp söyleyen oturmaktaydı. Mustafa Çavuş’a Rast makâmında bir gazel okuttular. Daha sonra Urfa makâm geleneğine göre Nevruz (karcıgar) makâmında bir gazele başladım, daha ilk kıtasını bitirdiğimde Mukim Tahir beraberindekilerle birlikte içeri girdi. Biz çardakta oturmakta idik. Mukim Tahir hayada (avluya) girer girmez oturan bütün cemaat ayağa kalktı ve misafirleri karşıladı.

Çalıp söyleyenlerin Mukim Tahir’i görünce yüzleri değişti. Onlar da ayağa kalkıp Mukim Tahir ve yanındakileri karşılayıp yer gösterdiler. Mukim Tahir en uç ve benim karşıma gelen yerde oturdu, oturunca bütün cemaat de oturdu. Tahir çalanlara ve söyleyenlere dönerek: “Ahenginize devam edin”, dedi. Bunun üzerine ben gazele kaldığım yerden devam ettim. Gençliğin verdiği cesaretle olsa gerek, Tahir’in karşısında gazelimi tam olarak bitirdim. Çünkü Tahir’in bulunduğu mecliste ustalar bile gazeli, “Acaba yanlış yapar mıyım?” korkusuyla çekinerek okurlardı. Gazel bitince meclistekiler Mukim Tahir’e: “Bir Nevruz okur musunuz?” diye teklifte bulundular. Mukim Tahir teklifi yapanlara dönerek:

“Yeğenim, çok güzel bir Nevruz gazel okudu, bundan sonra benim de Nevruz gazel okumam sıcak aşı soğuk su katmak gibi olur, baklavanın üstüne daha bir şey yenmez, bu nedenle hicaz makâmına geçin, ben de hicaz makâmında gazel okuyayım” dedi ve bana dönerek: “Yeğen çok güzel gazel okuyorsun, ustan kim ve bu makâmı kimden öğrendin?”, diye sorduğunda ben de belli başlı bir ustam olmadığını, kulaktan duyma öğrendiğimi söyledim. Bana: “Devam et, sesin çok güzel, ileride çok daha güzel okursun” dedi. Tahir’in beni beğenmesi çevremi ve beni çok etkiledi. Tabii ki çok sevinmişim.”

Mukim Tahir’le bu karşılaşmasından sonra Tenekeci Mahmut’un adı Urfa’da duyulmaya başladı. Artık asbap gecelerinin, kır âlemlerinin, sıra gecelerinin aranılan kişisi oldu.

Mukim Tahir’le bu tanışmasından bir müddet sonra arkadaş olmuşlar ve bu arkadaşlıkları yıllarca sürmüştür. Mukim Tahir’le bir anısını da bize şöyle nakletmişti:

“Ben askerden yeni gelmiştim. Kendisi Anzelha Parkı’ndaki kahveyi çalıştırıyordu. Kendisini ziyarete gittiğimde Şükrü Çadırcı da oraya geldi ve Mukim Tahir’e “Amcamın selamı var, bu gece bizde müzik faslı var sizi de davet ediyor”, dedi. “Tenekeci Mahmut Abimi de arıyordum O da buradaymış, ikinizi de bekliyoruz”. Tahir, “Bizlerden başka kimler olacak?”, deyince “Sizden başka Halil Ahmet Ağa’nın Takımı ve Mahmutoğlu Mehmet Ağa’nın Takımları’nı da çağıracağız” diye cevap verdi. Tahir de ‘Biz Mahmut’la akşam dokuzbuçukta geliriz’ diyerek Şükrü’yü uğurladı. Ben “Niye erken gitmiyoruz da dokuzbuçukta gidiyoruz?” deyince, “Öyle icap ediyor”, dedi.

Ve beraberce kararlaştırdığımız saatte buluştuk. Ali Şelli’nin evine gitmek üzere yola koyulduk. Yolda bana dönerek ‘Eğer orada çalıp söyleyenler bize hürmet ederlerse, birlikte çalar söyleriz, yok eğer selamımızı almazlarsa ben işaret ederim, sen darbukayı alırsın ve beni tâkip edersin’ diye tembihledi. Eve girdiğimizde ev sahipleri bizleri ayakta karşıladılar, selam verip içeri girdik. Diğer takımlar bizleri görünce pek memnun olmadılar ki selamımızı almadılar. O sırada hicaz faslı geçiyorlardı, daha sonra uşşak faslına geçtiler ve “Tatlı Ela Göz” şarkısını söylemeye başladılar. Bu şarkı aksak usuldeydi, koro ile birlikte söylenmesi zor bir eserd. Darbuka çalan fazla sağlam olmadığı için bir iki usulde şaşırdı ve darbukayı yanındakine verdi. O da yanındakine derken, bana kadar geldi. Tahir bana işaret etti. Biz arkasından uşşak makâmına devam ettik. Bana “Şegirt bir gazel oku”, dedi. Ben gözümü kapattım ve bir gazel okumaya başladım. Gazelin ikinci katını okurken bir ara gözlerimi araladım, baktım ki diğer takımın adamları tek tek gidiyorlar. Gazel bittiğinde diğer takımdan kimse kalmamıştı. Tahir’le sabaha ezanına kadar yalnız uşşak makâmında şarkı, türkü ve gazel okuduk. Nihayet sabah ezanında ev sahibi izin isteyerek çiğköfte yapmaya başlayınca faslı bitirdik.”

Ek:1.4.7. Yusuf Bilgin’in, Mukim Tahir Hakkındaki Görüşleri

Mukim Tahir, Urfa hoyratlarını en güzel şekilde yorumlayan ender sanatçılarımızdandı. Dâvûdi ve güçlü bir sese sahipti. Bağlama ve darbukayı çok iyi çalardı. Bağlamaya yakınlığı nedeniyle, Şanlıurfa Halkevi’nde müzik çalışmaları yapar, saz heyetini yönetirdi. Kendisiyle birlikte Daşcı Molla, Karaköprülü İsmail, Bekçi Bakır (Ses Sanatçısı), Kıde Hâfız (Neyzen), Cin Bekir (Ses Sanatçısı) de Halkevi çalışmalarına katılırdı. Halkevi’nin büyük bir sahnesi vardı. Halk, o sahnede verilen konserlere çok ilgi gösterirdi. Mukim Tahir, bağlaması ve sesiyle eşlik ettiği ve yönettiği bu programlarla insanlardan büyük alkış alırdı. Hem hoyratları en doğru şekliyle okur, hem makâmları çok iyi derecede bildiğinden, gazeller okurdu. Müzik bilgisini insanlardan esirgemezdi. Bu yönüyle de Tenekeci Mahmut (Mahmut Güzelgöz) gibi, Urfa’nın diğer değerli sanatçılarını etkilemiştir.

EK -2. BAKIR YURTSEVER HAKKINDA YAZILAR-GÖRÜŞLER

Ek: 2.1.Şanlıurfalı Musikişinas: Bekçi Bakır (Bakır Yurtsever)¹⁰⁴

1909 yılında Şanlıurfa’nın Yusufpaşa mahallesinde 205 nolu hanede doğdum. Babamın ismi Çolakoğulları’ndan Halil, annemin ismi ise Kısmetler ailesinden Hanım’dır.

¹⁰⁴ Abuzer Akbıyık, Sabri Kürkcüoğlu, “Şanlıurfalı Musikişinaslar”, *Hizmet Gazetesi*, 27 Mayıs 1985.

Ben altı yaşındayken babam vefat etti. Annem daha sonra İsrail isminde biriyle evlendi. Babalığımın yanında 18 yaşına kadar kaldım. O ara babalığımın koyun pazarındaki bakkalında çalıştım.

Daha sonra Muhtarlık emrinde Bekçi olarak çalışmaya başladım ve 1932 senesinde asker oluncaya kadar bekçilik işini devam ettirdim. Askerliğimi Siirt'te Birinci Piyade Alayı Dokuzuncu Bölüğü'nde yaptım. 1934'ün Nisan ayında teskere aldım. Teskere aldıktan sonra yine bekçilik işine devam ettim. Emniyet Müdürlüğü bünyesinde bekçilik işim, Şanlıurfa'da on sene devam etti. Sonra Gaziantep'e gittim. Orada da sekiz sene devam ettim, daha sonra Şanlıurfa'da 1940 senesinde gardiyan oldum. Bu işim de dört sene sürdü.

Belediye Başkanı Ömer Alay zamanında, naklen Belediye'ye geçtim, iki sene de Belediye Zabıta Memuru olarak çalıştım. Buradan da İl YSE Müdürlüğü bünyesine geçtim orada da dinamit deposunda yedi sene bekçilik yaptım ve nihayet yaş haddinden 1975 yılı mart ayında emekli oldum.

Musikîye küçük yaşlarda başladım. Ustam Pehel'in oğlu Pazar Camii Müezzini Ahmet Hâfız'dır. Ustam iki gözden âmâydı, ama her türlü makâmı bilirdi. Ben bildiğim bütün makâmları ondan öğrendim. Bilahare Kur'an-ı Kerim okudum. Ayrıca Hacı Nuri Hâfız'dan mevlit okumasını öğrendim. Ve kendisiyle birlikte 8 sene mevlitlere gittim. Ve kendisinin zâkirliğini yaptım.

Daha sonra bana müsaade etti ve bunun üzerine otuz sene kadar da kendi başıma mevlithânlık ettim. Mevlithânlık sırasında musikî ile de ilgileniyordum. Zamanın iyi okuyanlarından Mukim Tahir, Karaköprülü İsmail, Marangoz Halil, Muallim Cevdet Bey'le birçok defa beraber oldum ve birçok meclislere katıldım. Birçok defalar 11 Nisan kurtuluş programı için TRT'ye gittim.

İlk plağım olan *"Ordumuz gitti Muş'a dayandı"* plağımı Odeon firmasına 1928 yılında yaptım. Bu plağımın tutulması üzerine *"Çaya indim ağladım"* plağımı yine aynı firmaya yaptım. Bundan başka yaptığım plaklar, *"Duman duman olmuş karşiki dağlar"*, *"Havayı de deli gönül havayı"*, *"Beni candan usandırdı, cefadan yar usanmaz mı?"*.

Daha sonra İsmail Şençalar firmasına da, *"Buradan bir atlı geçti"*, *"Garibem Bu Vatanda Garip Bülbül Ötende"*, *"Mezarımı Yol Üstüne Kazsınlar"*, *"Hüsni'nin Senin Ey Dilber-i Nadide Kamer mi"*, *"Mezarımı Derin Edin"*

Daha sonra Palandöken Firması'na da şu plakları yaptım: *"Bu Felek Aşına Felek"*.

1976 yılında da Milli Folklor Araştırma Dairesi o zamanki Şube Müdürü Yaşar Doruk'un, Şanlıurfa'da yaptığı derleme çalışmasında birçok makâmlarda eserler okurdum. Ankara Radyoevi'nde Muzaffer Sarısözen'in hazırladığı *"Yurttan Sesler"* programına katıldım. Bir ara da Diyarbakır Radyoevi'nce hazırlanan programa katıldım. En son plağımı, Urfa'nın Sesi Plak Şirketi'ne yaptım. Bu plakta da Şanlıurfalı Şair Nabi Hazretlerinin *"Sakın Terk- i Edepten Kuyi Mahbubu Hudadır Bu"* adlı eserini okudum.

Aynı plak şirketine “*Yaradan Var, Yeri Göğü Yaradan Var*” adlı plâğımlı yaptım. Şu anda musikîye ve mevlithânlığa devam etmekteyim. Musikî çalışmalarımın içinde beste çalışmaları da olmuştur. Plaklara okuduğum birçok eseri ben yaptım. Bu eserleri dedemden, atamdan ve ustalarımından alıp derledim ve plaklara okudum. Derlediklerimden bazıları şunlardır;

- ✓ *Ördek suya dal da gel*
- ✓ *Tamburam rebap oldu*
- ✓ *Bu pınar eşme pınar*
- ✓ *Dön beri yüzün göreyim*
- ✓ *Havayı da deli gönül havayı*
- ✓ *Mezarımı derin edin*
- ✓ *Kaşların hilalidir*
- ✓ *Ay doğdu, mile döndü*
- ✓ *Çaya indim, ağladım*
- ✓ *Duman duman olmuş, karşiki dağlar*
- ✓ *Buradan bir atlı geçti*
- ✓ *Bir kara kaş, bir kara göz bende var*
- ✓ *Söyleyin şu bülbüle dertli dertli ötmesin*
- ✓ *Ben bu dağda dolaşirem kar diye*
- ✓ *Gel benim benim içinde gizli canım paresi*
- ✓ *Ey avcı ne gezersin bu dağda*
- ✓ *Urfalıyam dağlıyam*

13.5.1985 tarihinde kendi ağzından yayınlanmıştır.

Ek: 2.2. Türkü Böyle Derlenir¹⁰⁵

Urfa’da halk müziği denince, akla önce Bakır Yurtsever’in (Bekçi Bakır) adı gelir...

“*Garip bir kuştur gönlüm... Elimden Uçtu Gönülüm*” türküsünün derleyicisi, halk müziğinde seçkin yeri olan bir “*kaynak kişi*”dir. Güney ve Güneydoğu türküleriyle tanınan Malatyalı türkücü Selahattin Alpay, bunu bildiği için ne zaman türkü derleyecek olsa “Baba” diyerek, Bakır Yurtsever’e koşar. Son Anadolu turnesinde Urfa’ya uğrayan ve dört türkü daha derleyen sanatçı, “Bakır Baba’nın dört türküsü 1984’ün ses getiren eserleri olacak” diyor.

Ek: 2.3. Ünü Urfa’yı Aşan Mevlithân Ve Müzisyen Bekçi Bakır Öldü¹⁰⁶

“*Bekçi Bakır*” adıyla yurt düzeyinde tanınan TRT’nin de zaman zaman müzik araştırmalarında “*Kaynak Kişi*” olarak yararlandığı Bakır Yurtsever 1982 yılında ilk plâğında “*Ordumuz Gitti Muş’a Dayandı*” eserini seslendirmişti.

¹⁰⁵ Hizmet Gazetesi, 1984.

¹⁰⁶ Salih İlhan, “Ünü Urfa’yı aşan Mevlithan ve Müzisyen Bekçi Bakır öldü”, *Ekspres Gazetesi*, Urfa 15 Temmuz 1985, s.7.

Urfa denilince sesi güzel gazelhanlar, sanatçılar gelir akla. İşte bunlardan üne kavuşan ilk Urfalı bilinen adıyla, “Bekçi Bakır”, nüfustaki yazılışıyla Bakır Yurtsever geçtiğimiz gün 76 yaşını dolduramadan, bu dünyadan göçtü.

Ardında kubbelerde çınlayan, binlerce kez tekrarladığı mevlitleri, güzel sesiyle okuduğu ayetleri bırakarak, beklenmeyen bir zamanda gitti. 1909 yılında Şanlıurfa’da doğan Bekçi Bakır, daha çocukluk yıllarında büyüklerinin dikkatini sesi ile çekti. Bekçi Bakır dönemin sevilen türkülerin okumaya başladığı günlerde Pazar Camii İmamı Ahmet Hâfız ve Hacı Nuri Hâfız’dan Kur’an-ı Kerim okuma dersleri aldı. Uzun yıllar Mevlithânlık yapan Bekçi Bakır, dönemin ünlü musikîşinaslarıyla da birlikte oldu. Sesinin güzelliğiyle çevre illerde de üne kavuşan Bekçi Bakır zamanın ünlü plak şirketi Odeon’un özel davetiyle İstanbul’a giderek ardı ardına üç plak yaptı. İlk plağı “*Ordumuz Gitti Muş’a Dayandı*” ile büyük yankı uyandıran Bekçi Bakır sonra “*Çaya İndim Ağladım*”; “*Buradan Bir Atlı Geçti*”, “*Mezarımı derin edin*” gibi hâlâ hatırlanan plakları, piyasaya verdi.

Diyarbakır ve Ankara Radyoları’nda yayınlanan çok sayıda müzik programında konuşmacı, danışman ve uzman sıfatlarıyla çağrılan Bekçi Bakır özellikle Şanlıurfa’nın kurtuluş günü olan 11 Nisan günlerinde hazırlanan özel programlarda o günleri anlatan kişi olarak davet edilmiştir.

1976 yılında TRT’nin ve Milli Folklor Araştırma Dairesi’nin bölgemizde yaptığı “Halk Müziği Kaynakları” araştırmasında “Önemli Kaynak Kişi” olarak gördüğü ve özel bir ziyaretle fikirlerine başvurduğu Bekçi Bakır, Türk Halk Müziğimize çok sayıda türkü de kazandırmıştır.

Ek.2.4. Bekçi Bakır Yurtsever¹⁰⁷

İstanbul Radyosu’nda Ses Sanatçısı olarak çalışan bir genç hemşehrimiz vazife edinmiş. Eskilerden Mukim Tahir, Kel Hamza ve Bekçi Bakır’ın hayatını araştırıyordu.

İlk ikisini duyduğumuz, okuduğumuz kadarı ile; üçüncüsünü tanıdığımız, bildiğimiz kadarı ile anlattık. Bekçi Bakır’ı bir de değerli *Eyvan* okuyucularına anlatayım dedim.

1951-1952 seneleri. Henüz ortaokulda öğrenciyim. Sıcak bir yaz tatili geçiriyoruz. İşim marangoz çıraklığı. Akşam yorgun argın eve geldim. Erkenden odamda uyumuşum.

Evimiz Nimetullah Camii’nin (Ağ Camii) karşısında, minarenin dibinde sayılır. Öylesine yakın. Aylardan Temmuz. Urfa’da 1940’lı yıllarda görev yapmış olan şair Halide Nusret Zorlutuna’nın bir şiirinde anlattığı yaz günlerini, gecelerini yaşıyoruz sanki.

¹⁰⁷ Mehmet H. Öcal, “Bekçi Bakır Yurtsever”, *Eyvan*, Nisan-Mayıs- Haziran 2001, Yıl:1, S.:4 Şanlıurfa, s. 29-30

Temmuz ayı yollarda
Ateş soluyan bir koca dev
Rüzgâr alev alev...
Kızarmış yan yana toprak
Kına toprak, ana toprak!
Ateş yağıyor göklerden...

Ve şair, böyle bir günün gecesine şu mısralarla dokunuyor:

Gök toprağa eğilir, yaklaşır,
Sarardı onu şefkatli bir anne gibi
Karanlık,
Ilık.
Yıldızlar iri
Ve uzakta çöl, ezeli bir sır
Ilık karanlık şarkı söylerdi,
Ay ışığı öğerdî susamış toprağı,
Kemanlar inler,
Neyler dua eder.
Ve güzel sesler
Avuturdu her derdi.
Güzeldi, bir güzel masal kadar.
Urfa'da yaz geceleri,
Urfa'da saz geceleri,
O gecelere hasretim var.
Hasretim var!...

Evet, Bekçi Bakır sorulunca aynen yaşadığım bu yaz günlerini, gecelerini hatırladım. Ve O'nun böyle mehtaplı bir yaz gecesinde, imsak vaktine yakın bir saatte Ağ Camii'nin minaresinde o güzel sesiyle okuduğu hemşehrimiz Şair Abdî'nin gazelini.

Gâfildir eden Hâlikî nisyan gecelerde,
Fevt etmeli mifirsatı insan gecelerde.
Ey talib-i dîdar-ı Hüdâ halk ne yatarsın
Mehtâb-ı felek oldu nümayan gecelerde
Yatma akıtıp gözyaşını Hakka niyâz et
Matlûbunu Mevlâ eder ihsan gecelerde
Mahrum mu kalır Mevhibe-i Hazret-i Hak'tan
Her müşkil olur talibe asan gecelerde
Arifsen eğer sâmia-i cân ile gûş et
Mahluk ediyor Halik'e şükran gecelerde
Hacet kapısın açtı diyor Hâlik-ı zişan
Mahluka eder bir melek ilan gecelerde
Abdî mariz-i aşka giriftâr olan âhir
Elbette bulur derdine derman gecelerde

Uyuyorken, bu güzel sese uyanıp gazeli eşsiz bir ilâhi dinliyormuşçasına yatağımda oturup huşu ile dinledim. Mest olmuştum...

Camide, sabah namazından sonra cemaat dağılıyorken bu güzel methiyeyi bize dinleten zâtı bulmuş, okuduğunu onun söyleyişi ile deftere kaydetmiştim. Bekçi Bakır ile ortaokul öğrencisi iken ilk tanışmamız böyle oldu.

Sonra yüksek tahsil yıllarımızda (1957-1962) Ankara’da öğrenci iken sabırsızlıkla beklediğimiz “11 Nisan Geceleri”nin unutulmaz misafiri Bakır Yurtsever’di. Genellikle, o tarihlerde Ankara Radyosu’nda akşam canlı olarak yayınlanan Muzaffer Sarısözen’in “Yurttan Sesler Programı”na katılır, gece de tertiplenen “Urfalılar Gecesi”nde bulunur, büyük takdir toplardı.

Rahmetli Sarısözen, rahmetli hemşehrimiz Bekçi Bakır’a hayrandı. “Bu ses eğitilse dünyanın ilgisini çeker”, derdi. Zamanın meşhur opera sanatçılarından üstün olduğunu vurgularlardı.

Bir 11 Nisan’da Ankara Orduevi’nde yapılan gecede salonu dolduran hemşehrilerimiz O’nun uzatılan mikrofonu iterek söylediği hoyratı dakikalarca alkışlamışlardı. Ses yükseltici araçlar merhum Yurtsever’e pek gerekmiyordu. Okuduğu mevlitlerde kullandığını da hiç görmedim.

Urfa’da “Babo” olarak anılan eski valilerden rahmetli Kadri Erova’nın 1959 yılında Gümüşhane’ye tayini çıkmıştı. Onu uğurlamak için Bediüzzaman Mezarlığı’nın başında büyük bir kalabalık birikmişti. Herkes üzgündü. Ayrılış sırasında Bekçi Bakır Yurtsever’in elini kulağına koyarak okuduğu:

Kalemi kaşta koydi
Gözümü yaştı koydi
Burdan giderken babo
Bizi ataştı koydi

Şeklinde okuduğu hoyrat herkesin duygulanarak ağlamasına yetti.

Rahmetli Yurtsever, memuriyetimin ilk yıllarında görev yaptığım Köy Hizmetleri Teşkilatı’nda da bir müddet Bekçi olarak çalıştı ve oradan emekliye ayrıldı.

Görev yerini dinamit ambarı, şantiye gibi kırsal alanlarda seçerdi. Buralarda yanına gelenlerin isteği tabii ki hoyrat ve uzun havalar olurdu. O da hiç nazlanmadan misafirlerine hem çay ikram eder, hem de sesinin güzelliğiyle ziyafet çekerdi. Bu konuda bir derya olarak tarif etmek mümkündü kendisini.

Araştırmacı–yazar Abuzer Akbıyık ve arkadaşlarının hazırladığı “Şanlıurfa Halk Müziği” isimli kitapta (s. 611) rahmetli Bakır Yurtsever’in Biyografisi şöyle anlatılıyor:

“1909 yılında Urfa’da doğmuş, 1985 yılında vefat etmiştir. Musikîye küçük yaşlarda başlamıştır. Ustası Pehel’in oğlu Ahmet Hafız’dan makamları öğrenmiştir. Hacı Nuri Hafız’dan Mevlit okumayı öğrenmiş, otuz sene kadar mevlithânlık yapmıştır. Bekçilik yaptığı için kendisine “Bekçi Bakır” denilmiştir. Muzaffer Sarısözen’in hazırladığı “Yurttan Sesler” Programına zaman zaman çağrılmıştır. Ayrıca Radyo’da çeşitli Urfa Programları’na katılmıştır. TRT Repertuarı’nda derlemeleri yer almaktadır. Birçok plak yapmıştır”.

Merhum Bekçi Bakır'ın dinleyenleri hayrette bırakan, parmak ısırtan şahane bir sesi vardı. Bâkî kalan kubbedeki en hoş sedalardan biri idi. Allah rahmet eyleye...

EK: 2.5.Bakır Yurtsever İle İlgili Görüşler

2. 5.1.Abuzer Akbıyık'ın Bakır Yurtsever Hakkındaki Görüşleri

Bakır Yurtsever, Şanlıurfa müziğine büyük emekler vermiş ustalarımızdandır. Farklı dönemlerde yetişmiş olduğumuzdan, kendisiyle müzik meclisinde bulunma şansımız olmadı. Fakat buna rağmen araştırmacı-yazar Sabri Kürkçüoğlu ile birlikte, Bakır Yurtsever'le bir röportaj yapma fırsatı bulduk.

Röportajı yaptığımız dönemde aktif müzik çalışmalarını bırakmıştı. Müziğe hizmetini müzikle ilgilenen insanlara danışmanlık ederek sürdürüyordu. Dönemin ünlü halk müziği sanatçıları Şanlıurfa'ya geldiklerinde mutlaka Bakır Yurtsever'in evine uğrar ondan yeni hoyrat ve türküler derlerlerdi. Bu sanatçılar arasında İzzet Altınmeşe de vardı. İzzet Altınmeşe'nin Bakır Yurtsever'le yaşadığı bir anıyı aktarmak istiyorum:

İzzet Altınmeşe bir gün Bakır Amca'yı ziyarete gitmiş. Ziyaret sonra erip evden çıkmak üzereyken, Bakır Amca bir hoyrat okumuş. İzzet Altınmeşe evden çıkmaya her hazırlanışında peşinden bir hoyrat daha geliyormuş. “Allahaismarladık” dedikten sonra bir tane daha. Ve o gün İzzet Altınmeşe, Bakır Amcanın evinden bir türlü çıkamamış.

Bakır Yurtsever'le ilgili çocukluğumdan anımsadığım bir anı daha var. “Şanlıurfa'da at çok değerlidir. Yıllar önce, Atlas Sineması'nda at festivali düzenlenirdi. Halk bu festivale büyük önem verirdi. Bir gün bu festivallerden birine babam beni de götürdü. Çok küçüktüm, sahneyi göremiyordum. Babam beni boynuna aldı. Ancak bu şekilde olanı biteni izlemeye koyuldum. Mustafa Dışlı'nın açılış konuşmasının ardından program başladı. Urfa'nın yetiştirdiği en önemli sanatçılardan biri olan Seyfettin Sucu sahneye çıktı. Ardından halk arasında bulunan Bakır Yurtsever'i sahneye davet etti. Üzerinde günlük giysiler vardı. Kendisine uzatılan mikrofonu tutup yere fırlattı, mikrofonsuz türkü söyledi. Ne kadar güçlü bir ses olduğuna o gün tanık olduk. Halk galeyana gelmişti. Şak şak denilen bir aletle Kazzaz Fethi de ona eşlik etti. Coşkulu alkışlar arasında sahneden indi.

Onu sahnede son kez Şanlıurfa'nın Kurtuluş Günü olan 11 Nisan'da yapılan bir kutlama programında izledim. Bakır Yurtsever Şanlıurfa'ya verdiği güzel eserlerle sonsuza dek aramızda yaşayacak.

Ek: 2.5.2.Halil Binbaşoğlu'nun, Bakır Yurtsever Hakkındaki Görüşleri

1967 yılında Diyarbakır'da Muhittin Özyardımcı'nın askere uğurlandığı bir gece düzenlenmişti. Gecenin müzik organizesi bana düştü. Urfa'dan Mahmut Akagün (Dellek Hâfız), Bakır Yurtsever (Bekçi Bakır), Şeref Uslusoy (Keman Sanatçısı), Yaşar Özden (Kanun Sanatçısı)'nden oluşan bir ekibi Diyarbakır'a götürdüm. Gece çok güzel geçti. Bakır Yurtsever bütün gece mikrofon kullanmadan

hoyrat okudu. Eğlence sona erip, Urfa'ya doğru yola çıktığımızda, Hâfız'dan türkü söylemesini istedik. Kabul etmedi. Bunu üzerine Bakır Yurtsever, "*Keklik Dağda Çağıldar*" adlı türküyü söylemeye başladı. Dellek Hâfız; "Yeter yeter" diyerek Bekçi Bakır'ın üzerine atıldı. Ve söylemeye başladı. Urfa'ya geldiğimizde Hâfız hâlâ söylüyordu. Meğer, "*Keklik dağda çağıldar*" ona vurulan kardeşini anımsatıyormuş.

Bakır Yurtsever'in sesini, özel arşivim için, 1983'te DSI'nin misafirhanesinde düzenlenen bir gecede video-banda kaydettim. Bu programda Seyfettin Sucu, M. Hâfız Akagün, Doğan Güllüoğlu (Ud Sanatçısı), Naci Gençkol (Ses Sanatçısı), Mithat Toprak (Bağlama Sanatçısı), Yaşar Özden (Kanun Sanatçısı) yer alıyordu. Bu video-bant kaydı bende mevcuttur.

Bakır Yurtsever ile ilgili anlatılan bir anıyı aktarmak istiyorum. "Bakır Yurtsever, Yurttan Sesler Programı'na katılmak için Ankara'ya gittiğinde Ankara Radyosu'nda Muzaffer Sarısözen kendisini stüdyoya almış. Bekçi Bakır'ın sesi müthiş derecede güçlü olduğundan, mikrofon kendisinden uzakta bir yere konmuş, sesi o şekilde kaydedilmiş".

Ek: 2.5.3.Hasan Uludağ'ın, Bakır Yurtsever Hakkındaki Görüşleri

Bakır Yurtsever ile birlikte içkisiz eğlencelere, sıra gecelerine katılırdık. Bizimle birlikte bu tip toplantılara meşhur Hacı Nuri Hâfız (Nuri Başaran), Damburacı Derviş, Tenekeci Mahmut gibi ustalar da katılırdı. Bu sanatçıların hepsi makâmları çok iyi bilirdiler. Bakır Yurtsever ile ben, makâmları ve mevlit okumayı Hâfız Nuri'den öğrenmiştik. Hâfız Nuri, Bekçi Bakır'ı çok etkilemişti, hocası da sayılırdı.

Urfa'da maddi durumu iyi olan insanlar, dağ yatılarına giderlerdi. Bu geziler bazen birkaç ay sürerdi. Kırk Mağara, Dede'nin Serinci gibi yerlerde eğlenceler düzenlenirdi. Bu eğlencelere biz de davet edilirdik. Köy ağaları bizim için koyun keserler, yağ, un gibi ihtiyaçlarımızı karşılardı. Bakır Hoca, arada bir Urfa'ya mevlit okumaya gider, ben de ona zâkirlik ederdim.

Bakır Hoca, tüm makâmları bilirdi. Çok geniş bir repertuara sahipti. Kürtçe, Arapça ve Farsça konuşur, bu dillerde şarkılar, gazeller, uzun havalar okurdu. Kendisiyle uzun yıllar birlikte müzik meclislerinde bulunduk. Çok dik bir sesi vardı. Kendisine cümbüşle eşlik ederdim. Sesinin sınırı yoktu. Saatlerce yüksek perdelerden okuyabilirdi. Mikrofonsuz okumasına rağmen uzak mesafeden bile duyulabilen çok güçlü bir sese sahipti.

Ek: 2.5.4.Hikmet Dikmen : Babam Bakır Yurtsever¹⁰⁸

İlkelerine bağlı, çok iyi bir aile babasıydı. İlkokul mezunuydu. İlkokulun son yıllarında Kur'an-ı Kerim okumayı öğrenmiş, ömrü boyu dinine çok bağlı kalmıştır.

¹⁰⁸ Bakır Yurtsever'in kızı Hikmet Dikmen'le yapılan görüşme,[İstanbul/24 Ocak 2001].

Bu özelliğın yanı sıra, çok aydın bir yapısı vardı. Biz, Atatürk ilkelerini okula gitmeden önce babamızdan öğrendik. Çocuklarına baskı uygulamazdı. Annemize ve bize karşı hep hoşgörölü ve anlayışlıydı. Anneme “sultanım” diye hitap ederdi. Evlatları arasında ayırım yapmaz, onların okuyup topluma yararlı birer yurttaş olmaları için uğraşırdı. Yaşamını, “Yarın ölecekmiş gibi ahiret için, hiç ölmeyecekmiş gibi dünya için çalışmalı” felsefesi üzerine kurmuştu. Çok titiz ve çalışkandı. Sabahın dördünde kalkar, oturduğumuz sokağı bir baştan bir başa yıkardı. Uykuyu gereksiz görür, kendisi gibi bizim de çok erken kalkmamızı isterdi. Maddiyata hiç değeri vermez, insanlarla her şeyini paylaşırdı. Birkaç dönüm üzüm bağımız vardı. Bunun yanı sıra bekçilik yapıyor ve bizi okutuyordu. Hepimiz, sevdiğimiz insanlarla evlendik. Çünkü babam mutluluğun kaynağının sevgi olduğunu bilen bir insandı.

Babam bize her zaman “eşiniz sağlam karakterli olsun, zengin veya güzel olmasa da olur” derdi. Yaşadığı sürece müziğe hizmet etti. Çok duygusal bir yapıya sahipti. Çevresindeki olaylara karşı son derece duyarlıydı. Ve bestelerini yaparken bu olaylardan ilham alırdı. Hem sanata, hem dine büyük emekler verdi. Mevlithânlik yapar, karşılığında ücret kabul etmezdi. Kendisini İstanbul’dan otomobille Urfa’ya mevlit okutmak üzere götürürlerdi. Çok hareketliydi. Hiçbir yerde uzun süre kalmazdı. Bazen evden çarşıya gidiyorum diye çıkar, ertesi gün Urfa’dan telefon ederdi.

Babamın bana öğrettiklerini ben de çocuklarıma öğretiyorum. Bugün hayatla korkusuzca mücadele verebiliyorsam, bunun tek nedeni, yaşamı boyunca evlatları için çalışan mükemmel bir babaya sahip olmamdır.

Ek: 2.5.5.Mahmut Gözoğlu(Fırıncı Mahe)’nun, Bakır Yurtsever Hakkındaki

Görüşleri

Bakır Yurtsever, alçak gönüllü, giyime, gösterişe, süse önem vermeyen, içi dışı bir insandı. Makâmları çok iyi bilir, özellikle Rast, hicaz, saba, nevrüz, kürdi gibi makâmlarda eserler okurdu. Bir bağı vardı. Çizmelerini giyer, bağıyla ilgilenirdi. Bir gün “Bağa gidelim”, dedi. Yola çıktık, bana, “Sen bir dağ hoyratı oku, bir tane de ben okuyayım”, dedi. Ben bir hoyrat okudum, uzaklaştı o da okudu. Aramızdaki mesafe iyice açıldı. Bir hoyrat daha okudum, “İşte bizim mikrofonumuz bu”, dedi.

Çok iyi Kur’an-ı Kerim ve ezan okuduğu için Müftülükten ezan okuma izni vardı. Her Cuma bir camiye gidip ezan okurdu.

Kendisiyle başka bir olayı da Urfa Belediyesi önünde yaşadık. Mithat Toprak adlı arkadaşımız elinde bağlaması olduğu halde, Belediye’nin önünde durdu. “Bakır Emmi bir hoyrat okur musun?”, diye kendisine sordu. “Okurum” deyince Mithat bağlamayla hoyrat tuttu. Bakır Hoca hoyratı okuduğu andan itibaren çevredeki tüm insanlar yanımıza geldi. Müthiş bir kalabalık oluştu. Hoyrat bitince Bakır Emmi, Mithat Toprak’a “Başka bir emrin var mı?”, diye sordu.

Evimde olduğum çok yağmurlu bir gecede, kapımızın önünden bir hoyrat sesi geliyordu. Bir de baktım, Hacı Emmi geliyor. Okuduğu hoyratı dinledim. Ardından bir hoyrat da ben okudum. Yanında Selahattin Alpay da vardı. Yağmurda hoyratı dinlediler, tüm ısrarlarıma rağmen içeri girmeden dönüp gittiler.

Bakır Yurtsever, müziğine gönülden bağlıydı. Kibirli, gururu olmayan, sade yaşamayı seven bir halk adamıydı. Böyle bir ustanın yerinin doldurulabileceğini sanmıyorum.

Ek: 2.5.6.Mehmet Çağlayan'ın, Bakır Yurtsever Hakkındaki Görüşleri

Bakır Yurtsever'i bekçilik yaptığı yıllardan tanırım. Memleketini seven, milli değerlerine sahip bir insandı. Bekçilik yaptığı yıllarda Urfa'da kaçakçılık, soygun olayları olmasına rağmen, bu onu gece bekçiliği işinden vazgeçiremedi. Ülkesi için çalışmasının yanı sıra Mukim Tahir, Kel Hamza gibi musikişinasların yanında makâm geleneğini öğrenmiş, hem sanatsal, hem dinî açıdan kendini çok iyi yetiştirmişti. Maddi durumu pek iyi değildi, ama o kısıtlı bütçesiyle insanlara yardım etmekten zevk duyardı. Paylaşmaya verdiği değeri anlatması bakımından onunla ilgili bir anımı aktarmayı uygun görüyorum:

Bakır Yurtsever, bir ara bakkal dükkânı işletti. Onun bakkalının bulunduğu yerde bakkal dükkânı açtım. Dükkânıma geldi, hayırlı olsun evladım deyip, şöyle bir göz attıktan sonra, dükkân açmışsın ama, galiba çay şekeri almayı unutmuşsun. Bakkal dükkânı şekersiz olmaz dedi. Arkasından on, onbeş kilo çay şekeri gönderdi. Rakibi olmama rağmen beni desteklediği o günü hiç unutamam.

Onun sanat gücünü ortaya koyan bir olaya daha tanık oldum. 1950'li yıllardı. Yenimahalle'de oturuyorduk. Orada Ermeniler de yaşırdı. Daha sonra Ermeni Kilisesi, camiye çevrildi. Bir gün Bakır Hoca, bu camide bir cuma selası veriyordu. Urfa'lı Divan Şairi Nabi'nin bir beytini de sabâ makâmında okuyordu. Vanes adında, I. Dünya Savaşı'nda sıhhiye olarak görev yapmış Ermeni bir dostum yanıma gelerek, "Keşke Hacı Bakır bunu okumasaydı. Neredeyse müslüman olacaktım" dedi.

Ek: 2.5.7.M. Hulusi Öcal'ın, Bakır Yurtsever Hakkındaki Görüşleri

Bakır Yurtsever'i Köy Hizmetleri'nde birlikte çalıştığımız dönemlerde dinleme fırsatım oldu. Ambarın bulunduğu yer çok ıssız olduğu için, bol bol gazel, hoyrat ve ilâhi söylerdi. Muzaffer Sarısözen Urfa'ya geldiğinde kendisini dinlemiş ve Ankara'ya davet etmişti. Ankara Orduevi'nde mikrofonu eliyle itip mikrofonsuz okumasına rağmen, Yurtsever'in sesini tüm salon duymuştu.

Bir gün Şanlıurfa Valisi Kadri Erova'nın tayini Gümüşhane'ye çıkmıştı. Onu uğurlamak üzere halk, Bediüzzaman Mezarlığı'nda toplandı. Valinin konuşmasının ardından Bekçi Bakır, valiye hitaben bir hoyrat okudu:

Kalemi kaşta koydi [=koydun]
Gözümü yaşta koydi
Sen buradan gidisen babo
Bizi ataşta koydi

Ek: 2.5.8.M. Ramazan Yurtsever : Babam Bakır Yurtsever¹⁰⁹

Babam, son derece mütevazı ve çalışkan bir insandı. Müziğe büyük bir sevgi ve bağlılığı vardı. Hoyratları yorumlamadaki ustalığı ile ünlüydü. Siirt'te askerliğini yaparken M. Kemal Atatürk'e sesini dinletmiş, Atatürk, babamın söylediği hoyratlardan çok etkilenerek "Yaşa, varol Urfalı" diyerek kendisini taltif etmiştir.

Aşık Veysel'le bir sohbetle bir araya gelmiş. Karşılıklı söyleşmişler; Aşık Veysel, babamın söylediği parçalarla duygulanarak gözyaşlarını tutamamıştır. Babam gezmeyi, sohbeti çok severdi. Hemen hemen Türkiye'nin birçok yerini gezerek, o yörenin sanatçılarıyla bir araya gelerek müzik bilgisini ve repertuarını alabildiğince zenginleştirmiştir.

Önemli özelliklerinden bir tanesi de sahneye çıktığında sesinin gücüne güvenerek, mikrofonu kullanmamasıydı.

Birçok ünlü sanatçı, Urfa'ya geldiğinde, kendisini ziyaret eder, yeni parçalar alır, sesini dinlerdi. Nurettin Dadaloğlu, Ramazan Şenses, Saniye Can Selahattin Alpay ve İzzet Altınmeşe, bunlardan birkaçıdır.

Kendisinin derlediği birçok parçayı çok değişik sanatçılar, çeşitli dönemlerde, plak veya kasetlerinde okumuşlardır. Mahmut Tuncer, Müslüm Gürses, İbrahim Tatlıses, Selahattin Alpay, İzzet Altınmeşe, Mahsun Kırmızıgül, Nuri Sesigüzel bu sanatçılardan ilk akla gelenlerdir.

Çok alçak gönüllüydü, kibirli insanları sevmezdi. Kendisini bir halk adamı olarak sayardı. Bir çocuğun, bir delikanlının bile ricasını kırmaz cadde ortasında bile elini kulağına alır, uzun hava söylerdi.

Müziği bir gönül işi olarak görürdü. Hiçbir zaman paraya, maddiyata dayanarak müziğe hizmet etmemiştir. Birçok eserini birçok sanatçıya, menfaat gözetmeden, vermiştir. "Benim adım söylensin, memlekete hizmet olsun yeter", demiştir.

Fakat bütün bu iyi niyetine, hoşgörüsüne karşılık birçok eserini sanat hırsızları gasp etmiş, kendilerine mal etme, ismini söylememe yoluna gitmişlerdir.

Kendi eserleri olan "*Dön Beri Dön Beri Yüzün Göreyim, Garip Bir Kuştu Gönüm, Tamburam Rebab Oldu*, ve daha birçok eseri telif hakkı veya şöhret uğruna gasp edilmeye çalışılmıştır.

Yöresinin birçok eserini Muzaffer Sarısözen ile birlikte uzun çalışmalar sonucu derleyerek, Türk Halk Müziği arşivine kazandırmıştır.

Müzik aşkı ile birlikte dîni yönden de son derece kendisini yetiştirmişti. Mevlithândı. Çok güzel Kur'an- Kerîm okur ve Türkçe açıklamasını yapardı. Ezan

¹⁰⁹ Bu yazı, Bakır Yurtsever'in oğlu M. Ramazan Yurtsever tarafından bizim için hazırlanmıştır: 31 Ocak 2001/Şanlıurfa.

okuması yörede dillere destandı. Ezan okuduğunda birçok insanın duygulanarak ağladığını anlatırlardı. Bir anısını aktarmak istiyorum:

Babam bir gün, Zeki Müren’le tanışır. Sesini dinletir. Sesinin gücü ve güzelliği karşısında hayretler içinde kalan Zeki Müren, “Bakır Amca bu ses bende olsa, on tane Zeki Müren ederim”, der.

Memleketini, vatanını çok severdi. Soyadı kanunu çıktığında ısrarla “Yurtsever” soyadını seçmiştir. “*Ordumuz gitti Muş’a dayandı*” ilk plağıdır. Bu plakta bu yönünü açıkça göstermektedir.

TRT’nin birçok programına katılmıştır. Yöresinin Türk Halk Müziği yönünü tanıtmıştır.

Döneminin eski ustalarından Celal Güzelses, Kel Hamza, Mukim Tahir, Tenekeci Mahmut gibi ustalarla sık sık bir araya gelip mağaralarda yatıya kalarak günler, haftalar süren müzik sohbetleri yaparlarmış.

Türkülerin, uzun havaların, hoyratların özünün değiştirilerek okunmasına hiç tahammülü yoktu. Böyle bir şeyle karşılaştığında dinlemez, oradan uzaklaşırdı.

Ankara Radyosu’nun kendisini “kadrolu sanatçı” yapma teklifini kabul etmemiştir.

Yörenin bütün sanatçılara gerek eser, gerek bilgi, yönünden her türlü desteği vermiştir. Rahmetli Seyfettin Sucu’yu, yazdığı bir mektupla plak şirketine gönderdiğine bizzat şahit olmuştum.

Yörede özel gecelerde doldurulan birçok kaset mevcuttur. Kendi hayranları olan bu müziksever insanlardan bu kasetleri almak çok zor, hatta imkânsızdır.

Kazancı Bedih Usta kendisinin okuduğu mevlitlerde zâkirlik yapmıştır. Yöre sanatçılarının hemen tümü az veya çok, kendisinden feyz almıştır. İbrahim Tatlıses, Mahmut Tuncer, Seyfettin Sucu, Abdullah Balak, Abdullah Uyanık, İsmail Badıllı, Kadir Sema bu sanatçılardan ilk akla gelenlerdir.

En büyük oğlu Halil Yurtsever de tek bir plak yapmış; bir yüzüne “*Fırat Köprüsünden*”, diğer yüzüne “*Öt Bülbül Yar Dağıdır*” parçalarını okumuştur (Yakışan Plak-1970).

Son dönemlerinde yöre sanatçılarından Abdullah Uyanık’ın girişimiyle üç adet hâtıra kaseti doldürmüştür. Bunlar Urfa’daki kasetçilerde mevcuttur. Ölmeden bir gün önce bütün dostlarını, komşularını çağırarak onlarla vedalaşmıştır. Beraber Kur’an-ı Kerim okumuş veda kaseti doldürmüştür. Tıraşını olarak, banyosunu yaparak veda etmiştir.

Bunları yaparken gayet sağlıklı ve kendindeydi. Herkes şaka yaptığını zannediyordu. Son nefesine kadar THM’ye sesiyle, yorumuyla, eserleriyle daha da önemlisi yüreğiyle hizmet eden bu büyük sanatçı, belki de değeri tam anlaşılamadan 9.6.1985 tarihinde vefat etmiştir. Mezarı Şanlıurfa’da Bediüzzaman Aile Mezarlığı’ndadır. Vasiyeti üzerine mezar taşına;

Mezarımı derin edin,
Su serpin, serin edin
Bu dünyada murad almadım
Ahiretimi mâmur edin”

diye başlayan kendi eserinden bir dörtlük yazılmıştır. Bekçi Bakır gibi bu uğurda aşkla, şevkle, yürekle hizmet etmiş bütün insanları ve büyük ustaları rahmet, şükran ve sevgiyle anıyorum.

31.01.2001

Mehmet Ramazan Yurtsever

Ek: 2.5.9.Naci İpek’in, Bakır Yurtsever Hakkındaki Görüşleri

Bakır Yurtsever, eğitim görmemiş olmasına rağmen, önsezileri çok kuvvetli bir insandı. Tipik bir Urfalıydı. Urfalı olmanın tüm karakteristik özelliklerini taşırdı. Müziğe büyük bir yeteneği ve ilgisi vardı. Ezberleme yeteneği ve ezberlediklerini belleğinde tutabilme gücü, çok ileri düzeydi. Ufak tefek, ince zarif bir insandı. Daireye gitmediği günler başına bir kasket takar, elleri cebinde çarşıda dolaşırdı. Çok iyi yürekli, gönlü-gözü tok ve hoşgörülüydü. Yaşadığı sürece kimseyi kırdığı görülmemiştir. Bugünkü ortama bakıldığında onun gibi insanların değeri daha iyi anlaşılıyor. Bugün yaşasaydı, eminim bu ortama uyum sağlayamaz, belki de bu güzel ismi de bırakamazdı. Gurur nedir bilmez, kesinlikle maddi kaygı duymaz ve yoksulluğunu belli etmezdi. Tam bir gönül adamıydı. Çok geniş bir gazel, hoyrat, türkü repertuarı vardı.

Bahar gelince, Direkli tarafında, Açıksu, Şıh Magsut, Delikli Mağara, Top Dağı, Zeytinlik gibi yerlerde yatıya gidilirdi. Karaköprülü İsmail, Kazancı Bedih, Tenekeci Mahmut ve babam Halil İpek ile birlikte bahçelere giderlerdi. Aralarında hiç kimsenin parayla ilgili bir kaygısı yoktu. Hem kendileri eğlenirler, hem insanları eğlendirirlerdi.

Urfa’da kolay ele geçmeyen insanlar için “yağlı ekmek” tabiri kullanılır. Bakır Yurtsever de bizim için çok değerliydi. Yatıya gidecek olsak, bir ay öncesinden kendisine bizimle gelmesi için ricada bulunurduk. Sevdiği grupları kırmazdı. Bizimle gelmeyi kabul ederdi. Kendisine eşek gönderip evinden aldırırdık.

Tüm Urfa’ya kendini sevdirmiş, memleketine ölene dek hizmet etmiş bu değerli sanatçının hakkının ödenmesi mümkün değildir. O, halk müziğine kazandırdığı eserleriyle ölümsüzleşmiştir.

Ek: 2.5.10. Nuri Sesigüzel’in, Bakır Yurtsever Hakkındaki Görüşleri

Bakır Yurtsever Türk Halk Müziğinde yeri doldurulamayacak ender şahsiyet lerdendir. Şanlıurfa’da yetişen ses sanatkârları, kendisinden ve diğer değerli üstatlardan aldıkları ilhamın ışığında sanat hayatlarını sürdürmüşlerdir.

Ben de Şanlıurfalı birçok ses sanatkârı gibi Bakır Yurtsever’in eserlerini plaklara okudum. Bununla ilgili kendisiyle yaşadığımız bir anımız var:

Diyarbakır'da bir konser vermiş, ardından konser vermek üzere hemen Urfa'ya geçmiştik. Yanımda Mehmet Erenler ve Emin Aldemir de vardı. Birlikte, İpek Palas Oteli'ne yerleştik. Akşam konserimiz olduğundan, dinlenmek istiyorduk. Tam odaya girip oturduktan hemen sonra bir otel görevlisi Bekçi Bakır lâkaplı usta sanatçı Bakır Yurtsever'in beni ziyarete geldiğini ilettili. Ayağa kalkıp kendisini karşıladım ve içeri buyur ettim. O sıralarda üstadın "Mezarımı Yol Üstüne Kazsınlar" adlı eserini plağa okumuştum. Bakır Usta eseri yorumlayışımı beğendiğini belirterek beni kutladı. Sohbet etmeyi sürdürürken üstat elini kulağına atarak; "Hoyrat böyle okunur" dedi ve ardından "Mezarımı Yol Üstüne Kazsınlar" adlı hoyratı okumaya başladı. Odaanın pencereleri açıldı ve ustanın sesi birdenbire öyle kuvvetli çıkmıştı ki; ani bir refleksle odaanın açık pencerelerini kapatmaya yeltendim. Ama Bakır Yurtsever; "Dur kapatma Urfa ses dinlesin" diyerek pencereleri kapatmama engel oldu. Onun sesinin ne kadar güçlü olduğuna o gün bir kez daha tanık oldum. Ustaya ve onun gibi halk müziğine hizmet etmiş tüm merhum sanatkârlara Tanrı'dan rahmet diliyorum.

Ek: 2.5.11.Yusuf Bilgin'in Bakır Yurtsever Hakkındaki Görüşleri

Bakır Yurtsever, Urfa makâm geleneğini çok iyi bilen, musıkî ve dînî yönde kendini yetiştirmiş bir sanatçıydı. Çok mükemmel ve geniş bir sese sahipti. Gazelhan ve mevlithândı. Kur'an-ı Kerim okurdu. Müezzindi. Ve ezanın Cuma Selasının makâm geleneğine uygun okunması gerektiğini söyler, buna aykırı davrananları uyarırdı.

Biz onunla Urfa'nın muhtelif yerlerinde müzik sohbetlerine katılırdık. Hâfız Nuri'nin meclisinde, içkisiz eğlencelerde, mağaralarda yapılan toplantılarda gazeller okurduk. Müzik sohbetlerine bazen def, bazen bağlamayla eşlik ederdik. Çok samimi arkadaşlık. Bu nedenle kendisinde bulunan özelliklere tanık olma fırsatım oldu. Çok geniş bir repertuarı vardı. Sıra gecelerinde, dağ yatılarında ona genellikle divan, İsfahan ve maya söyletilirdi.

Bir ara ben Elazığ'a yerleştim. Orada oturduğum sıralarda sık sık ziyaretime gelir, birlikte camide mevlit okurduk. Köylere mevlit okumak üzere davet edilirdik. Mevlit bitince bizimle birlikte olan din adamı, Buluntu Hoca, "Yâr söyleyin" derdi. Bunun üzerine tasavvuf müziği okumağa başladık.

Her 11 Nisan Kurtuluş Günü'nde Urfa'yı temsilen, birkaç kişilik koro Ankara'ya davet edilirdi. Kendisi de bu koroyla birlikte giderdi.

2.6.Görüşme Yoluyla Yararlanılan Şahıslar:

Abuzer Akbıyık

1958 yılında Şanlıurfa'da doğdu. 1978 yılında Afyon Mali Bilimler Fakültesinden mezun oldu. Araştırma yazıları ve çeşitli makaleleri çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlanan ve Şanlıurfa folkloru ile ilgili dört kitabı bulunan Abuzer Akbıyık, halen Şanlıurfa'da Serbest Muhasebeci Mali Müşavir olarak çalışmaktadır.

Çetin Özdemir

1947 Şanlıurfa Suruç doğumlu olan Çetin Özdemir, Münevver Özdemir'in babasıdır. 1980'li yıllarda mahallî ses sanatkârı kimliği ile TRT'de programlar yapmıştır. TRT repertuvarında kendisinden derlenen türküler bulunan Çetin Özdemir, aynı zamanda emekli sınıf öğretmenidir ve halen İstanbul'da yaşamaktadır.

Fikriye Özdemir

1927 Şanlıurfa Suruç doğumlu Fikriye Özdemir, Münevver Özdemir'in babaannesidir. Ev hanımıdır; halen İstanbul'da yaşamaktadır.

Halil Binbaşoğlu

Eski Şanlıurfa Belediye Başkan yardımcısıdır. Şanlıurfalı mahallî sanatkârların ses ve görüntü kayıtlarını içeren çok geniş bir özel arşive sahiptir. Halen Şanlıurfa'da yaşamaktadır.

Halil Biner

1926 Şanlıurfa doğumlu gazelhândır. Mukim Tahir'in uzaktan akrabası olan Halil Biner, halen Şanlıurfa'da yaşamaktadır.

Hasan Uludağ

80 yaşındaki Şanlıurfalı cümbüş sanatçısı Hasan Uludağ, Mukim Tahir ve Bakır Yurtsever'le meşk etmiştir. Bakır Yurtsever'in yakın arkadaşısıdır. Hac ziyaretinin ardından cümbüş çalmayı bırakan sanatçı, halen Şanlıurfa'da yaşamaktadır.

Hikmet Dikmen

1956 Şanlıurfa doğumludur. Bakır Yurtsever'in kızıdır. Lise mezunu olan Hikmet Dikmen, ev hanımıdır ve halen İstanbul'da yaşamaktadır.

Mahmut Coşkunes

1942 Şanlıurfa doğumlu mahalli ses sanatkâridir. Birçok derlemesi bulunan sanatçı, yurt içi ve yurt dışında konserler vermiş, hoyratları yorumlamadaki ustalığıyla ün yapmıştır. Plak ve kaset çalışmaları da bulunan sanatçı, 27.07.2001 tarihinde vefat etmiştir.

Mahmut Gözoğlu

1937 doğumlu Şanlıurfalı mahallî ses sanatkâridir. Mesleği fırıncılık olduğundan, yörede Fırıncı Mahe lâkâbıyla bilinir. Bakır Yurtsever'in yakın arkadaşı olan Mahmut Gözoğlu hoyratları güzel yorumlayışı yörede ün yapmıştır. Halen Şanlıurfa'da yaşamaktadır.

Mehmet Çağlayan

61 yaşındaki Mehmet Çağlayan, Şanlıurfa doğumludur. Şanlıurfalı mahallî sanatkârların ses kayıtlarını içeren geniş bir özel arşive sahiptir. Bakır Yurtsever'in arkadaşı olan Mehmet Çağlayan, halen Şanlıurfa'da Emlak Bürosu işletmektedir.

M. Hulusi Öcal

63 yaşındaki M. Hulusi Öcal, Şanlıurfa doğumludur. Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi mezunudur. Et Balık Kurumundan emekli M. Hulusi Öcal, Bakır Yurtsever'le birlikte Köy Hizmetleri'nde birlikte çalışmıştır. Araştırma yazıları çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlanmıştır. Halen Şanlıurfa'da yaşamaktadır.

M. Ramazan Yurtsever

12.03.1960 Şanlıurfa doğumludur. Bakır Yurtsever'in en küçük oğludur. Sınıf Öğretmeni olan M. Ramazan Yurtsever, halen Şanlıurfa'da öğretmenlik ve Sigorta Acenteliği yapmaktadır.

Naci İpek

Şanlıurfa doğumlu, araştırmacı-yazardır. Şanlıurfa folkloru ile ilgili araştırma yazıları ve makaleleri çeşitli dergi kitap ve gazetelerde yayımlanan Naci İpek, halen Şanlıurfa'da kitap-kırtasiye dükkânı işletmektedir.

Nuri Sesigüzel

1938 yılında Şanlıurfa'ya bağlı Birecik ilçesinde doğmuştur. İlk ve ortaokulu Birecik'te okuyan sanatçı, birçok plak ve kaset çalışması yapmış, yurtiçi ve yurtdışında konserler vermiş, birçok filmde başrol oynamıştır. Nuri Sesigüzel, halen İstanbul'da yaşamaktadır.

Sabri Kürkçüoğlu

1957 yılında Şanlıurfa'da doğan 1977'de Meslek Yüksek Okulu'nu, 1986'da İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'ni bitirmiştir. Şanlıurfa folkloru ile ilgili araştırma yazıları ve makaleleri çeşitli dergi, kitap ve gazetelerde yayımlanan Sabri Kürkçüoğlu, halen Harran Üniversitesi Şanlıurfa Meslek Yüksek Okulu'nda Öğretim Görevlisi olarak çalışmaktadır.

Yusuf Bilgin

80 yaşındadır ve Şanlıurfa doğumludur. Şair, gazelhân ve mevlithândır. Mukim Tahir ve Bakır Yurtsever'in yakın arkadaşı olan Yusuf Bilgin, halen Şanlıurfa'da yaşamaktadır.

Ek.3. Fotoğraflar

Ek.3.1. Mukim Tahir' in Fotoğrafları

Fotoğraf 1: Mukim Tahir

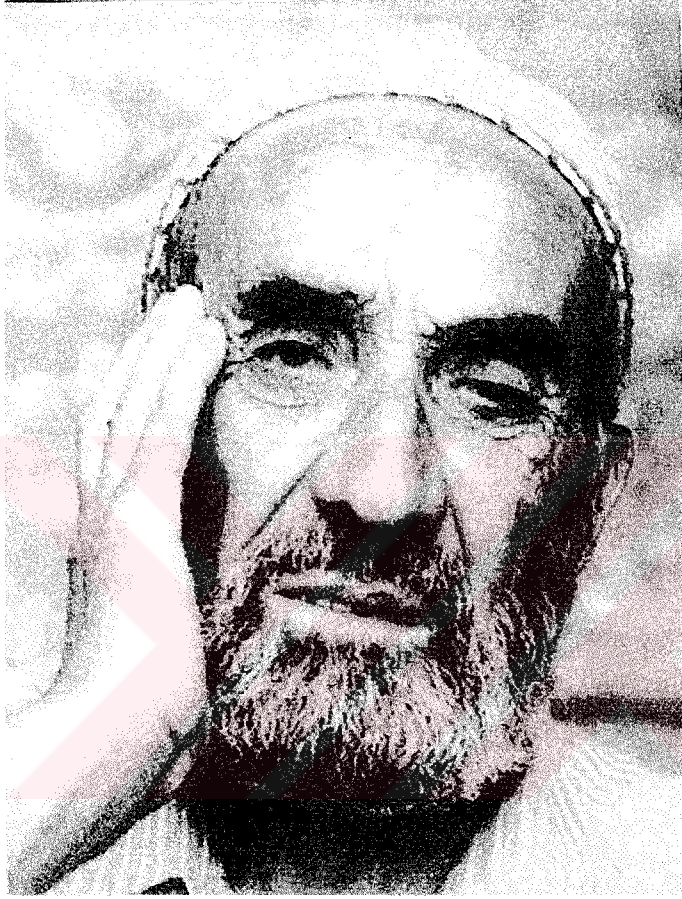

Fotoğraf 2: Mukim Tahir

Fotoğraf 3: Urfa Saz Ekibi

Ek. 3.2 Bakır Yurtsever' in Fotoğrafları

Fotoğraf 4: Bakır Yurtsever

Fotoğraf 5 : Bakır ve Rukiye Yurtsever'in Evlenme Cüzdanı

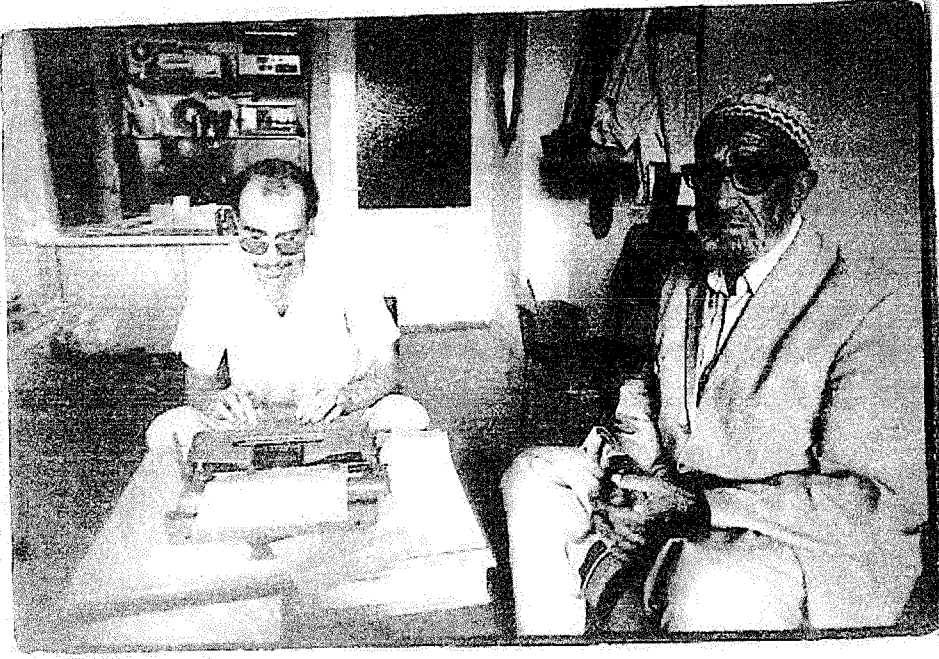
Fotoğraf 6:
Bakır Yurtsever

Fotoğraf 7:
Bakır Yurtsever

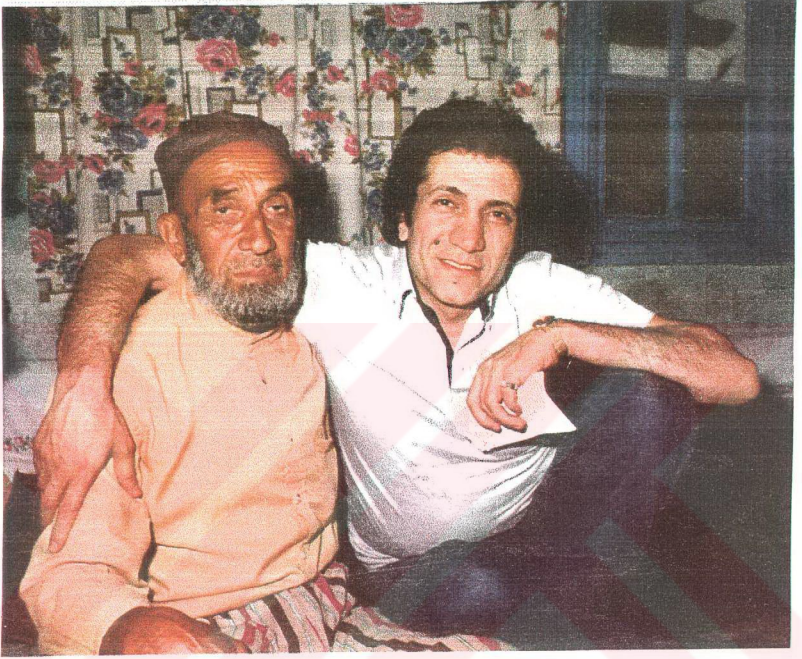
Fotoğraf 8:
Bakır Yurtsever

Fotoğraf 9: Abuzer Akbıyk ve Bakır Yurtsever

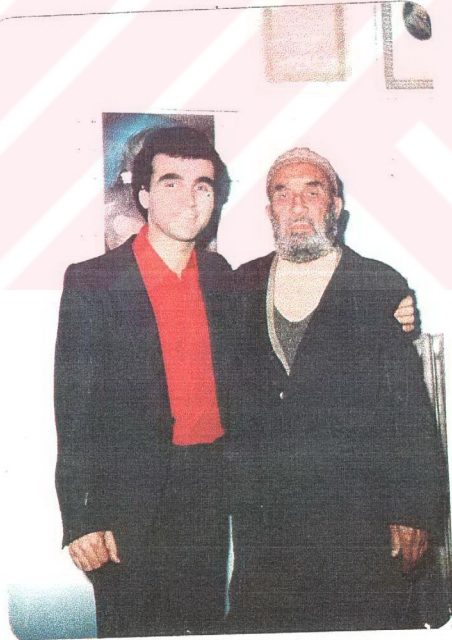
Fotoğraf 10 : Bakır Yurtsever ve Urfalı Derlemeciler

Fotoğraf 11: Bakır Yurtsever ve İzzet Altınmeşe 17/05/1984

Fotoğraf 12 : Bakır Yurtsever ve Selahattin Alpay

Fotoğraf 13: Selahattin Alpay ve Bakır Yurtsever

Fotoğraf 14 -15 –16: Bakır Yurtsever’in Mezar Taşları

ÖZGEÇMİŞ

1975 yılında İstanbul'da doğdu. İlkokul, Ortaokul ve Lise eğitimini tamamladıktan sonra, 1992 yılında İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuarı Ses Eğitimi Bölümü'ne girdi ve buradan 1997 yılında mezun oldu.

1996 yılında TRT'de istisna akitli THM Ses Sanatçısı olarak çalışmaya başladı. 1998 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmenlik kadrosuna Müzik Öğretmeni olarak atandı. Halen MEB'nda öğretmenlik ve TRT'de ses sanatçılığı görevlerine devam etmektedir.